

ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS

DECEMBER 1996

ROČNÍK 4

BANKING JOURNAL

DECEMBER 1996

VOLUME IV

PF '97

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

12

BIATTEC

Rozširovanie Európskej únie v strednej Európe a budovanie finančných systémov

Medzinárodná konferencia

Viceguvernér
Národnej banky
Slovenska
Marián Jusko

Veľvyslanec EÚ
a vedúci Delegácie
Európskej komisie
v Slovenskej republike
Georgios S. Zavvos

Viceguvernér Národnej banky
Slovenska Jozef Mudrik

V dňoch 27.–29. novembra 1996 sa v bratislavskom hoteli Danube stretli poprední odborníci z oblasti bankovníctva a finančníctva takmer z celej Európy. Cieľom konferencie, ktorú zorganizovala Delegácia Európskej komisie v Slovenskej republike a Národná banka Slovenska bolo prispieť k vzájomnej informovanosti a výmene skúseností v rámci prípravy asociovaných krajín na vstup do Európskej únie.

Obsah/Contents

NA AKTUÁLNU TÉMU

Ing. Miléna Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková, Ing. Ingrid Tkáčová Príprava ročnej účtovnej závierky na rok 1996 Closing the Books for 1996	2
---	---

TEÓRIA

Ing. Edita Jančíková, CSc. Teoretické prístupy k inflácii – II. časť Theoretical Approaches to the Inflation – Part II	10
--	----

ATLAS PEŇAZÍ

Gabriel Schlosser Holandské kráľovstvo – história a súčasnosť holandskej meny Holand Currency – Past and Present	13
--	----

PRÍLOHA

Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc. Finančné deriváty a ich využitie v našej praxi Financial Derivatives and Use in Slovakia	15
--	----

PAMÄTNÉ MINCE

Ing. Dagmar Flaché Svetové dedičstvo UNESCO – Banská Štiavnica UNESCO World Heritage Banská Štiavnica and its Ancient Mining Works	24, 36
--	--------

PREDSTAVUJEME

Ing. Dušan Garay, CSc. Inštitút bankového vzdelávania NBS – päť rokov pôsobenia The Institute of Banking Education - the First Five Years	26
---	----

Ing. Milan Lónčík Špecifika Poštovej banky Chief Characteristics of the Poštová Banka	28
---	----

POSTREHY • PODNETY

PhDr. Drahúša Kalmanová Bankovníctvo na stránkach periodickej tlače Banking in Periodicals	29
--	----

Mgr. Soňa Babincová Impulzy na oživenie investičných aktivít Stimuli Needed for the Revival of Investment	31
---	----

Ing. Alica Polónyiová Finančníctvo je zrkadlom zdravia každej ekonomiky Financial System Reflects the Soundness of an Economy	32
---	----

BIATEC
Odborný bankový časopis
december 1996

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Published by
National Bank of Slovakia

Redakčná rada/Editorial Council:
Ing. Vladimír Masár (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barliková, Ing. Adam Celušák, CSc.,
Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.,
Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz,
Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.,
Ing. Miroslav Marenčík, Ing. Gabriela Miklóšová, Ing. Pavol Ochotnický, CSc.,
Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová,
Ing. Vladimír Valach

Redakcia/Editorial Staff:
šéfredaktorka/Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 563 4406
zástupkyňa šéfredaktorky/Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 563 3400
výtvarná redaktorka/Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 563 4536

Adresa redakcie/Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 818 54 Bratislava
tel.: 563 3034, 563 4406, 563 3400,
fax: 563 3035

Objednávky a predplatné
prijíma redakcia, na časopis: ☎ 563 3034
na inzerciu: ☎ 563 4536

Počet vydaní: 12 - krát do roka

Cena jedného výtlačku: 19,10 Sk
vrátane DPH

Ročné predplatné: 229 Sk vrátane DPH

Tlač / Printed by: i + i print, spol. s r.o.
Ondavská 3, 826 47 Bratislava

Distribúcia / Distributed by:
PNS, a. s., Košická 1, 813 80 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov: 2. 12. 1996

Dátum vydania: 16. 12. 1996

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

1. strana obálky / Front Cover:
Krištof Füssel: Adam a Eva v raji 1551.
Zo zbierok múzea mincí a medailí v Kremnici, averz, reverz / Christopher Füssel:
Adam and Eve in Paradise, 1551. From the Collection of the Museum of Coins and Medals at Kremnica

Foto: Mikuláš Červeňanský

PRÍPRAVA ROČNEJ ÚČTOVNEJ ZÁVIERKY ZA ROK 1996

Ing. Milena Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková, Ing. Ingrid Tkáčová
Národná banka Slovenska

Prvoradým cieľom účtovníctva je zachytiť ekonomickú realitu účtovnej jednotky podľa pravidiel, zásad a metód, ktoré účtovníctvo používa. Účtovná závierka predstavuje sústavu základných ukazovateľov usporiadanú podľa určitých kritérií, t.j. majetok (aktíva), zdroje financovania (pasíva), náklady (výdavky), výnosy (príjmy) a hospodársky výsledok.

Príprava a vykonanie účtovnej závierky je zavŕšením celoročného účtovného procesu. Účtovnú závierku vymedzuje § 18 až 21 zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve. Pri zostavovaní účtovnej závierky je treba zabezpečiť splnenie všetkých účtovných zásad a princípov.

Všeobecne uznanými účtovnými zásadami uplatňovanými v účtovníctve v zmysle zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve a opatrenia MF SR č. 65/520/1994, ktorým sa ustanovuje účtovná osnova a postupy účtovania pre banky v zmysle neskorších zmien a doplnkov sú:

Zásada	Právna norma	Obsah ustanovenia
bilančnej pravdivosti	zákon, § 2	predmet účtovníctva
	zákon, § 7	základné charakteristiky účtovníctva, ktoré vedú k vernému obrazu predmetu účtovníctva
bilančnej jasnosti	zákon, § 11	účtovné doklady
	zákon, § 12	účtovné zápisy o účtovných prípadoch
	zákon, § 8, ods. 4	zákaz vzájomného vyrovnávania majetku a záväzkov, nákladov a výnosov
	Všeobecné ustanovenia Čl. V	zákaz kompenzácie
úplnosti	zákon § 7, ods. 2	povinnosť viesť účtovníctvo úplne
	zákon, § 12, ods. 3	usporiadanie účtovných zápisov
bilančnej identity	zákon, § 18, ods. 2	nadväznosť údajov vo výkazoch
	Všeobecné ustanovenia Čl. XIX	postup pri otváraní a uzavieraní účtovných kníh
formálnej bilančnej kontinuity	zákon, § 4, ods. 3	princípy dodržiavania účtovných osnov a postupu účtovania a zostavovania účtovnej závierky

Zásada	Právna norma	Obsah ustanovenia
vecnej bilančnej kontinuity	zákon, § 8, ods. 1 - 3	zákaz zmien spôsobov oceňovania, postupov odpisovania, účtovania, usporiadania položiek uzávierky
realizačná	zákon, § 24, ods. 1a	vymedzenie okamihu realizácie
	Všeobecné ustanovenia Čl. IV	vymedzenie momentu uskutočnenia účtovného prípadu
imparity	zákon, § 24, ods. 1b	zohľadnenie rizík a strát
	zákon, § 26	použitie cien majetku a záväzkov
	Všeobecné ustanovenia Čl. XII	tvorba a použitie rezerv
	Všeobecné ustanovenia Čl. XIII	tvorba a použitie opravných položiek
nezávislosti účtovných období	zákon, § 3, ods. 1	povinnosť účtovania ekonomických javov do obdobia, s ktorým časovo a vecne súvisia
	Všeobecné ustanovenia Čl. XI	zásady na účtovanie nákladov a výnosov a na ich časové rozlišovanie

Banka si stanoví svojim vnútrobankovým predpisom harmonogram uzávierkových (bilančných) prác tak, aby sa dodržali termíny predkladania účtovných výkazov pre banky podľa opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 14. 11. 1994 č. 65/521/1994, ktorým sa ustanovili záväzné vzory účtovných výkazov pre banky v zmysle neskorších zmien a doplnkov, ich predkladacie cesty a termíny predkladania v znení neskorších predpisov.

Prehľad všeobecne záväzných právnych predpisov

Pri účtovaní účtovných prípadov do bežného roka dbajú banky na ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich finančné hospodárenie, daňové povinnosti, ktoré majú dopad na účtovníctvo a účtovné výkazníctvo bánk.

Idé najmä o tieto právne predpisy:

- zákon č. 563/1991 Zb. o účtovníctve, ktorý dopĺňa zákon 272/1996 Z.z. v čl. IV,

- Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb. v znení zákona č. 264/1992 Zb., zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Zb. o správe majetku štátu,
- zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 212/1992 Zb. o sústave daní v znení zákona č. 304/1994 Z.z.,
- zákon č. 289/1995 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 610/1992 Zb. o rezervách pre zistenie základu dane z príjmov,
- zákon č. 119/1992 Zb. o cestovných náhradách v znení neskorších zmien a doplnkov,
- zákon č. 152/1994 Z.z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 499/1990 Zb. o prepočte devízových aktív a pasív v oblasti zahraničných pohľadávok a záväzkov organizácií v súvislosti s kurzovými opatreniami v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 214/1992 Zb. o burze cenných papierov,
- zákon č. 229/1992 Zb. o komoditných burzách,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 14. 11. 1994 č. 65/520/1994, ktorým sa ustanovuje účtová osnova a postupy účtovania pre banky,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 14. 11. 1994 č. 65/521/1994, ktorým sa ustanovuje usporiadanie a obsahové vymedzenie položiek účtovnej závierky bánk a minimálny rozsah údajov z nej určený na zverejnenie,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 6. 11. 1995 č. 65/481/1995, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie MF SR č. 65/520/1994 a opatrenie MF SR č. 65/521/1994,
- opatrenie Národnej banky Slovenska z 3. 3. 1995 č. 3, ktorým sa ustanovujú pravidlá hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík,
- ostatné zákony a iné právne predpisy, z ktorých vyplýva, že skutočnosti v nich uvedené je potrebné zohľadniť v účtovníctve a účtovnej závierke.

Postup pred uzavieraním účtovných kníh

Pred uzavieraním účtovných kníh treba zaúčtovať všetky účtovné prípady, týkajúce sa bežného roka, aby sa zabezpečili pravdivé údaje o majetku, záväzkoch vlastnom imaní, nákladoch, výnosoch a hospodárskom výsledku v účtovnej závierke. Ide najmä o:

1. všetky zrealizované príkazy, ktoré banka prijala k 31. 12. k dohodnutému termínu,
2. peňažné operácie vykonané v banke do 31. 12. vrátane 31. 12.,
3. náklady týkajúce sa bežného roka, na ktoré boli poskytnuté v bežnom roku preddávky na vyúčtovanie (napr. na pracovné cesty, na drobný nákup za hotovosť). Ak mal pracovník výdavok do konca roka, musí sa použitie preddávky účtovať do mesiaca decembra,
4. účtovné doklady vystavené po 31. 12., pokiaľ overujú účtovné prípady bežného roka vrátane dodatkov do bežného roka (napr. zúčtovacie a výplatné listiny zostavené za december v januári, doklady na vnútorné presuny materiálových zásob, zásob tovaru, vyúčtovanie blokov na pohonné hmoty),

5. dodatky položiek vo vzťahu k Národnej banke Slovenska,
6. závierkové úroky k istinám a poplatky na príslušných nákladových a výnosových účtoch zo všetkých vkladov, pôžičiek a úverov. O pripísaní úrokov sa upovedomia klienti zaslaním uzávierkových výpisov,
7. faktúry za všetky dodávky splnené do 31. 12. bez zreteľa na dátum vyhotovenia a doručenia faktúr za ne,
8. pokiaľ faktúry za dodávky (materiálu, tovaru, investícií, prác a služieb) splnené v bežnom roku nedôjdu včas, treba ich zaúčtovať k 31. 12. na dohadné účty,
9. výmery penale za oneskorené platenie daní, vystavené v bežnom roku a v tomto roku neuhradené,
10. výsledky všetkých inventarizácií, vykonané podľa vnútorného predpisu banky. Inventarizáciou sa zisťuje skutočný stav majetku a záväzkov. Skutočné zostatky majetku a záväzkov zistené inventarizáciou musia byť doložené inventúrnymi súpismi. Pri dokladovej inventúre je potrebné venovať veľkú pozornosť vysporiadavaniu účtov 219 - Ostatné pohľadávky voči klientom a 229 - Ostatné záväzky voči klientom a zostatky týchto účtov vykázané k 31. 12. 1996 je potrebné zdôvodniť,
11. tvorbu (prip. použitie) opravných položiek na základe inventarizácií,
12. položky časového rozlíšenia,
13. dohadné položky,
14. kurzové rozdiely k majetku a záväzkom,
15. zákonné rezervy a vnútrobankovú normou stanovené ostatné rezervy,
16. ročné vysporiadanie DPH v zmysle zákona č. 289/1995 Z.z. v znení neskorších predpisov,
17. dodatočné opravy chýb a nesprávností v účtovníctve zistené do doby pred odovzdaním účtovných výkazov,
18. účty 119 - Hodnoty na ceste a 135 - Prevody prostriedkov na účtoch medzi bankami nemôžu vykazovať v ročnej závierke zostatok.

Inventarizácia

Dôležitým krokom ročnej účtovnej závierky je inventarizácia majetku a záväzkov banky. Povinnosť uskutočniť inventarizáciu ustanovuje zákon č. 563/1991 Zb. o účtovníctve § 29 a § 30. Vzhľadom na to, že zákon o účtovníctve je len rámcový, je potrebné, aby banka určila vo svojom vnútrobankovom predpise časový harmonogram inventarizácie, inventarizačnú komisiu a účty, ktoré podliehajú fyzickej alebo dokladovej inventúre. Predovšetkým inventúry zásob môžu byť vykonané i v priebehu účtovného obdobia a nie je potrebné ich vykonávať k poslednému dňu účtovného obdobia. K tomuto dátumu je potrebné inventúru vykonávať len vtedy, ak banka zvolila spôsob účtovania na účte 311 - Zásoby, kedy inventúra je podmienkou pre správne zahrnutie spotreby zásob do nákladov účtovného obdobia.

Lehota inventarizácie hmotného investičného majetku nesmie prekročiť dva roky.

Pri peňažných prostriedkoch v hotovosti sa musí vykonať inventarizácia najmenej štyrikrát ročne.

Ostatný majetok a záväzky by sa mali podrobiť dokladovej inventúre, a to k dátumu ročnej závierky.

Je zřejmé, že inventarizácia majetku a záväzkov by mala viesť k overeniu, či ich evidencia zodpovedá skutočnosti a najmä zistíť skutočný charakter predovšetkým majetkových položiek banky, pretože tento charakter by potom mal byť impulzom k tvorbe opravných položiek.

Výsledky inventarizácie by sa teda mali prejavovať v zaúčtovaní inventarizačných rozdielov a tvorbe opravných položiek.

V tejto súvislosti je potrebné ešte upozorniť na vykonávanie dokladovej inventúry rezerv, ktorá spočíva v zhodnotení ich výšky a opodstatnenosti.

Inventarizačné rozdiely zistené pri fyzickej inventúre sa musia zaúčtovať do bežného roka takto:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Manká zistené pri jednotlivých položkách majetku:		
1. Manko alebo škoda na zásobách	671 671	311 351
2. Manko alebo škoda na majetku:		
– hmotný investičný majetok odpisovaný	671	438
– obstaranie prev. hmot. investičného majetku	671	441
– obstaranie neprevádz. hmot. investič. majetku	671	442
– obstaranie nehmotného investič. majetku	671	445
– nehmotný investičný majetok	671	478
3. Predpis náhrady mánk voči zamestnancovi alebo iným osobám	341	771
4. Schodok pokladničnej hotovosti	341	111
Schodok iných pokladničných hodnôt	341	118
5. Zistené prebytky:		
– v pokladničnej hotovosti	111	771
– iných pokladničných hodnôt	118	771
– prebytok na zásobách a materiáli	351	771

Pri chýbajúcich cenných papieroch je potrebné úbytok viesť v oddelenej analytickej evidencii „Cenné papiere v umorovacom konaní“ a začať umorovacie konanie.

Tvorba a použitie opravných položiek

Úlohou opravných položiek je upraviť ocenenie príslušného majetku v prípade, že sa pri jeho inventarizácii zistí, že došlo k zníženiu ocenenia prechodného charakteru. Tvorí opravné položky na zvýšenie hodnoty majetku je zakázané. Zámerom je, aby sa dodržala zásada opatrnosti, ktorou sa zabezpečuje reálne zobrazenie skutočnosti.

Opravné položky podliehajú dokladovej inventúre, ktorou sa zisťuje ich výška a opodstatnenosť (Čl. XIII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR č. 65/520/1994 v znení neskorších zmien a doplnkov). Opravná položka sa tvorí ku konkrétnej pohľadávke. U záväzkov sa zásadne opravné položky netvoria.

V prípade tvorby opravných položiek ku klasifikovaným pohľadávkam sa postupuje podľa Opatrenia č. 3/NBS z 3. 3. 1995 o pravidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík. V zmysle zákona o účtovníctve je banka povinná ku dňu účtovnej zvierky porovnať cenu obstarania cenných papierov s ich trhovou hodnotou a v prípade, že trhová cena je nižšia ako cena obstarania, je potrebné vytvoriť opravnú položku.

Opravné položky nesmú mať aktívny zostatok. Tvorbu opravných položiek banka účtuje na farchu nákladov.

Pokiaľ výsledky inventarizácie nepreukážu opodstatnenosť vytvorenej opravnej položky, banka túto zaúčtuje do výnosov ako použitie tejto opravnej položky.

Účtovanie tvorby a použitie opravných položiek:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Tvorba opravnej položky:		
1. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči bankám	651	139
2. – k nakúpeným štátnym pokladničným poukážkam	651	189
3. – ku krátkodobým pokladničným poukážkam a iným podobným hodnotám	651	199
4. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči klientom	651	249
5. – k účtom samosprávy, štátnym a verejnoprávnym fondom Slovenskej republiky	651	289
6. – k rôznym pohľadávkam	651	349
7. – k intervenčnej zásobe cenných papierov	651	379
8. – k cenným papierom v zásobe	651	389
9. – k majetkovým účastinám	651	419
10. – k poskytnutým dlhodobým úverom osobitného charakteru	651	429
11. – k hmotnému investičnému majetku	651	439
12. – k poskytnutým preddavkom	651	449
13. – k nehmotnému investičnému majetku	651	479
Použitie opravnej položky:		
14. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči bankám	139	751
15. – k nakúpeným štátnym pokladničným poukážkam	189	751
16. – ku krátkodobým pokladničným poukážkam a iným podobným hodnotám	199	751
17. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči klientom	249	751
18. – k účtom samosprávy, štátnym a verejnoprávnym fondom Slovenskej republiky	289	751
19. – k rôznym pohľadávkam	349	751
20. – k intervenčnej zásobe cenných papierov	379	751
21. – k cenným papierom v zásobe	389	751
22. – k majetkovým účastinám	419	751
23. – k poskytnutým dlhodobým úverom osobitného charakteru	429	751
24. – k hmotnému investičnému majetku	439	751
25. – k poskytnutým preddavkom	449	751
26. – k nehmotnému investičnému majetku	479	751

Časové rozlíšenie nákladov a výnosov

Časové rozlíšenie vychádza zo zásady, podľa ktorej o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva, účtujú účtovné jednotky do obdobia, s ktorým tieto skutočnosti časovo a vecne súvisia.

Účty časového rozlíšenia podliehajú dokladovej inventúre a pri inventarizácii sa posudzuje ich výška a opodstatnenosť.

Aby banka mohla použiť časové rozlíšenie musia byť splnené tieto tri kritériá:

1. vecné vymedzenie skutočnosti, t.j. musí byť známy titul časového rozlíšenia (napr. prijaté úroky).
2. výška časovo rozlíšovaného účtovného prípadu,
3. obdobie, ktorého sa časové rozlíšenie týka.

Na účte 351 – Náklady budúcich období sa účtujú výdavky bežného účtovného obdobia, ktoré sa týkajú nákladov v budúcich obdobiach (predplatené náklady).

Ako náklady budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- úroky platené klientom vopred,
- úroky platené korešpondentom vopred,
- náklady z termínovaných bankových operácií pred uplynutím termínu,
- debetné rozdiely z predaja cenných papierov s právom spätného odkupu,
- iné náklady platené vopred.

Príklady účtovania nákladov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie :		
1. Vopred platené úroky	351	111, 121, 131, 221
2. Nájomné platené vopred	351	121, 131, 342
3. Predplatené (napr. časopisov)	351	121, 342
4. Poistné	351	121, 131
Účtovanie v budúcim období:		
5. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške úrokov bežného roka	611, 612	351
6. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške nájomného bežného roka	636	351
7. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške predplateného bežného roka	636	351
8. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške poistného	667	351

Na účte 352 – Príjmy budúcich období sa účtujú sumy bankou neprijaté (neinkasované) ku dňu účtovnej závierky, ktoré časovo a vecne súvisia s výnosmi bežného účtovného obdobia a nie sú zaúčtované priamo na účtoch pohľadávok voči právnickým a fyzickým osobám.

Ako príjmy budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- spätné doteraz nevyinkasované výnosové úroky,
- dividendy, výnosové provízie po zdanení osobitnou sadzbou v zmysle zákona o daniach z príjmov,
- bankou splnené a nevyúčtované služby.

Príklady účtovania príjmov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Výnosové úroky splatné doteraz nevyinkasované	352	711, 712
2. Výnosové provízie	352	711, 712
Účtovanie v budúcim období:		
3. Účtovanie výnosových úrokov pri úhrade	121, 131, 221	352
4. Účtovanie výnosových provízií pri úhrade	121, 131, 221	352

Na účte 355 – Výdavky budúcich období sa účtujú náklady, ktoré súvisia s bežným účtovným obdobím, avšak výdavky na ne neboli v tomto období uskutočnené (nezaplatené náklady).

Ako výdavky budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- doteraz nezaplatené nákladové úroky,
- nájomné platené pozadu.

Príklady účtovania výdavkov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Doteraz nezaplatené nákladové úroky	611, 612	355
2. Nájomné platené pozadu	636	355
Účtovanie v budúcim období:		
3. Účtovanie pri úhrade	355	121, 131, 221

Na účte 356 – Výnosy budúcich období sa účtujú príjmy prijaté v bežnom účtovnom období, ktoré vecne patria do výnosov budúcich období (vopred prijaté výnosy).

Ako výnosy budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- úroky prijaté vopred od klientov,
- úroky prijaté vopred od korešpondentov,
- poplatky prijaté vopred za bezpečnostné schránky,
- výnosy z termínovaných bankových operácií pred uplynutím termínu,
- časť úrokov či prémie z hodnôt eskontovaných klientami alebo kúpených na pevno, ktoré sa týkajú neskorších účtovných období,
- vopred prijaté nájomné,
- kreditné rozdiely z predaja cenných papierov s právom spätnej kúpy.

Príklady účtovania výnosov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Poplatky prijaté za bezpečnostné schránky	111, 121, 131	356
2. Úroky prijaté vopred od klientov	221	356
Účtovanie v budúcim období:		
3. Preúčtovanie do výnosov vo výške platby bežného roka	356	712, 717, 767

Dohadné účty

Na dohadných účtoch zaúčtuje banka ku dňu účtovnej závierky účtovné prípady, ktoré nemôže zaúčtovať ako obvyklé pohľadávky alebo záväzky z dôvodu ich dohadnej sumy. Sú to záväzky a pohľadávky, na ktoré nie je pri účtovnej závierke doklad, avšak do daného účtovného obdobia patria. Účel a obdobie ich vzniku je známy, peňažná suma sa spravidla kvalifikovane odhaduje na základe objednávky, zmluvy, predchádzajúcich poznatkov, korešpondencie s partnermi a pod. Väčšina dohadných položiek má vplyv na náklady alebo výnosy.

Na účte 353 – Dohadné účty aktívne sa účtujú ku dňu účtovnej závierky položky, ktoré nemožno zaúčtovať ako obvyklé pohla-

dávky, pričom výnos z týchto položiek patrí do daného účtovného obdobia, príp. je preukázateľnou protipoložkou k zaúčtovaným nákladom. Patrí sem napr. pohľadávka voči poisťovni v dôsledku poistných udalostí v prípadoch, kedy nebola ešte poskytnutá poistná náhrada a poisťovňa nepotvrdila do dátumu uzavierania účtovných kníh konečnú výšku náhrady.

Príklady účtovania na dohadných účtoch aktívnych:

Text		Účtovací predpis	
		MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:			
1.	Zaúčtovanie úrokových výnosov z cenných papierov s premenlivým výnosom	353	715
2.	Zaúčtovanie pohľadávky voči poisťovni	353	771
Účtovanie v budúcom období:			
3.	Zaúčtovanie skutočne prijatých úrokových výnosov	121,131	353
4.	Zaúčtovanie predpisu od poisťovne	341	353

Zároveň banka upraví výnosy o rozdiel medzi skutočne prijatou platbou a zaúčtovanou dohadnou položkou.

Na účte 354 – Dohadné účty pasívne sa účtujú ku dňu účtovnej zvierky položky, ktoré nemožno vyúčtovať ako obvyklý dlh. Patrí sem napr. nevyfakturované dodávky, náhrady nevyčerpanej dovolenky do konca roka, prémie a odmeny platené zamestnancom po uplynutí roka, záväzok na úhradu zo zodpovednosti za spôsobenú škodu v prípadoch, kedy nemožno pri uzavieraní účtovných kníh stanoviť konečnú výšku záväzku.

Príklady účtovania na dohadných účtoch pasívnych:

Text		Účtovací predpis	
		MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:			
1.	Zaúčtovanie nevyfakturovanej opravy hmotného investičného majetku	636	354
2.	Zaúčtovanie nevyfakturovanej dodávky HIM	44X	354
Účtovanie v budúcom období:			
3.	Zaúčtovanie faktúry za opravu HIM	354	342
4.	Zaúčtovanie faktúry za dodávku HIM	354	342

Zároveň banka upraví náklady (príp. príslušné účty účtovej triedy 4) o rozdiel medzi skutočne prijatým účtovným dokladom (faktúrou) a zaúčtovanou dohadnou položkou.

Rezervy

Banka tvorí rezervy (zákonné a ostatné) na farchu nákladov, ktoré predstavujú cudzí zdroj (cudzí kapitál). Rezervy nie sú klasickou formou časového rozlišenia, lebo zvyčajne je známy účel ich tvorby, ale ich výška a obdobie sa odhaduje.

Banky vo svojom vnútrobankovom predpise stanovujú titul, spôsob tvorby a použitia rezerv. Pokiaľ nie je osobitným zákonom stanovený spôsob tvorby rezerv, vytvárajú sa percentom z určitého základu alebo v absolútnej čiastke. Rezervy možno použiť len na účel, na ktorý boli vytvorené.

Analytická evidencia k príslušným syntetickým účtom hmotného majetku, úverov a poskytnutých záruk musí byť vedená tak, aby bolo možné zistiť základ pre výpočet rezerv podľa osobitného predpisu.

Spôsob určenia priemerných stavov nie je zákonom o rezervách určený. Je úplne v právomoci banky rozhodnúť podľa svojich konkrétnych podmienok, či použije priemer podľa denných, mesačných, štvrtročných, polročných priemerných stavov, alebo priemerného stavu od 1. 1. do 31. 12. kalendárneho roka. Spôsob určenia priemerných stavov stanoví banka svojím vnútrobankovým predpisom.

Treba ale zdôrazniť, že zákon o rezervách viaže uvedený priemerný stav vždy k zdaňovaciemu obdobiu, ktoré je totožné s účtovným obdobím. Do základu pre výpočet sumy rezervy podľa citovaných ustanovení nemožno teda započítať aj zostatok z predchádzajúceho zdaňovacieho obdobia, ale je treba brať do úvahy len zmenu stavu príslušných pohľadávok, resp. záväzkov ako rozdiel medzi ich konečným zostatkom a začiatočným stavom za príslušné zdaňovacie (účtovné) obdobie členené napr. na mesiace. (Pre presnejší výpočet priemerného stavu odporúčame zohľadňovať i časové hľadisko priebehu zdaňovacieho – účtovného obdobia, t.j. uplatniť vážený aritmetický priemer.)

Čerpanie rezerv sa uskutočňuje prostredníctvom výnosov. Ku dňu účtovnej zvierky nesmú rezervy vykazovať aktívny zostatok a opodstatnenosť prevodu ich pasívnych zostatkov do nasledujúceho účtovného obdobia musí byť doložená ekonomickým prepočtom na základe výsledkov inventarizácie (Čl. XII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR č. 65/520/1994 v znení neskorších zmien a doplnkov). Rezervy možno použiť len na účely, na ktoré boli vytvorené. Na rovnaký titul a sumu, na ktorý sú tvorené rezervy, nemožno tvoriť opravnú položku.

Na účte 542 sa účtujú zákonné rezervy podľa osobitného predpisu (zákon o rezervách).

Na účte 543 sa účtujú ostatné rezervy tvorené na krytie nákladov a rizík banky.

Účtovanie tvorby a použitia rezerv:

Text		Účtovací predpis	
		MD	D
Tvorba rezerv:			
1.	zákonných	652	542
2.	ostatných	653	543
Čerpanie rezerv:			
3.	zákonných	542	752
4.	ostatných	543	753

Daň z pridanej hodnoty

Banka, ktorá nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty (DPH), účtuje nakúpený majetok vrátane DPH na príslušné účty majetku a všetky nakúpené výkony účtuje vrátane DPH do nákladov.

Banka, ktorá je platiteľom DPH zaúčtuje túto daň na vstupe za všetky nakúpené zdaniteľné plnenia na farchu účtu 347 a v prospech príslušného účtu majetku či nakúpených výkonov v ocenení bez DPH. V prospech účtu 347 sa zaúčtuje predpis platby DPH za uskutočnené zdaniteľné plnenia – daň na výstupe (Čl. XVII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR).

Banka, ktorá je platiteľom DPH, zaúčtuje túto daň na vstupe za všetky nakúpené zdaniteľné plnenia na farchu účtu 347 a na far-

chu príslušných účtov majetku či nakúpených výkonov v ocenení bez DPH.

V prospech účtu 347 sa zaúčtuje predpis platby DPH za uskutočnené zdaniteľné plnenia (účtovanie na výstupe).

Rozdiel medzi daňou zaúčtovanou na vstupe a na výstupe:

- banka odvedie do štátneho rozpočtu, pokiaľ je rozdiel pasívny,
- uplatní nárok na odpočet, príp. nárok na nadmerný odpočet voči štátnemu rozpočtu, pokiaľ je rozdiel aktívny.

Banka, ktorá je platiteľom dane z pridanej hodnoty a uplatňuje nárok na odpočet DPH koeficientom a nevznikne jej nárok na celý odpočet, postupuje v zmysle opatrenia MF SR č. 62/872/96 k spôsobu zahrnutia dané z pridanej hodnoty podľa zákona č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty do základu dane v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Kurzové rozdiely

Nerealizované kurzové rozdiely sú očakávané zisky a straty, ktoré vznikajú zo zmeny kurzov v rámci účtovného obdobia u aktív a pasív v cudzej mene znížené o pomernú časť týchto rozdielov vzťahujúcich sa k úbytku aktív a pasív v cudzej mene, ktoré sa považujú za kurzové rozdiely realizované. Na základe toho banka stanoví vnútrobankovým predpisom, u ktorých účtov bude účtovať o nerealizovaných kurzových rozdieloch.

Nerealizované kurzové rozdiely sa až do doby realizácie účtujú majetkovo prostredníctvom účtu 358 – Usporiadacie účty devízových operácií.

Minimálne raz ročne ku dňu účtovnej závierky zisti banka podľa jednotlivých mien sumu pripadajúcu na nerealizovaný kurzový zisk a rozdiel medzi touto sumou a vyšším zostatkom na strane Daľ tohto účtu zaúčtuje do výnosov.

Nerealizovanú stratu zaúčtuje banka do nákladov.

Príklady účtovania kurzových rozdielov na účty nákladov a výnosov:

Uzavíranie účtovných kníh

Práce na konci kalendárneho roka sa delia na dve relatívne samostatné časti:

- účtovnú uzávierku,
- zostavenie účtovnej závierky.

Pri uzavíraní účtovných kníh sa zistia:

- obraty strán MD a Daľ jednotlivých syntetických účtov hlavnej knihy,
- konečné zostatky účtov aktív a pasív a konečné zostatky nákladov a výnosov,
- hospodársky výsledok pred zdanením ako rozdiel výnosov

účtovaných na účtoch účtovej triedy 7 a nákladov účtovaných na účtoch účtových skupín 61 a 67 a účtu 690.

Banka zisťuje osobitne hospodársky výsledok z bežnej činnosti a z mimoriadnej činnosti.

Výpočet a zaúčtovanie dane z príjmu

Účtová osnova vytvára dostatočne predpoklady pre zistenie daňového základu, napr. vhodným usporiadaním jednotlivých položiek, náplňou účtov a analytickou evidenciou. Daňový základ pre účely výpočtu dane z príjmov sa zisťuje mimoúčtovne.

Základom dane z príjmov je účtovný hospodársky výsledok (zisk alebo strata). Tento hospodársky výsledok pred zdanením sa upraví o náklady a výnosy, ktoré nemožno zahrnúť do daňového základu v zmysle zákona o daniach z príjmov (§ 25).

Pre účely zistenia daňového základu sa k účtovným nákladom pripočíta záporný rozdiel medzi zaúčtovanými účtovnými odpismi podľa odpisového plánu a daňovými odpismi zistenými podľa §§ 30 až 32 zákona o daniach z príjmov.

Z takto zisteného základu dane sa vypočíta daň z príjmov splatná s prihliadnutím na odchýlky v konštrukcii dane podľa § 39 citovaného zákona.

Schéma výpočtu daňového základu:

1.	Hospodársky výsledok pred zdanením	
2.	Pripočítateľné položky k daňovému základu:	+ náklady na reprezentáciu + tvorba opravných položiek + rezervy, ktorých tvorba nie je upravená zákonom č. 610/1992 Zb. o rezervách pre zistenie základu dane z príjmov, + platené pokuty a penále (okrem zmluvných pokút), + kladný rozdiel medzi zostatkovou cenou hmotného a nehmotného investičného majetku a prijatými náhradami za manka a škody, a pod.
3.	Odpočítateľné položky z daňového základu:	– použitie opravných položiek v prospech výnosov, – použitie rezerv v prospech výnosov (okrem zákonných rezerv), – výnosy, ktoré boli zdanené priamo u zdroja zážkou (§ 36) a pod.
4.	Základ pre výpočet dane z príjmu	

Z takto zisteného daňového základu banka vypočíta daňovú povinnosť a to tak, že základ dane vynásobí sadzbou dane z príjmov a zaúčtuje ju na príslušných účtoch nasledovne:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie splatnej dane z príjmov:		
– z bežnej činnosti	681	347
– mimoriadnej činnosti	683	347

Odloženú daňovú povinnosť zisľujú a účtujú banky v skupine v prípadoch, kedy dochádza k rozdielom medzi základom dane a ziskom pred zdanením zisteným v účtovníctve z titulu rozdielu medzi odpismi majetku podľa zákona o daniach z príjmov (daňový odpis) a odpismi majetku podľa odpisového plánu (účtovný odpis).

Ak je daňový odpis nižší ako účtovný, vzniká odložená daňová pohľadávka.

Ak je daňový odpis vyšší ako účtovný, vzniká odložený daňový záväzok.

Text	Účtovací p redpis	
	MD	D
Účtovanie odloženej dane z príjmov:		
Odložená daňová pohľadávka z bežnej činnosti	347	682
Odložený daňový záväzok z bežnej činnosti	682	347
Odložená daňová pohľadávka z mimoriadnej činnosti	347	684
Odložený daňový záväzok z mimoriadnej činnosti	684	347

Účtovanie na uzávierkových účtoch

1. Prevodom konečných zostatkov účtov nákladov účtovej triedy 6 na farchu účtu 583 – Účet ziskov a strát a konečných zostatkov účtov výnosov účtovej triedy 7 v prospech účtu 583 (po zaúčtovaní daňových povinností) sa zistí hospodársky výsledok po zdanení.

2. Konečné zostatky súvahových účtov aktív sa zaúčtujú v prospech týchto účtov a na farchu účtu 582 – Konečný účet súvahový a konečné zostatky súvahových účtov pasív sa zaúčtujú na farchu týchto účtov a v prospech účtu 582.

3. Po uzatvorení účtovných kníh sa zostaví účtovná závierka. Vyhotoví sa i zostava zostatkov podsúvahových účtov.

4. Účty hlavnej knihy sa otvárajú účtovnými zápismi. Princíp bilančnej kontinuity sa zabezpečuje tým, že účty 582 – Konečný účet súvahový a 581 – Začiatkový účet súvahový sú zrkadlové a priamo na seba nadväzujú. Účtovnými zápismi na farchu účtu 581 a v prospech príslušných novootváraných pasívnych účtov sa zaúčtujú začiatkové stavy pasívnych účtov. Účtovnými zápismi v prospech účtu 581 a na farchu príslušných novootváraných aktívnych účtov sa zaúčtujú začiatkové stavy aktívnych účtov.

Hospodársky výsledok po zdanení sa pri otvorení účtovných kníh v nasledujúcom účtovnom období zaúčtuje v prospech účtu 590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní a na farchu účtu 581 – Začiatkový účet súvahový do doby, kým príslušný štatutárny orgán schváli ročnú závierku a rozdelenie zisku alebo vypořádanie straty. Fondy tvorené zo zisku je preto možné vytvárať len na základe schváleného rozdelenia ročného zisku.

V sústave podvojného účtovníctva, v ktorom účtujú banky, závierku bánk tvorí:

- Výkaz Súvaha Úč B 1-01 – Súvaha bánk
- Výkaz Výsledovka Úč B 2-01 – Výkaz ziskov a strát bánk
- Príloha

Záver

V zmysle opatrenia MF SR zo 14.11.1994 č. 65/521/1994 v znení neskorších zmien a doplnkov je bankám stanovené vyhotovovať a predkladať ročnú účtovnú závierku spolu s daňovým priznaním do 31. marca po skončení predchádzajúceho kalendárneho roka, a to 2 krát daňovému orgánu v sídle centrálnej banky a 1 krát bankovému dohľadu NBS.

Ďalej sa výnosom MF SR č. 6363/96/52 bankám ustanovuje povinnosť predkladať 1 krát účtovnú závierku za príslušný kalendárny rok (resp. mimoriadnu účtovnú závierku podľa § 19 zákona o účtovníctve) a údaje z účtovníctva Ministerstvu financií Slovenskej republiky.

V súlade s daňovým priznaním sa uvádza druh podania účtovného výkazu. Druhom podania sa rozumie:

- riadne – podanie účtovného výkazu s riadnym daňovým priznaním,

- opravné – podanie účtovných výkazov s opravným daňovým priznaním,
- dodatočné – podanie účtovných výkazov s dodatočným daňovým priznaním,
- opakované – podanie účtovných výkazov na základe výzvy na opravu účtovných výkazov bez zmeny v daňovom priznaní.

Daňové priznanie k dani z príjmov sa doručuje do 31. 3. nasledujúceho roka za bežné účtovné obdobie a k nemu sa prikladajú riadne účtovné výkazy.

Ak banka odovzdá daňové priznanie skôr (čiže za rok 1996 v čase od 1. 1. 1997 do 31. 3. 1997), môže ešte, ak je treba, opravovať účtovníctvo aj účtovné výkazy za rok 1996. V tejto súvislosti podáva opravné daňové priznanie, a teda aj opravné výkazy (v termíne do 31. 3. 1997). Ak banka zistí chybu po 31. marci 1997, v zmysle postupov účtovania pre banky účtuje opravy ako účtovné prípady roku 1997 (nezasahuje už do účtovného obdobia roku 1996, lebo to musí byť

do 31. 3. 1997 uzavreté). Z daňového hľadiska ide o dodatočné daňové priznanie a naň sa viažu dodatočné výkazy.

Opakované podanie účtovných výkazov sa uskutočňuje na výzvu (napr. Datacentra) v prípade, ak sa vyskytnú formálne chyby zistené pri štatistickom spracovávaní výkazov (napr. chybné súčty, chybné znamienka a pod.).

Účtovné výkazy musia obsahovať údaje zahrnujúce dodatky do bežného roka. Opravy chýb a nesprávností v účtovníctve týkajúce sa bežného roka nezahnuté v účtovnej závierke do jej odovzdania sa považujú za účtovné prípady nasledujúceho účtovného obdobia.

Konsolidovanú účtovnú závierku zostavujú banky v zmysle opatrenia MF SR č. 65/252/94, ktorým sa ustanovuje zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky v znení opatrenia MF SR č. 65/300/1995, podľa ktorého termín predkladania konsolidovanej účtovnej závierky za rok 1996 bol určený do 30. 6. 1997.

VÝVOJ MENOVÝCH A MAKROEKONOMICKÝCH UKAZOVATEĽOV

Podľa predpokladov Národnej banky Slovenska ročná miera inflácie dosiahne koncom tohto roka dolnú hranicu rozpätia – v menovom programe NBS na rok 1996 stanoveného na 6 až 7,2 percenta, ako uviedol na novembrovej tlačovej konferencii guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár.

V informácii o menovom vývoji ďalej konštatoval, že mesačná miera inflácie v októbri oproti septembru dosiahla 0,7 % a na ročnej báze je to 5,3 %. Hrubý domáci produkt v bežných cenách vzrástol o 13,1 % a dosiahol hodnotu 280 mld. Sk. V stálych cenách vzrástol o 7,1 % a oproti I. polroku 1995 dosiahol 219,3 mld. Sk.

Stav devízových rezerv NBS k 29. októbru 1996 predstavoval 3,6 mld. USD, čo je oproti začiatku roka nárast o približne 200 mil. USD. Devízové rezervy obchodných bánk sú na úrovni 1,2 mld. USD a celkové devízové rezervy bankového sektora predstavujú sumu 4,8 mld. USD.

Bežný účet platobnej bilancie bol v auguste pasívny v celkovej výške 29,1 mld. Sk (t. j. 957,3 mil. USD). Deficit obchodnej bilancie v tom istom mesiaci dosiahol hodnotu 35,3 mld. Sk (t. j. 1,2 mld. USD). Deficit obchodnej bilancie v septembri bol 37,2 mld. Sk. Podľa guvernéra NBS Vladimíra Masára je predpoklad, že vývoj obchodnej bilancie do konca roka v dôsledku zvýšeného dovozu SR spôsobí zvýšenie pasívneho salda bežného účtu platobnej bilancie. Tento zvýšený dovoz tovaru na Slovensko, ako ďalej uviedol, je spôsobený aj financovaním podnikovej sféry, čo možno čiastočne pokladať za proces inovácie technologických zariadení.

Národná banka Slovenska zároveň predpokladá, že prijatím legislatívnych opatrení (napr. novela zákona o kapitá-

lom trhu) sa v budúcnosti zvýši aj príliv priamych zahraničných investícií, čo pozitívne ovplyvní proces reštrukturalizácie národného hospodárstva SR.

Peňažná zásoba M2 k ultimu septembra dosiahla 378 mld. Sk pri mezimesačnom raste o 1,5 mld. Sk. Podľa guvernéra NBS Vladimíra Masára možno hodnotiť z hľadiska doterajšieho vývoja posledný vývoj M2 ako priaznivý, keď medziročná miera rastu po prvýkrát v tomto, ale aj v minulom roku poklesla na 19 %. „Je možné, že toto mierne zlepšenie je dôsledkom prijatých opatrení, avšak definitívne hodnotenie ich účinku je zatiaľ ešte predčasné“, povedal guvernér NBS.

Súčasnou informáciou o vývoji niektorých základných menových a makroekonomických veličín bol aj údaj o stave úverov, ktorý bol k ultimu septembra 355,4 mld. Sk, z toho korunových 315,3 mld. Sk a v cudzej mene 40,1 mld. Sk.

Guvernér NBS ďalej konštatoval, že jedným z najdôležitejších opatrení NBS v období od poslednej tlačovej konferencie bolo schválenie paragrafového znenia Opatrenia NBS o devízovej pozícii bánk na menové účely, ktoré nadobudne platnosť dňom uverejnenia v Zbierke zákonov. Jeho prijatie, ako povedal, bolo spôsobené nadmernou úverovou expanziou a NBS ho využila ako nástroj na upevnenie stability meny.

Národná banka Slovenska pokračuje v reštrukturalizácii bánk. V najbližšom období by mala byť založená spoločná komisia zložená z pracovníkov NBS a ministerstva financií. Komisia bude skúmať vplyv niektorých legislatívnych zmien na príjmovú stránku štátneho rozpočtu.

Na Slovensku pôsobí v súčasnosti 24 bánk a 5 pobočiek zahraničných bánk.

TEORETICKÉ PRÍSTUPY K INFLÁCII

II. ČASŤ

MONETARISTICKÉ POŇATIE INFLÁCIE

Ing. Edita Jančková, CSc.
Slovenská technická univerzita, Bratislava

Vznik monetarizmu

V ekonomickej literatúre prevláda názor, že teoretická koncepcia monetarizmu vznikla ako reakcia na dlhé obdobie podceňovania peňazi a peňažných faktorov (inflácie) makroekonomiou a preceňovania úlohy štátnych zásahov do ekonomiky [3, 7, 9, 10].

Vznik monetarizmu sa spája s rokom 1956, v ktorom vyšiel pod redakciou M. Friedmana – jedného z hlavných predstaviteľov monetarizmu a nositeľa Nobeľovej ceny za ekonómiu z roku 1976 – zborník *Štúdie o kvantitatívnej teórii peňazi*. V tejto práci bola znova, a predsa trochu ináč preformulovaná stará známa kvantitatívna teória peňazi. Toto preformulovanie bolo ovplyvnené keynesovstvom, keynesovskou teóriou dopytu po peniazoch, koncepciou tzv. preferencie likvidity [7].

Pojem monetarizmus sa však zrejme prvýkrát objavil v stati K. Brunnera *Úloha peňazi a peňažnej politiky*, ktorá vyšla v roku 1968. Autor v nej zdôrazňoval tri hlavné črty monetarizmu takto: „Po prvé peňažné impulzy sú hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje zmeny v outpute, zamestnanosti a cenách. Po druhé zmeny v zásobe peňazi sú najspofahlivejším meradlom rozširovania peňažných impulzov. Po tretie správanie peňažných inštitúcií ovláda pohyby zásoby peňazi počas ekonomických cyklov“ [5]. Pritom treba pripomenúť, že sa pojem monetarizmus – podobne ako iné pojmy, ktoré sa rozšírili v ekonomickej teórii a stali sa populárne vo verejnosti – používa v rôznych, často protikladných významoch. V ekonomickej literatúre sa týmto pojmom v najširšom slova zmysle označujú všetky teoretické koncepcie, ktoré vychádzajú z možnosti využívania aktívnej úlohy peňazi v ekonomike [9].

Takže monetarizmus nie je monolitný celok, ale heterogénne učenie reprezentované rôznorodými verziami, medzi ktorými sú určité rozdiely v celkovom prístupe, akcentoch, interpretovaní mnohých podstatných procesov, ako aj v odporúčaníach pre hospodársku politiku. Spája ich však viera v mimoriadnu dôležitosť peňazi pre analýzu zvláštností fungovania trhovej ekonomiky [3].

Hlavné črty monetarizmu

Niektorí autori považujú monetarizmus za ekonomickú doktrínu, jednu z najvýznamnejších škôl súčasnej svetovej ekonómie. Tak ako každá doktrína, aj monetarizmus sa skladá z dvoch hlavných zložiek, a to teórie, vedeckej analýzy na jednej strane a návrhov pre hospodársku politiku na druhej strane [7].

Aj keď jednotliví autori chápu podstatu a ciele monetarizmu odlišne, možno podľa D. Laidlera za jeho hlavné črty pokladať:

- prístup k makroekonomickej analýze z hľadiska kvantitatívnej teórie peňazi vystupujúcej v dvoch variantoch:
 - a) ako teória dopytu po peniazoch (M. Friedman),
 - b) ako teória, podľa ktorej výkyvy v množstve peňazi sú hlavnou príčinou výkyvov v peňažnom dôchodku;
- nové chápanie Phillipsovej krivky, ktorá berie do úvahy očakávanie, vylučuje ekonomicky významnú dlhodobú zameniteľnosť premenných (t. j. miery nezamestnanosti a inflácie) a umožňuje rozlíšiť vplyv peňazi na cenovú a reálnu zložku hrubého národného produktu;
- monetaristickú teóriu platobnej bilancie a menových kurzov;
- odmietanie aktívnej stabilizačnej politiky (peňažnej, fiškálnej i dôchodkovej)

a podporu „pravidiel“ alebo „cieľových ukazovateľov“ dlhodobej peňažnej politiky vyjadrených pomocou peňažných agregátov, a nie úrokovej miery. Prvú črtu charakterizuje Laidler ako vlastný teoretický základ monetarizmu, ktorý sa rozpracoval už v 50. a 60. rokoch. Ďalšie dva teoretické postuláty vznikli neskoršie, kým štvrtá črta predstavuje súhrnné vyjadrenie monetaristického prístupu k hospodárskej politike [5].

M. Friedman ako hlavné črty monetarizmu identifikuje (okrem iného) nasledujúce charakteristiky:

- kvantitatívnu teóriu peňazi vedúcu k monetárnej teórii hospodárskeho cyklu a k čisto peňažnému objaveniu príčin inflácie,
- osobitný transmisný mechanizmus vplyvu peňazi nie prostredníctvom úrokovej miery (ako tvrdili keynesovci), ale bezprostredne zmenou cien (efekt reálnych peňažných zostatkov),
- poukázanie na neefektívnosť štátneho regulovania, zvlášť v dlhodobom aspekte,
- prijatie „peňažného pravidla“ alebo „pravidla x – percent“ (t. j. zvyšovanie peňažnej masy o „x“ % ročne v súlade s dlhodobým trendom rastu reálneho hrubého národného produktu) ako určujúci princíp politiky atď. [3]

V. Klaus vidí Friedmanov prínos [8] v piatich základných oblastiach:

Prvou oblasťou je metodológia ekonomickej vedy. Friedman rozlišuje medzi pozitívnu a normatívnou ekonómiou. Vychádza z definície pozitívnej ekonómie ako súhrnu tiež o tom, čo je, a nie o tom, čo by malo byť. Ekonomická teória má poskytovať súhrn všeobecných poznatkov, ktoré možno použiť na formuláciu správnych predpovedí. To, či je nejaká ekonomická teória správna alebo nie, môže podľa Friedmana ukázať iba

empíria. Na základe empirických poznatkov však možno odmietnuť iba tie teórie, ktoré protirečia faktom. Na druhej strane podľa neho platí, že fakty samy osebe nemôžu nikdy dokázať pravdivosť nejakej hypotézy. Friedman tvrdí, že ekonómia je veda podobne ako prírodné vedy. Úlohou ekonóma je vytvárať nové teórie a hypotézy, ktoré umožňujú predpovedať udalosti, ktoré sa stanú v budúcnosti, alebo vysvetľovať to, čo sa stalo v minulosti.

Druhou – podľa názoru J. Išu [5] najvýznamnejšou – oblasťou je čistá ekonómia, do ktorej Friedman prispel najmä svojou teóriou spotrebnej funkcie, peňazí, inflácie a nezamestnanosti. Väčšinou teda ide o makroekonomické teórie. Ďalšou oblasťou je empirická analýza, ktorá sa týka peňažnej histórie USA a Veľkej Británie.

M. Friedman významne prispel aj do oblasti teórie hospodárskej politiky, a to svojou kritikou keynesovskej politiky, a tiež rozpracovaním novej, monetaristickej koncepcie hospodárskej politiky, ktorá sa opiera o tzv. pravidlá a automatické regulátory.

Azda najviac sú na celom svete známe Friedmanove práce venované komparatívnej analýze ekonomických systémov a tzv. axiologickým otázkam (problém sociálno-ekonomickej filozofie). Friedman v mnohých prácach kritizoval neefektívnosť centrálne plánovaných ekonomík, v ktorých sa podstatne obmedzila alokačná funkcia trhových mechanizmov. Jeho kritické argumenty (aj keď ich nemožno všetky akceptovať bez výhrad) si iste zasluhujú pozornosť práve v súčasnej vývojovej etape v tých krajinách, ktoré transformujú svoju ekonomiku.

Teoretický základ monetarizmu

Vlastným teoretickým jadrom a súčasne východiskom monetarizmu je kvantitatívna teória peňazí, ktorej dal prvú a matematickú podobu americký ekonóm I. Fisher. Podľa tohto Fisherovského alebo transakčného variantu kvantitatívnej teórie peňazí zväčšenie množstva peňazí v obehu vyvolá rast cien, pretože to isté množstvo tovaru sa vymieňa za väčšie množstvo peňazí. A naopak – zníženie množstva peňazí v obehu spôsobuje zníženie cien. Na Fisherov transakčný variant nadviazala tzv. dôchodková verzia kvantitatívnej teórie peňazí, ktorá sa chápe ako prechodná stanica medzi Fisherovou a cambridgeskou ver-

ziou [5]. Cambridgeský variant, ktorý sa označuje ako prístup z hľadiska cirkulácie peňažných hotovostí, tiež analyzuje vplyv množstva peňazí na ceny, pričom vychádza z analýzy peňažných hotovostí, skúma držbu peňazí ekonomickými subjektami a venuje pozornosť rýchlosti obehu peňazí. Odmieťa však predstavu, že cenová hladina je jednoduchou funkciou množstva peňazí v obehu. Stupňom cambridgeskej verzie kvantitatívnej teórie peňazí bol aj J. M. Keynes, avšak neschopnosť monetárnej politiky zastaviť v rokoch 1929–1933 depresiu, presmerovala jeho pozornosť od významu peňažných faktorov. Vo svojich neskorších prácach teda revidoval kvantitatívnu teóriu peňazí a vo Všeobecnej teórii zamestnanosti, úroku a peňazí pripúšťal len jej veľmi relatívnu platnosť, a to v čiastkovom prípade plného využitia ekonomických zdrojov. Vzhľadom na to iste možno súhlasiť s názorom, podľa ktorého redukcia Keynesových monetárnych prístupov a podceňovanie peňažných faktorov v ekonomike jeho nasledovními boli silným impulzom pre posilňovanie opozície voči keynesovskej ortodoxii [3], najmä ak v povojnovom období keynesovcami propagovaná a v praxi uplatňovaná permissívna peňažná politika postupne strácala účinnosť a namiesto stimulovania investícií, rastu a zamestnanosti sa stávala jedným z hlavných zdrojov inflácie. Práve tieto okolnosti boli pre mnohých ekonómov podnetom, aby sa znova vrátili k peňažným teóriám, ktoré stáli od 30. rokov v ústraní, pričom však bolo nevyhnutné celú teóriu zásadne preformulovať a súčasne reagovať na Keynesovu kritiku [5]. Túto spoločenskú objednávku splnil M. Friedman, ktorý vychádza z tzv. dôchodkovej verzie kvantitatívnej teórie peňazí, t. j. klasickej kvantitatívnej teórie peňazí rozvinutej u Keynesovu teóriu preferencie likvidity v presvedčení, že treba upevniť jej mikroekonomické základy.

Friedmanova verzia kvantitatívnej teórie peňazí

Základom Friedmanovej verzie je myšlienka, že kvantitatívna teória peňazí nie je teóriou outputu, peňažného dôchodku alebo cien, ale zdôrazňuje, že ide o a teóriu dopytu po peniazoch. Svoju pozornosť zameriava na dopyt po peňažných hotovostiach, pričom hľadá zákonitosti formovania potreby peňazí u jednotli-

vých ekonomických subjektov. Vychádza teda z neoklasického poňatia správania sa človeka, podľa ktorého každý subjekt hodnotí držbu peňažnej hotovosti na základe úžitku, ktorý mu prináša. Správanie „typického jednotlivca“ potom rozširuje na celé hospodárstvo a odvodzuje z neho agregátnu funkciu dopytu po peniazoch. Na základe analýzy faktorov, ktoré vplyvajú na veľkosť dopytu prichádza k záveru, že tento dopyt je dlhodobý (aj v nepriaznivých podmienkach) vysoko stabilný, čo považuje za záruku stability trhovej ekonomiky. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že vo Friedmanovej koncepcii má stabilná funkcia dopytu po peniazoch zásadný význam, pretože práve na tomto základe chápe nielen infláciu, ale tiež ekonomické cykly a iné prejavy nerovnováhy trhovej ekonomiky ako dôsledok exogénnych faktorov, najmä zmien v ponuke peňazí. Za exogénny faktor považuje tiež štátny intervencionizmus, v dôsledku ktorého rastú výdavky zo štátneho rozpočtu a súčasne dochádza k rastu ponuky peňazí.

Predpoklad stabilnej funkcie dopytu po peniazoch je v monetaristickej koncepcii doplnený rovnako dôležitým predpokladom o exogénnom, t. j. nezávislom charaktere formovania ponuky peňazí. Friedman vychádza z toho, že peniaze nie sú v krátkom a strednom období neutrálné, ale v krátkom období ovplyvňujú reálne ekonomické procesy (hrubý národný produkt, zamestnanosť a pod.) a v dlhom období prevláda vplyv množstva peňazí na cenovú hladinu. Jeho verzia kvantitatívnej teórie peňazí napokon smeruje k záveru, že je potrebné zabezpečiť súlad medzi dynamikou ponuky peňazí, ktorá by sa mala riadiť tzv. pravidlom a dopytom po peniazoch. Stabilita oboch funkcií je jedným z hlavných monetaristických predpokladov stability celého ekonomického systému [5].

Friedmanovo chápanie inflácie

Keďže monetarizmus vznikol a jeho význam rástol najmä v súvislosti so zosilňovaním inflačných tendencií, patrí problému inflácie v monetaristickej koncepcii významné miesto. M. Friedman sa vo svojej práci Sloboda voľby o inflácii vyjadruje takto: „Inflácia je choroba, nebezpečná a niekedy smrteľná choroba. Choroba, ktorá ak nie je včas rozpoznaná, môže zničiť spoločnosť“ [2]. V tej istej práci vyslovuje presvedčenie, že inflácia nie je fenoménom kapitalizmu, ale tlačiarenskeho lisu a zdôrazňuje, že

vysoká inflácia je vždy a všade monetárnym fenoménom. Toto poznanie však považuje len za začiatok pochopenia toho, čo je príčinou a čo je liečením inflácie.

Oveľa zásadnejšou otázkou podľa Friedmana je: prečo moderné štáty zvyšujú množstvo peňazí tak rýchlo, prečo vyvolávajú infláciu, keď chápajú jej potenciálnu škodlivosť? Pozastavuje sa pri konštatovaní, že inflácia je monetárnym fenoménom a zdôrazňuje, že napriek závažnosti tohto poznatku, napriek množstvu historických dôkazov, ktoré toto konštatovanie podporujú, je stále popierané. Podľa jeho názoru to je tak najmä preto, lebo vláda vytvára dymovú clonu, ktorou sa snaží zakryť vlastnú zodpovednosť za infláciu.

Friedman vysvetľuje infláciu takto: Ak množstvo dostupného tovaru a služieb, teda množstvo produkcie bude rásť tak rýchlo ako množstvo peňazí, ceny budú stabilné. Môžu dokonca postupne klesať, ak väčšie príjmy budú viesť ľudí k tomu, aby väčšiu časť svojho bohatstva uchovali vo forme peňazí. Inflácia sa podľa neho objavuje vtedy, ak množstvo peňazí rastie o poznanie rýchlejšie ako produkcia, a čím je vyšší rast množstva peňazí na jednotku produkcie, tým je vyššia miera inflácie.

Objem produkcie je však obmedzený dostupnými fyzickými a ľudskými zdrojmi a rozvíjaním poznatkov a schopností, spôsobom ich využitia, takže môže rásť len pomaly. Moderné formy peňazí – papier a účtovné záznamy – však nie sú podrobené žiadnym fyzickým obmedzeniam, a preto nominálne množstvo peňažných jednotiek môže rásť akokoľvek rýchlo. Friedman v uvedenej práci ukazuje na príkladoch, že to, čo sa deje s množstvom peňazí, má tendenciu zahmlievať to, čo sa deje s produkciou. A preto tvrdí, že inflácia je monetárnym fenoménom, ktorý nič nehovorí o produkcii. Uvádzané príklady tiež dokumentujú, že nie je presný vzťah 1:1 medzi mierou rastu množstva obeživa a mierou inflácie. Napriek tomu však nie je z histórie známy príklad, že by stála inflácia trvala dlhšie ako krátke obdobie a nebola by sprevádzaná súčasným rýchlym rastom množstva obeživa. Nie je známy tiež žiadny príklad rýchleho rastu množstva obeživa, ktorý by nebol sprevádzaný približne zodpovedajúcou mierou inflácie.

Dovtedy rozšírený spôsob vysvetľovania inflácie vyvracia Friedman použitím grafov, ktoré vyjadrujú vzťah medzi množstvom peňazí na jednotku produkcie a spotrebiteľským cenovým indexom v USA, Nemecku, Japonsku, vo Veľkej

Británii a v Brazílii v rokoch 1964–1977. Podľa jeho názoru sú odbory fackovacím panákom, lebo sú obviňované z toho, že používajú svoju monopolnú moc, aby zvyšovali mzdy, ktoré zvyšujú náklady, a tie ďalej zvyšujú ceny. Kladie otázku, ako je možné, že grafy pre Japonsko, kde odbory hrajú zanedbateľnú úlohu a pre Brazíliu, kde odbory existujú len pod dohľadom a riadením vlády, ilustrujú rovnaký vzťah ako grafy pre Veľkú Britániu, kde sú odbory silnejšie ako v ktorejkoľvek z uvedených krajín, tak isto ako pre Nemecko a USA, kde sú odbory tiež silné. Friedman prezentuje názor, podľa ktorého odbory možno poskytnúť užitočné služby svojim členom, a možno tiež škodia ostatným tým, že obmedzujú ich možnosti získať užitočné zamestnanie, ale nevyvolávajú infláciu. Vyšší rast miezd ako rast produktivity práce je podľa neho skôr dôsledkom ako príčinou inflácie.

Friedman je presvedčený, že infláciu nespôsobujú obchodníci, ani nie je importovaná zo zahraničia – aj keď toto vysvetlenie bolo podľa jeho argumentácie často správne v období, počas ktorého boli meny hlavných štátov navzájom spojené zlatým štandardom. Práve tak nepovažuje za príčinu inflácie nízku produktivitu práce a ani ropný šok v roku 1973 nemal podľa jeho názoru dlhotrvajúci vplyv na mieru inflácie. Pri hľadaní príčin inflácie sa opäť vracia k svojmu základnému tvrdeniu, že inflácia je hlavne peňažným fenoménom, ktorý vzniká v dôsledku toho, že množstvo peňazí na trhu rastie rýchlejšie ako produkcia. Mnohé javy pritom môžu podľa neho spôsobiť len dočasné zmeny v miere inflácie. Dlhotrvajúci vplyv však môžu mať len vtedy, ak ovplyvňujú mieru rastu zásoby peňazí.

Dnešný nadmerný rast množstva peňazí v obehu a tým aj infláciu vyvoláva podľa Friedmana vláda. Toto svoje presvedčenie dokazuje na príklade USA, kde spôsobili rast obeživa za posledných 15 rokov tri navzájom závislé príčiny, a to veľký rast vládnych výdavkov, vládna politika plnej zamestnanosti a nesprávna politika uplatňovaná Federálnym rezervným systémom. Výsledkom ich pôsobenia boli výkyvy v inflácii, pričom každý nárast priviedol infláciu na vyšší stupeň vzhľadom k predchádzajúcemu vrcholu a každý pokles miery inflácie sa ustálil na vyššom stupni ako predchádzajúci pokles. Počas celého sledovaného obdobia rástli vládne výdavky vzhľadom na príjmy, rástli tiež vládne príjmy z daní, ale nie tak rýchlo ako výdavky, a rástol aj deficit vzhľadom na vládne

výdavky. A takýto vývoj bol zaznamenaný nielen v USA alebo len v posledných desaťročiach. Svoje pravdy o inflácii formuluje M. Friedman takto:

1. Inflácia je monetárny fenomén, ktorý vyplýva z rýchlejšieho nárastu množstva peňazí v obehu ako rastu výroby (aj keď je samozrejme, že dôvody zvýšenia množstva peňazí môžu byť rôzne).

2. Vláda určuje alebo môže určovať množstvo peňazí v obehu v dnešnom svete.

3. Na infláciu existuje len jeden liek – nižšia miera rastu množstva peňazí v obehu.

4. Čas meraný rokmi, nie mesiacmi je potrebný, aby sa inflácia prejavila a trvá dlho, kým sa inflácia vylieči.

5. Nemožno sa vyhnúť nepríjemným vedľajším účinkom liečenia inflácie [2].

V súvislosti s pravdami o inflácii M. Friedman podotýka, že sme boli zvedení z cesty falošným predpokladom: „Bud' inflácia, alebo nezamestnanosť“ [2]. Táto možnosť voľby je podľa neho ilúziou, a skutočná voľba je len tá, či budeme mať vyššiu nezamestnanosť ako dôsledok vyššej inflácie, alebo budeme mať vyššiu nezamestnanosť ako prechodný vedľajší účinok liečenia inflácie.

Literatúra:

- Adam, J.: Inflace a nezaměstnanost. Politická ekonomie, 1990, č. 8.
- Friedmanovi, M. a R.: Svoboda volby. Praha, Liberální Institut 1992.
- Gonda, V.: Monetárna teória. J. M. Keynes versus M. Friedman. Bratislava, Elita 1995.
- Iša, J.: Koniec „keynesovskej revolúcie“? Bratislava, Pravda 1985.
- Iša, J.: Monetarizmus a jeho vplyv na hospodársku politiku. Finance a úvér, 1990, čtvrtletní příloha č. 2.
- Kápl, M.: Stát a trh. Dilema a koncepce ve vyspělých kapitalistických zemích. Praha, Academia 1989.
- Klaus, V.: Ekonomická věda a ekonomická reforma. Praha, GENNEX a TOP Agency 1991.
- Klaus, V.: Milton Friedman. Politická ekonomie, 1989, č. 9.
- Lisý, J.: Stát versus trh – Keynes versus Friedman? Bratislava, Elita 1991.
- Rumler, M.: Přeměna neoklasické teorie v obecnou ekonomickou teorii současnosti. Politická ekonomie, 1993, č. 3.
- Tůma, Z.: Vývoj teorie inflace. Politická ekonomie, 1993, č. 4.

HOLANDSKÉ KRÁĽOVSTVO

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ HOLANDSKEJ MENY

Štátne zriadenie

Holandsko je konštitučná monarchia. Prvá komora Generálnych stavov má 75 členov, ktorých volí 12 provinčných rád na šesťročné obdobie, pričom každé tri roky sa volí polovica jej členov. Druhá komora má 150 členov, ktorých volí obyvateľstvo podľa systému pomerného zastúpenia na štyri roky. Panovník vymenúva ministerského predsedu. Ten menuje vládu, ktorá sa zodpovedá Generálnym stavom.

Prírodné podmienky

Viac ako štvrtina územia Holandska, ktoré je jednou z najhustejšie obývaných krajín na svete, leží nižšie ako hladina mora. Západnú časť pretína sieť kanálov a riečnych prieplyavov. Nízko ležiacce oblasti a poldery (pôda získaná vysušovaním morského dna) chránia pred morom piesočné duny a umelé hrádze. Pobrežie spevňujú aj morské hrádze, ktoré chránia provinciu Zeeland na juhozápade a uzatvárajú sladkovodné IJsselcké jazero na severe. Na východe sú nízke piesočné roviny, ktoré dosahujú výšku len 521 m (Vaalserberg). Dôležité rieky sú Rýn (Rijn) so svojimi ramienami Lek, Waal, Oude Rijn – 1320 km a Mása 950 km. Podnebie je mierne, prímorské, s chladnejšími letami a miernymi zimami.

Hospodárstvo

Okrem zemného plynu má Holandsko málo prírodného bohatstva, napriek tomu dosiahlo vysokú životnú úroveň. Poľnohospodárstvo a záhradníctvo sú vysoko mechanizované, zameriavajú sa na mliekárstvo a pestovanie skleníkových plodín, predovšetkým kvetov. Dôležitým priemyselným odvetvím je potravinársky priemysel (krajina je popredným vývozcom syrov), ďalej chemický, strojársky, metalurgický a elektrotechnický priemysel a spracovanie ropy. Suroviny sa dovážajú cez Róterdam, ktorý je najväčším prístavom na svete a slúži väčšine štátov západnej Európy. Holandsko má dobre rozvinuté bankovníctvo a finančníctvo,

Menové informácie

Menová jednotka: 1 gulden (Gulden) = 100 centov (Cents), ISO kód NLG. Adresa

emisnej banky: De Nederlandsche Bank NV, Westeinde 1, Postbus 98, 1000 AB Amsterdam, Nederland.

História štátu

Holandsko je unikátne tým, že podstatná časť jeho územia leží pod úrovňou hladiny mora a už od stredoveku bola získavaná vysušovaním. V stredoveku tvorila územie

Prímorský štát na severozápade európskeho kontinentu na pobreží Severného mora, s rozlohou 41 864 km² (131. miesto na svete), s počtom obyvateľov 15 384 000 (55. miesto), hlavné mesto Amsterdam. Holandsko je členom OSN, EÚ, OECD, NATO. Úradným jazykom je holandčina, regionálne sa používa tiež frizština. Náboženstvá: rímskokatolícke (38 %), holandská reformovaná cirkev (20 %), kalvinizmus (10 %).

Holandska mozaika vojvodstiev, biskupstiev a mestských štátov. V 15. stor. väčšinu územia spravovali burgundskí vojvodcovia. Od r. 1477 bolo Holandsko pod vládou Habsburgovcov a od r. 1516 ich španielskej vetvy (súčasť Španielskeho Nizozemska). Španieli sa snažili potlačiť holandský protestantizmus, čo vyvolalo povstanie – spočiatku ho viedol knieža Viliam I. Oranžský „Tichý“ (1533–1584) – z ktorého sa vyvinul dlhý zápas o nezávislosť. R. 1579 vytvorili holandské provincie v rámci Utrechtskej únie Spojené provincie nizozemskej, ktoré sa r. 1581 vymanili spod španielskej nadvlády, no medzinárodné uznanie ako nezávislý štát získali až r. 1648. Kniežatá z oranžskej dynastie sa stali miestodržiteľmi (guvernéromi) štátu. V 17. stor. začalo Holandsko získavať kolónie a zaradilo sa medzi najväčšie obchodné veľmoci v Európe. To ho priviedlo do konfliktu s Anglickom (1652–1674), ale keď sa Viliam III. Oranžský stal r. 1689 anglickým kráľom, osudy Anglicka a Holandska sa spojili vo vojne proti expanzionistickej politike francúzskeho kráľa Ľudovíta XIV. V 18. stor. holandská moc upadla. Územie bolo v r. 1795 obsadené revolučným Francúzskom a prehlásené za Batávsku republiku (1795–1806). V r. 1806–1810 bolo Holandským kráľovstvom na čele s Napoleonovým bratom Ľudovítom Bonaparte a v r. 1810–1814 bolo pripojené priamo k Francúzsku. Rozhodnutím Viedenského kongresu bolo v r. 1814–1815 vytvorené Spojené

kráľovstvo holandské na čele s Oranžskou dynastiou (vrátane Belgicka a Luxemburska). Po odtrhnutí Belgicka v r. 1830 vzniklo Holandské kráľovstvo, až do r. 1890 spojené personálnou úniou s Luxemburskom. V 1. sv. vojne bolo Holandsko neutrálnym štátom, v 2. sv. vojne bolo okupované Nemeckom. Po 2. sv. vojne sa fakticky rozpadla holandská koloniálna sústava. (Už počas predchádzajúcich storočí stratilo

Holandsko v prospech Británie významné územia: Ceylon a búrské oblasti na juhu Afriky: Kapsko, Natal, slobodné republiky Transvaal a Oranje). Po r. 1945 Holandsko stratilo východnú Indiu. V r. 1949 získala nezávislosť Indonézia a v r. 1963 aj Západný Irian. V Južnej Amerike sa osamostatnila Holandská Guyana (Surinam). Posledným zámorským územím sú Holandské Antily a Aruba.

Holandsko vytvorilo spolu s Belgickom a Luxemburskom úniu Benelux.

História meny

V 2. stor. pred n. l. tvorilo južné Holandsko územie obývané keltskými Belgami, neskôr bolo toto územie začlenené do rímskej provincie Germánia. Po rozpade rímskej ríše sa stalo Frízsko (dnešné Holandsko, severovýchodné Belgicko a Nemecko po ústie rieky Labe) ekonomicky významnou oblasťou. V 6. stor. miestni a franskí panovníci začali s razbou mincí – bol to zlatý tremissis. Významným prístavom sa stalo mesto Dorestad, kde fungovala aj mincovňa. V r. 670–750 sa v oblasti vyzrážalo veľké množstvo strieborných denárov. Neskôr sa Frízsko stalo súčasťou nemeckého kráľovstva a až do 11. stor. boli činné ríšske mincovne v mestách Deventer, Tiel, Utrecht a Zwolle. Neskôr mincové právo získali miestni vládcovia – biskup z Utrechtu, gróf z Frizska, Zutphen, Gelderlandu a Hollandu. V 12. stor. sa razili väčšinou malé strieborné denáre a na juhu dnešného Holandska sa objavili aj razby väčších strieborných mincí, v obehu boli aj anglické penice a ich imitácie z miestnych mincovní. Biskup z Utrechtu razil dvojsterlingy alebo baudekiny, ktoré kopirovali flámske vzory. Francúzsky turský groš napodobnil Florenz V. (1266–1296) v grófstve Holland. V 15. stor. sa vo Flandersku objavujú strieborné

Západné Frízsko: rijksdaalder, 1620, averz

Utrecht: rijksdaalder, 1592, reverz

Overijssel: toliar s levom, 17. stor., reverz

Provincie Holland, dukát, 1728, mincovňa Amsterdam, reverz

Provincie Holland, dukát, 1637, mincovňa Dordrecht, averz

Holandsko pod Francúzskom (1795–1806, Batávská republika): dukát, 1804, averz

mince: 1/8, 1/4 a 1/2 groot, groot, dvojgroot (alebo botdrager) a štvorgroat. Aj menší miestni vládcovia razili mince pod svojim menom. V 14. stor. sa obnovila razba zlatých mincí – hlavne biskup Florentz van Wevelinkhoven z Utrechtu (1379–1391), vojvoda Renaud III. z Gelderlandu (1343–1371) a gróf Viliam V. z Holandú (1346–1389). V tomto období sa razili dva základné typy zlatých mincí: menší gulden, ktorý bol ekvivalentom florénu, väčšie zlaté mince napodobňovali štýl francúzskych zlatých mincí mouton a écu (razené kráľom Filipom VI. a Jánom II.) Koncom 15. a začiatkom 16. stor. sa severná a južná časť Holandska dostali pod nadvládu burgundských vojvodov, ktorí vytvorili jednotný mincový systém. Hlavné mincovne pracovali v mestách Arnhem, Nijmegen, Dordrecht a Haag. V 16. stor. habsburskí panovníci Karol V. a Filip II. otvorili mincovne v Utrecht, Leeuwardene, Middelbrugu, Campene a Hasselte. V r. 1572–1585 vypuklo Veľké holandské povstanie proti španielskej nadvláde.

V tomto búrlivom období sa objavili rôzne razby mincí: medený denár (= 3 mity), gigot (= 6 mity) a liard (= 12 mity). Provincie Holland razila svoje vlastné mince – strieborný leeuwendaalder (= 38 stuiverov). V r. 1579 vznikla Utrechtská únia – spojenie siedmich severných provincií – Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Friesland, Groningen, ktorá vyhlásila Republiku spojených provincií. Vznikol nový mincový systém, v ktorom každá provincia razila rovnaké mince, ktoré sa líšili iba erbom provincie. Základ systému tvorila veľká strieborná toliarová minca rijksdaalder (= 40 stuiverov) z r. 1583. V r. 1586 sa začal raziť aj zlatý dukát (= 68 stuiverov), ktorý sa potom nepretržite razil veľa rokov. Razil sa aj tzv. Leicester rijksdaalder (= 45 stuiverov). V r. 1606 mincový systém doplnili ďalšie mince: gulden, zlatý rijder a jeho polovica. Drobné mince predstavoval medený duit (= 1/8 stuivera). Hlavnou holandskou striebornou mincou sa stal rijksdaalder (= 47 stuiverov). V 17. stor. sa Holandsko stalo významnou

obchodnou a námornou mocnosťou. V r. 1695 sa objavili nové strieborné mince – ducaton a rijder (= 60 stuiverov) a strieborný dukát (= 50 stuiverov). Drobné strieborné mince predstavovali 1 a 2 stuiver, schelling (= 5, neskôr 6 stuiverov) a florijn (= 28 stuiverov). Strojová razba mincí sa začala okolo r. 1670, Holandské mince z tohto obdobia zohrávali veľmi dôležitú úlohu v medzinárodnom obchode. Napr. ducaton bol veľmi obľúbenou mincou vo Východnej Indii, strieborný dukát v obchode s baltickými územiami. V r. 1680 sa uskutočnila ďalšia zmena holandského mincového systému: pribudli strieborné mince 1/4, 1/2, 1, 1 1/2, 2 a 3 guldeny (1 gulden = 20 stuiverov). Na averze mincí bola znázornená ženská postava symbolizujúca Holandiu, na reverze boli znaky (erby) provincií a nominálna hodnota. Systém dopĺňali zlaté mince rijder (= 7 guldenov), dvojrijder (= 14 guldenov). Dukát (= 5 guldenov) bol hlavne obchodnou mincou. V r. 1794 francúzske vojská dobyli Spojené provincie a vytvorili Batávsku republiku (1795–1806). Táto udalosť neovplyvnila veľmi dobové mincovníctvo. V r. 1806 vytvoril Napoleon Holandské kráľovstvo a dosadil za kráľa svojho brata Ľudovíta (1806 až 1810). Mince z tohto obdobia, strieborný 10 stuiver, 1 a 2 1/2 guldeny, rijksdaalder, zlaté 10 a 20 guldeny, dukáty a dvojdukáty, zobrazujú Ľudovítov portrét a na rubovej strane je znak Holandska. Od r. 1810 sa v Utrecht razili francúzske mince. Po napoleónskych vojnách sa severná a južná časť Holandska zjednotili, v r. 1830 z únie vystúpilo Belgicko. V r. 1830 bol prijatý desiatkový systém používaný až dodnes, pozostávajúci zo 100 centov: gulden, 2 1/2 gulden a rijksdaalder. Zlaté dukáty sa razili ako obchodné mince. Väčšie nominále sa od r. 1815 razili zo striebra: 5, 10, 25 centov, 1/2 gulden (= 50 centov), gulden (= 100 centov), rijksdaalder (= 2 1/2 guldena) a 3 guldeny. V období rokov 1826 až 1933 sa razili zlaté 5, 10 a 20 guldenové mince. V r. 1848 sa zmenil dizajn mincí, keď sa na nich objavil portrét panovníka a na rubovej strane nominálna hodnota.

Motívy holandských bankoviek

Dizajn súčasných holandských bankoviek patrí do kategórie tzv. „neutrálnych bankoviek“, prípadne „technických bankoviek“. Tvoria ho prirodne motívy a hlavne geometrické vzory, do ktorých sa dajú vhodne začleniť ochranné prvky bankoviek. Zvláštnosťou dizajnu bankoviek 25, 100 a 1000 guldenov (NGL) je čiarový kód umiestnený na rubovej strane bankovky. V sústave holandských bankoviek sú aj menej tradičné nominálne hodnoty 25 a 250 guldenov.

Bankovka s nominálnou hodnotou 10 guldenov (rozmery 142 x 76 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét flámskeho maliara Fransa Halsu (1580–1666), rubovú stranu zdobí geometrický vzor pripomínajúci klobúk.

FINANČNÉ DERIVÁTY A ICH VYUŽITIE V NAŠEJ PRAXI

Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.
Ekonomická univerzita v Bratislave

Hospodársky život vo svete je stále komplexnejší a tým aj náročnejší. Trhy sa internacionalizujú, postupne a odstraňujú bariéry voľného pohybu tovarov, služieb, pracovníkov a kapitálu, zrýchľuje sa uvádzanie výsledkov vedy a výskumu do hospodárskej praxe. Zostruje sa konkurencia, miery inflácie v jednotlivých štátoch sú značne rozdielne, kurzy mien a úrokové miery na svetových trhoch sú nestabilné, rizikovosť podnikania sa voľku zvýšila.

Aj financie musia hľadať odpovede na nové otázky, ktoré sú s týmto vývojom spojené. Vznikajú a rozširujú sa finančné inovácie.¹ Medzi najrýchlejšie sa rozvíjajúce patria **finančné deriváty**. Jednotlivé typy postupne vznikali v priebehu sedemdesiatych rokov, ale doslova lavínovitý rast ich využívania zaznamenávame od začiatku osemdesiatych rokov.

Finančné deriváty sú produkty, ktorých hodnota je odvodená (derivovaná) od hodnoty podkladajúceho (bázického) aktíva, resp. nástroja, ktorým môžu byť akcie, obligácie, meny, úrokové miery a burzové indexy.

Pre všetky typy derivátov sú charakteristické niektoré spoločné znaky:

- Vo všetkých prípadoch ide o obchodovanie s právami: s právom kúpiť alebo predáť isté aktívum, resp. získať isté plnenia.
- Vždy ide o určitú formu terminovaného kontraktu, pri ktorom medzi uzavretím dohody a jej plnením plynie istá dohodnutá lehota.
- K uzavretiu kontraktu môže dôjsť len vtedy, keď zmluvné strany majú rozdielne trhové očakávania (jeden partner očakáva rast hodnoty podkladajúceho aktíva, druhý jej stabilitu, resp. pokles).
- Predpokladom úspešného rozvoja jednotlivých typov finančných derivátov je dostatočne likvidný trh primárnych aktív, resp. nástrojov, ktoré deriváty podkladajú (sú ich bázickými aktívami, resp. nástrojmi).

Základnými typmi finančných derivátov sú **forwardy, futurity, opcie a swapy**. S niektorými sa obchoduje na špecializovaných (opcčných a terminových) burzách, s inými na mimoburzovom trhu (tzv. over the counter – OTC market). Členenie derivátov z tohto hľadiska ilustruje nasledujúca tabuľka:

Obchodovanie na burzách	Obchodovanie mimo burzy
Futurity Opcie	Forwardy Opcie Swapy

¹ Finančné inovácie sa definujú ako: „... uvedenie na trh nových produktov alebo postupov, ale aj nasadenie známych produktov a postupov v nových kombináciách alebo oblastiach použitia.“ Schneider – Gadicko, K. H.: Finanzinnovationen. Stuttgart, Verlag C. E. Poeschel 1989, s. 5.

V ďalšom sa budeme podrobnejšie venovať jednotlivým typom finančných derivátov, ich formám a využívaniu jednak na rozvíjajúcich trhoch, jednak v našich súčasných podmienkach.

1. Forwardy

Forward je termínový obchod, ktorý uzatvára predávajúci (vypisovateľ) a kupujúci (investor) na hocikaké finančné aktívum či nástroj, na ktorom sa dohodli. Všetky podmienky kontraktu – t. j. objekt obchodu, cena, termín plnenia, spôsob zúčtovania, príp. iné podmienky dodávky závisia výlučne od dohody oboch partnerov. **Prednosťou** je, že podmienky kontraktu nie sú nijako obmedzené, čo dáva obom účastníkom potrebnú voľnosť pri rokovani. Podmienky dohody môžu byť preto „šité na mieru“ príslušných partnerov.

Forwardová zmluva zabezpečuje kupujúcemu aj predávajúcemu pevnú cenu podkladajúceho aktíva, ktorú v termíne plnenia kontraktu v budúcnosti zaplatia, resp. získajú. Pre kupujúceho je výhodou, že má túto budúcu pevnú cenu zabezpečenú bez toho, že by hneď pri uzavretí dohody musel vynaložiť kúpnu cenu (plati až v čase plnenia dohody – v tzv. expiračnom termíne).

Nevýhodou však je, že predávajúci musí sám nájsť záujemcu o ponúkaný forward, ktorý by súhlasil s navrhovanými podmienkami. Okrem toho musí získať informáciu o spoľahlivosti potenciálneho kupca (práve tak ako kupujúci musí mať informácie o predávajúcom). To vyžaduje čas a náklady, aj keď na uľahčenie možno použiť služby finančného sprostredkovateľa (maklérskej firmy, banky). Výhodou je, keď jedným z partnerov kontraktu je priamo banka.

Forward je dohodou záväznou pre oboch partnerov. Pretože jeho podmienky sú individuálne dohodnuté, je obťažné, aby sa kupec zbavil svojej povinnosti tým, že by forward ešte pred splatnosťou predal inému subjektu, ktorý by tým prevzal jeho záväzok. Preto sa väčšina forwardov fyzicky plní a spravidla nedochádza k uzavretiu pozície inými formami.

Jednotlivé forwardy majú svoje špecifiká predovšetkým s ohľadom na podkladajúce aktívum (nástroj), na ktoré znejú. Na rozvíjajúcich trhoch sú rozšírené najmä forwardy na úrokovú mieru, na menu a na konkrétne finančné aktívum.

1.1 Forwardy na úrokovú mieru

Forwardy na úrokovú mieru a označujú skratkou FRA (forward rate agreement). Ich pôvodnú formu najlepšie vysvetlíme na príklade.

Príklad

Subjekt A sa dohodne s bankou, že u nej za dva mesiace uloží

10 mil. na tri mesiace a že banka bude toto depozitum úrokovať 8 % p. a. (to je kontraktná forwardová úroková miera, FRA sadzba). Ak o dva mesiace (v momente vkladu) bude bežná (spotová) úroková miera trojmesačných depozit nižšia než 8 %, zarobí vkladateľ (subjekt A). Ak bude vyššia, zarobí banka.

Transakcia prebehne tak, že po uplynutí dvoch mesiacov dôjde k vkladu 10 mil. Po ďalších troch mesiacoch dostane subjekt A späť svojich 10 mil. zväčšených o úrok vo výške

$$0,08 \cdot \frac{90}{360} \cdot 10 \text{ mil.} = 200 \text{ 000, teda spolu } 10 \text{ 200 000.}$$

Túto sumu dostáva vkladateľ až **na konci úrokovacieho obdobia**.

Časový priebeh transakcie možno znázorniť takto:

Tento typ obchodu (pri ktorom na začiatku úrokovacieho obdobia dôjde k presunu istiny) sa označuje ako „**forward-forward**“.

V súčasnosti sa však častejšie používa **druhý variant FRA kontraktu, pri ktorom nedochádza k presunu istiny**. Zmluvné strany sa dohodnú, že si zaplatia rozdiel medzi kontraktnou forwardovou úrokovou mierou a bežnou (spotovou) úrokovou mierou – tzv. vyrovnávaciu platbu – z istej dohodnutej sumy (nominálnej hodnoty).

Kupujúci FRA-kontraktu sa zaväzuje uhradiť predávajúcemu (spravidla banke) vyrovnávaciu platbu, ak je kontraktná forwardová úroková miera nižšia než spotová úroková miera k začiatku úrokovacieho obdobia. Kupujúci zrejme očakáva zníženie úrokovej miery na trhu, a preto si chce zabezpečiť pevný úrokový výnos. Bude to spravidla subjekt, ktorý požičal (investoval) prostriedky.

Predávajúci sa zaväzuje uhradiť kupujúcemu vyrovnávaciu platbu, ak je kontraktná forwardová úroková miera vyššia než spotová úroková miera k začiatku úrokovacieho obdobia. Predávajúci teda očakáva zvýšenie úrokovej miery na trhu a chce si zabezpečiť pevnú úrokovú mieru. Bude to spravidla subjekt, ktorý si vypožičal prostriedky pri pohyblivej úrokovej miere.

FRA-kontrakt je neštandardizovaný produkt, a preto konkrétne podmienky môžu byť stanovené rôzne. Britisch Banker's Association (BBA) spracovala isté štandardné podmienky, ktoré sa väčšinou používajú na vyspelých trhoch. FRA-kontrakt akceptujúci tieto podmienky sa spravidla označuje skratkou FRABBA.

V súlade s týmito podmienkami sa vyrovnávaciu platbu uskutočňuje vždy **na začiatku úrokovacieho obdobia**. Prijemca platby tak má prostriedky, ktoré sa mu do konca úrokovacieho obdobia zhodnocujú. Preto sa suma vyrovnávacej platby odúročuje k začiatku úrokovacieho obdobia.

Príklad

Subjekt A kúpil 1. júna od subjektu B FRA-kontrakt so začiatkom úrokovacieho obdobia k 1. augustu, ktoré je dohodnuté na 3 mesiace – do 1. novembra. Nominálna hodnota bola stanovená vo výške 10 mil. Kontraktná forwardová úroková miera na 11 %. K 1. augustu bola spotová úroková miera 10 %. Je zrejme, že vyrovnávaciu platbu uhrádza predávajúci kupujúcemu (teda

subjekt B subjektu A). Úrokový rozdiel je 1 % za dobu 3 mesiace, teda

$$0,01 \cdot \frac{90}{360} \cdot 10 \text{ mil.} = 25 \text{ 000.}$$

Túto sumu treba odúročiť k začiatku úrokovacieho obdobia, teda

$$25 \text{ 000} \cdot \frac{1}{1 + \frac{90}{360} \cdot 0,10} = 24 \text{ 390}$$

Výška vyrovnávacej platby bude 24 390. Vidno, že zmena spotovej úrokovej miery o jeden bázičný bod (o 0,01 %) znamená v našom prípade zmenu vyrovnávacej platby o 243,90.

Pri uzatváraní FRA-kontraktov je dôležitý **odhad budúcich spotových úrokových mien** – a to aj pre určenie ceny kontraktu. Tento odhad vychádza z tzv. forwardovej výnosovej krivky, ktorá charakterizuje očakávanú spotovú úrokovú mieru v jednotlivých budúcich obdobiach. Pri jej spracovávaní sa uplatňujú viaceré teórie.¹

1.2 Forwardy na menu

Forward na menu je dohoda o nákupe a predaji cudzej meny za kurz stanovený pri uzavretí dohody, pričom platba a dodanie sa uskutočnia v dohodnutom budúcom termíne.

Kupec kontraktu si zabezpečuje, že v dohodnutom budúcom termíne (pri splatnosti forwardu) nakúpi príslušnú cudziu menu za v súčasnosti dohodnutý pevný (kontraktný, forwardový) kurz bez ohľadu na to, aký bude v danom čase promptný kurz.

Vypisovateľ forwardu (predávajúci) si zasa zabezpečuje predaj príslušnej meny v budúcom termíne za dohodnutý forwardový kurz.

Pri uzatváraní menových forwardov je pre oboch partnerov dôležitý odhad forwardového kurzu príslušnej meny k jednotlivým budúcim termínom. Pri tomto odhade sa vychádza z teórie parity úrokových mier, podľa ktorej menové kurzy, úrokové miery a vývoj miery inflácie tvoria vnútorne prepojený systém. Mena, ktorá nesie možnosť vyššieho zúčenia je udávaná s diskontom – to znamená, že jej forwardový kurz je nižší ako súčasný spotový kurz. Naopak mena, ktorá je nižšie úročena je udávaná s prémie – jej forwardový kurz je vyšší ako spotový kurz. Uvedené súvislosti možno vyjadriť vzťahom:

$$F_K = S_K \cdot \frac{(1 + i_D)}{(1 + i_C)}$$

pričom F_K – forwardový kurz

S_K – súčasný kurz

i_D – úroková miera domácej meny

i_C – úroková miera cudzej meny

Príklad

Súčasný kurz USA je 30 Sk. Úroková miera depozitu v domácej

¹ Je to najmä teória čistého očakávania, teória prémie za likviditu a segmentačná teória. Podrobnejšie pozri napr.: Jilek, J.: Terminové a opční obchody. Praha, Grada Publishing 1995, s. 56 až 62.

mene nech je 8 % p. a. a v USD 4 % p. a. Podnik má za tri mesiace uhradiť zahraničnému exportérovi 1 mil. USD. Chce si zabezpečiť pevný kurz na nákup tejto sumy za tri mesiace, a preto kúpi menový forward. Kurz pre trojmesačný forward možno určiť podľa vzťahu

$$F_K = 30 \cdot \frac{\left(1 + \frac{0,08}{4}\right)}{\left(1 + \frac{0,04}{4}\right)} = 30,30$$

Keď bude promptný kurz USD po uplynutí troch mesiacov 30,40 Sk, kupec forwardu zarobí 100 000 Sk, pretože pri realizácii forwardu dostane 1 mil. USD kúpiť za 30,3 mil. Sk. Ak by sa neistil kúpou forwardu, musel by doláre kúpiť pri promptnom kurze, t. j. za 30,4 mil. Sk.

Jedným z partnerov forwardov na menu býva spravidla obchodná banka, a to buď v pozícii predávajúceho (zaväzuje sa predaj cudziu menu), alebo v pozícii kupujúceho (zaväzuje sa kúpiť cudziu menu). Aby sa zabezpečila proti riziku nepĺnenia kontraktu druhou stranou, môže od klienta požadovať zloženie istej záruky (kolaterálu).

1.3 Forwardy na konkrétne finančné aktívum

Forward tohto typu je dohodou zaväzujúcou kupujúceho kúpiť za dohodnutú cenu príslušné aktívum (akciu, obligáciu, príp. iný cenný papier) v dohode určenom budúcom termíne.

Aj pri týchto kontraktach je rozhodujúcou otázkou určenie kontraktnej ceny, t. j. očakávanej budúcej ceny príslušného aktíva k termínu splatnosti forwardu.

Keď je podkladajúcim aktívom forwardu akcia, je možné odvodiť kontraktnú cenu od očakávaného vývoja jej kurzu získaného pomocou fundamentálnej analýzy.¹ Keď je finančným aktívom obligácia, je možné odvodiť jej kontraktnú cenu z očakávanej budúcej trhovej ceny pri použití forwardovej úrokovej miery. Platí totiž známy vzťah, že pri raste úrokovej miery na kapitálovom trhu ceny klasických obligácií klesajú a pri poklese úrokovej miery rastú.

1.4 Forwardy na slovenskom finančnom trhu

Finančné deriváty mimoburzového trhu sa začínajú na Slovensku postupne rozvíjať, pričom k akcelerácii tohto trendu došlo v roku 1996. V súlade s už spomínanou poučkou, že predpokladom úspešného rozvoja derivátov je dostatočne likvidný trh primárnych aktív, ktoré deriváty podkladajú, obchoduje sa v súčasnosti na Slovensku s derivátmi na menu a na úrokové miery. Pri tom jedným z partnerov vzťahu (subjektom nıkajúcim uzavretie kontraktu) sú obchodné banky. Najviac používaným nástrojom sú **forwardy**.

Ponuky jednotlivých bánk sa v detailoch líšia, niekde je ponuka variantov širšia, inde ešte užšia, no v zásade možno v súčasnosti na Slovensku uzavrieť nasledujúce typy forwardov:

Z **forwardov na úrokovú mieru** sú to kontrakty:

– **Forward-forward** – t. j. kontrakt, pri ktorom sa na začiatku úrokovacieho obdobia skutočne presúva dohodnutá istina. Istým

¹ K otázke fundamentálnej analýzy pozri napr.: Berger, F.: Was Sie schon immer über Aktienanalyse wissen wollen. München: MVG – Verlag 1994, s. 23 až 83.

doplnením tohto klasického nástroja je možnosť uzavrieť s bankou dohodu, podľa ktorej – ak klient z najrôznejších dôvodov nemôže k začiatku úrokovacieho obdobia deponovať dohodnutú sumu – banka sa mu zaviazá príslušnú sumu požičať za zvýšenú aktuálnu úrokovú sadzbu (napr. BRIBOR + 0,3 %).

– **FRA kontrakt**, pri ktorom nedochádza na začiatku úrokovacieho obdobia k presunu istiny, len sa vyrovná hodnota rozdielu medzi dohodnutou a aktuálnou úrokovou sadzbu. Týmto kontraktom si môže klient zafixovať aj úrokový výnos z depozitu u inej banky.

Pať z ôsmich slovenských referenčných bánk sa dohodlo na istých štandardoch medzibankových FRA-kontraktov, ktoré uplatňujú od 15. 10. 1996. Je to minimálna hodnota kontraktu 100 mil. Sk, maximálne obdobie tri na šesť (t. j. od uzavretia kontraktu tri mesiace do začiatku úrokovacieho obdobia a jeho koniec šesť mesiacov od uzavretia kontraktu) a maximálne rozpätie úrokových mier nákup-predaj 0,5 %. Očakáva sa, že zvyšujúce tri banky začnú tieto štandardy uplatňovať od začiatku roku 1997.

Pri **forwardoch na menu** ponúkajú banky štyri varianty kontraktov: a) to tak na nákup, ako aj na predaj cudzej meny:

- **Jednoduchý forward na menu s fixným budúcom termínom nákupu, resp. predaja** cudzej meny za dohodnutý forwardový kurz.
- **Forwardy s pohyblivým termínom realizácie**, pri ktorých je termín určený časovým rozpätím dohodnutým s bankou (napríklad 14 dní); klient môže žiadať plnenie ktorýkoľvek deň v rámci dohodnutého intervalu.
- **Forwardy bez fyzického plnenia** – v deň splatnosti nedochádza k nákupu alebo predaju cudzej meny, ale finančne sa vyrovnajú len diferencie medzi forwardovým a promptným kurzom z istej dohodnutej istiny (nacionálnej hodnoty).
- **Profit forwardy**, ktoré majú charakter jednoduchého forwardu s tým rozdielom, že ak je v deň splatnosti aktuálny kurz príslušnej meny pre klienta výhodnejší ako dohodnutý forwardový kurz, vzniknutý kurzový zisk sa rozdelí medzi banku a klienta podľa vopred dohodnutého percentuálneho podielu (napríklad každý 50 %).

Banky nestanovujú oddelene províziu pri organizovaní forwardu, ale zahŕňajú ju do stanoveného forwardového kurzu.

Spravidla sú v zmluve zahrnuté aj možnosti klienta zrušiť kontrakt pred jeho splatnosťou. Ak klient o také zrušenie požiada, uzatvorí banka jeho forwardovú pozíciu opačnou forwardovou transakciou s novým kurzom. Z rozdielu nového a pôvodného forwardového kurzu vypočíta banka svoju stratu spôsobenú vypovedaním obchodu. Na jej úhradu sa použijú prostriedky z kolaterálu zloženého klientom.

Banky totiž požadujú pri tomto type kontraktov, aby klient zložil záruku (kolaterál) spravidla v rozmedzí 1–3 % hodnoty forwardu. Požiadavka sa zvyčajne realizuje vinkuláciou príslušnej sumy na bežnom účte klienta. Keď klient pred uplynutím forwardu požiada o zmenu termínu splatnosti, je možné uskutočniť takú zmenu dohodou o menovom swape.

2. Futurity

Fururita (future kontrakt) je štandardizovaný termínový kontrakt, s ktorým sa obchoduje na špecializovaných burzách. Obsahove sa podobá forwardu. Odlíšnosti sú zrejme z nasledujúcej porovnávacej tabuľky:

Tak ako pri všetkých derivátoch, aj pri futuritách je dôležité ich ocenenie. Význam majú tri ceny:

a) **Spotová cena** podkladajúceho aktíva je pri uzatváraní kontraktu známa. Je východiskom pri určovaní realizačných cien futurit pre jednotlivé budúce expiračné termíny.

b) **Realizačná cena futurity** (tiež kontraktná, bázická cena) má

Forwardy	Futures
Obchodujú sa mimo burzy	Obchodujú sa na opčných a termínových burzách
Podmienky kontraktu sú voľné a závisia od dohody partnerov	Burza určuje štandardné podmienky kontraktu: veľkosť jedného kontraktu, životnosť (spravidla 1, 3 alebo 6 mesiacov) a i.
Zmluvné strany znášajú riziko neplnenia kontraktu	Záruku za serióznosť kontraktu a jeho plnenie preberá burza
Zloženie záruky (kolaterálu) je možné, ale nie záväzné – závisí od dohody partnerov	Burza žiada povinné zloženie záruky (kolaterálu) od oboch partnerov vzťahu
Zúčtovanie prebehne pri splatnosti forwardu	Zúčtovanie sa vykonáva priebežne prevodom medzi kolaterálmi partnerov, ktorý vykonáva clearingové centrum burzy podľa pohybu ceny podkladajúceho aktíva v priebehu životnosti futurity
Pozícia sa uzatvára spravidla fyzickou dodávkou podkladajúceho aktíva v termíne splatnosti forwardu	Pozícia voči burze sa uzatvára najčastejšie zámenou (reverzným obchodom) uzatvoreným pred splatnosťou futurity. Je možná aj fyzická dodávka ako pri forwarde

základný význam. Je to cena, za ktorú sa partneri vzťahu zavazujú v budúcnosti kúpiť alebo predáť podkladajúce aktívum. Pri jej určovaní sa vychádza z toho, že cena futurity závisí od spotovej ceny podkladajúceho aktíva a od nákladov jeho prenosu do doby expirácie futurity.

Ak je napríklad podkladajúcim aktívom trojmesačnej futurity akcia, potom alternatívou jej kúpy je priamo kúpa príslušnej akcie. V tom prípade však kupujúci musí hneď investovať jej cenu. Keď kúpi futuru, platí až pri jej expirácii – teda v našom prípade za tri mesiace. Príslušnú sumu má teda k dispozícii tri mesiace a použitá inde mu prináša úrok. Preto je správne, aby bola realizačná cena futurity o uvedený úrok vyššia než momentálna promptná cena.

Príklad

Promptná cena akcie je 1 000 Sk, úroková miera z krátkodobých depozit je v ekonomike 8 %. Aká bude správna realizačná cena trojmesačnej futurity na túto akciu? Cena uvedenej futurity (F_3) bude:

$$1\,000 \cdot (1 + 0,08)^{0,25} = 1\,019,40^1$$

Rozdiel medzi realizačnou cenou futurity a súčasnou cenou podkladajúceho aktíva sa označuje ako **báza**. Ak je cena futurity vyššia než spotová cena, je báza pozitívna, v opačnom prípade je báza negatívna.

c) Ceny futurit v priebehu ich životnosti sú cenami, za ktoré sa futurity na burze v priebehu životnosti bežne obchodujú. Menia sa plynule tak, ako sa vyvíja báza tej-ktorej futurity. V priebehu životnosti sa časová cena futurity postupne približuje k vyvíjajúcej sa spotovej cene a v momente expirácie s ňou splyva.

¹ V príklade sme nerátali s vývojom kurzu akcie. Širší pohľad aj so zahrnutím tohto faktora dáva uplatnenie tzv. modelu očakávania.

Najčastejšie sa na vyspelých trhoch obchodujú **futures na úrokovú mieru, na meny a na akciové indexy**.

2.1 Futures na úrokovú mieru

Futura na úrokovú mieru je dohoda predáť a kúpiť k štandardizovanému budúcemu termínu štandardizovaný úrokový nástroj (spravidla dlhopis) za cenu dohodnutú pri uzavretí kontraktu. Je to teda futura na aktívum prinášajúce úrokový výnos.

Zmena úrokovej miery na trhu má priamy vplyv na kurzy dlhopisov. Pri poklese úrokovej miery ceny dlhopisov s pevnou kupónovou sadzbou rastú. Pri raste úrokovej miery na trhu tieto ceny klesajú.

Investor sa kúpou futurity na úrokovú mieru snaží eliminovať vplyv zmeny úrokovej miery na trhu na úrokový výnos kapitálu, ktorý investoval do dlhopisov, resp. na zabezpečenie sa proti poklesu kurzu dlhopisov. Tomu musia zodpovedať aj kurzy futurit, ktoré sú vlastne očakávaným termínovým kurzom podkladajúcich dlhopisov.

Uzavretie future pozície sa deje v prevažnom počte prípadov zámenou, t. j. uskutočnením reverzného obchodu (vytvorením zrkadlovej pozície voči burze).

Pretože ide o futuru na dlhopisy, je možná aj fyzická dodávka (ak ju kupec požaduje).

Podkladajúcim aktívom futurity však nie je konkrétny dlhopis, ale fiktívny, štandardizovaný dlhopis s burzou presne definovanými charakteristikami (veľkosť kontraktu, doba splatnosti, kupónová sadzba a i.). Pred jednotlivými expiračnými termínmi burza vyhlasuje, ktorými konkrétnymi dlhopismi (spravidla ide o štátne dlhopisy) možno v danom termíne fyzicky plniť príslušný typ futurity. Pretože tieto konkrétne dlhopisy majú rozdielnu životnosť a aj rozdielne kupónové sadzby, vyhlasuje burza súčasne pre tieto dlhopisy aj tzv. konverzný faktor pre ich prepočet na podmienky fiktívneho štandardizovaného dlhopisu podľa vzťahu:

$$I = \frac{R \cdot K_F \cdot N}{100}$$

pričom I – nominálna hodnota konkrétnych dlhopisov, ktoré treba dodať ako fyzické plnenie

R – realizačná cena futurity

K_F – konverzný faktor

N – nominálna hodnota futurity

2.2 Menové futures

Menové futures sú vlastne štandardizovanými forwardami na menu. Štandardizovanými v tom zmysle, že sa obchodujú len na burzách. Tie určujú meny, s ktorými takto obchodujú, veľkosť jedného kontraktu, ako aj expiračné termíny (napríklad na Chicago Mercantile Exchange sú len štyri do roka, a sice druhý pracovný deň pred treťou stredou v mesiacoch marec, jún, september a december).

Prvé menové futures sa objavili na začiatku sedemdesiatych rokov, ich trh je zatiaľ užší než pri menových forwardoch, ale rýchlo sa rozvíja.

Kurzy menových futurit sú založené na rovnakých princípoch, o ktorých sme sa zmieňovali pri menových forwardoch. Pretože trh futurit je hromadný a ponuka s dopytom sa sústreďuje na jednom mieste (na burze), sú kurzy futurit objektivnejšie a ceny menových forwardov sa im prispôbujú. Rozdiely medzi nimi sú zapríčinené predovšetkým rozdielnym spôsobom vysporiadania (forwardy sa

OBSAH ROČNÍKA 1995 / CONTENTS OF VOLUME III

1. NÁRODOHOSPODÁRSKA PROBLEMATIKA A BANKOVNICTVO / NATIONAL ECONOMY AND BANKING

<i>Téma Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>		
Analýza finančnej pozície odvetví SR Analysis of Financial Situation of Branches – Ing. Jaroslav Vokoun	1	5 30		
AXA slúži bankám – Marcela Zábojníková AXA in the Service of Banks	9	24		
Bankové vzdelávanie v Európe – Ing. Dušan Garay Banking Education in Europe	9	14 35		
EBIC 95 – PhDr. Eva Mihalíková European Business Information Conference	8	23		
Ekonomické aspekty zavedenia hypotekárnych úverov v SR Economic Aspects of the Introduction of Mortgage Banking in the SR – Ing. Dušan Preisinger	5	5		
Emisie štátnych dlhopisov – Ing. Tibor Mlynka Government Bond Issues of 1994	4	8 34		
Faktoring – Ing. Dana Tkáčová Factoring	1	10		
FINEX 95 – cesta do finančného sveta A Road to the World of Finance – PhDr. Eva Sisková	8	6		
Forfaiting – Ing. Dana Tkáčová	2	8		
Hypotekárny úver a bytová výstavba Mortgage Loans and Housing Development – Ing. Soňa Vágnerová	3	8		
Implementácia hypotekárneho úveru v podmienkach SR The Implementation of Mortgages in the Slovak Economy – Ing. Viktória Múčková, CSc.	11	2 30		
Leasing – Ing. Dana Tkáčová	11	12		
Maastricht a čo ďalej? Maastricht – where are we going? – Doc. Ing. Georgína Martinová, CSc.	6	26		
Meranie likvidity bankového sektora An Evaluation of the Liquidity of the Banking Sector – Ing. Peter Dovčiak	11	7 35		
Miesto a úloha BZCS, a. s., v platobnom systéme Slovenska The Role of the Slovak National Clearing Centre in the Payments System of Slovakia – RNDr. Rudolf Požgay, CSc.	3	24 35		
Národohospodárska politika v etape transformácie ekonomiky – Prof. Ing. Vladimír Mokry, CSc. The Economic Policy in the Period of Economic Transformation			11	9
Odborná banková knižnica – PhDr. Milica Lesáková A Library for Banking Professionals			2	23
Platobné systémy krajín strednej a východnej Európy Payment Systems of Central and East European Countries – Ing. Peter Holíčka			6	28
Plnenie dlhovej služby v roku 1994 – Ing. Pavol Kyjac Debt Servicing by the SR Government and the NBS in 1994			4	6 32
Podnikanie a banky – Prof. Ing. Otto Sobek, CSc. Banks and Businesses			3	26
Positívny vývoj makroekonomických ukazovateľov Macroeconomic Indicators Show Signs of Favourable Development – Ing. Anna Brucháčová			8	2
Požiadavka ozdravenia bankového sektora SR Hope for the Revitalisation of the Slovak Banking Sector – Ing. Štefan Galbáč			4	12 36
Psychická pripravenosť manažera – východisko jeho úspešnosti Managerial Mental Preparedness – the Basis for Success – Doc. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.			7	12
Psychológia pre manažerov – Ing. Nadežda Struháriková Psychology for Managers			12	25
SLOVCA – slovenská asociácia rizikového kapitálu Slovak Venture Capital Association – Ing. Iveta Ribanská			9	23 36
Slovenský podnik na prahu tretieho tisícročia Slovak Enterprises on the Threshold of the Millennium – Doc. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.			8	24
SWAPY – deriváty finančného trhu – Ing. Eva Horvátová SWAPS – Financial Market Derivates			3	12
Transformácia ekonomiky – rozvoj zdravého bankového sektora Transformation of Economy – Development of Sound Banking Sector – JUDr. František Palovský, JUDr. František Hetteš			6	6 35
Tretia strana – nový subjekt v medzibankovom platobnom styku Third Party – a New Participant in Interbank Payments – Ing. Emília Tóthová			5	10
Vedecká konferencia pedagógov – Ing. Eva Horvátová A Conference on Training and Education			6	27
Verejnosc podľa zákona o bankách The Public According to the Banking Act – JUDr. František Hetteš			8	5

Výsledky rozpočtového hospodárenia Slovenskej republiky State Budget Performance of the Slovak Republic – Ing. Ján Sahaj	6	2 31
--	---	---------

2. MENOVÁ PROBLEMATIKA A CENTRÁLNA BANKA MONETARY DEVELOPMENT AND CENTRAL BANKING

<i>Téma Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
Audítori Národnej banky Slovenska The Auditors to the National Bank of Slovakia – Steven Fast	9	13 34
Číselníky v informačnom systéme Codebooks in the Information System – Ing. Ladislav Kátrik	12	9
Európska menová únia The European Monetary Union – Ing. Emília Boriščáková, CSc.	8	11
Menová politika v procese transformácie ekonomiky Monetary Policy in Transition Economies – Ing. Mária Plesovszká, CSc.	12	4 32
Menový program NBS na rok 1995 The National Bank of Slovakia's Monetary Program for 1995	1	4 29
Nepodceňovať menový aspekt štátneho dlhu The Monetary Aspects of the National Debt should not be Underestimated – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	2	2
Niekoľko poznámok k postaveniu a pôsobnosti bankového dohľadu Some Notes on the Role of Banking Supervision – JUDr. František Hetteš	11	23
Niektoré aspekty vývoja na vnútornom devízovom trhu SR v roku 1994 Some Aspects of Slovakia's Foreign Exchange Market in 1994 – RNDr. Karol Mrva	4	2 29
Pripravený na budúcnosť – Ing. Ľubomír Balla Ready for the Future	7	2 31
Systémový prístup pri tvorbe menových nástrojov NBS The Systematic Approach to the Creation of NBS Monetary Instruments – Ing. Juraj Jánošík	3	2 29
Transformácia bankového sektora – rozhovor s viceguvernérom NBS J. Mudříkom Transformation of the Banking Sector – Interview with the Vice-Governor of the NBS J. Mudřík – Mgr. Soňa Babincová	12	2 30
Udržať stabilitu meny a podporiť hospodársky rast To Preserve the Stability of the Currency and to Support the Economic Growth – Mgr. Soňa Babincová	1	2

3. KOMERČNÉ BANKOVNÍCTVO / COMMERCIAL BANKING

<i>Téma Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
ČSOB, a. s. – Dynamika – spoľahlivosť – etika Dynamics – Reliability – Ethical Conduct – Mgr. Soňa Babincová	7	6 34
Finančná analýza a analýza rizika The Financial Analysis and the Risk-Transformation – Anton Halúška	11	26
Jasné pravidlá v rámci obozretného podnikania bánk Clear Rules for Prudent Undertaking of the Banks – Ing. Ľubomír Kučera	6	8
Ľudová banka Bratislava, a. s. – trojročná The Third Anniversary of Ľudová banka Bratislava, a. s. – Ing. Jozef Kollár, CSc.	5	23 34
Metodika účtovania poskytnutých úverov, klasifikácie pohľadávok a podsúvahových záväzkov, tvorby a použitia opravných položiek a rezerv Methodology for the Accounting of Outstanding Loans, Classification of Receivables and Off-Balance Sheet Payables, Creation and Application of Adjustments and Reserves	9	7
Päť rokov na finančnom trhu SR Five Years of Operation in the Slovak Financial Market – Mgr. Soňa Babincová	2	6 31
Poštová banka na ceste k dynamike a rozmachu The Post Office Bank on its Way to Verdure and Growth – Ing. Milan Lónčík	2	12 34
Rezervy obchodných bánk – Ing. Peter Dovčiak Reserve Funds of Commercial Banks	5	8 32
Rozvoj agrobiznisu – Mgr. Soňa Babincová Development of Agribusiness	5	14
S dôverou klienta si nemožno zahrávať We Cannot Abuse the Trust of our Clients – Jozef Križat	10	9 35
Spoločná sieť bankomatov – Ing. Alica Polónyiová A Shared Network of Automated Teller Machines	2	4 29
Správanie komerčnej banky ako subjektu ekonomického prostredia Commercial Bank Operations as Part of the Economic Environment – Ing. Dušan Preisinger	3	4 31
Stratégia starostlivosti o rizikové úvery A Strategy for Risk Loan Management – JUDr. Ladislav Balko	4	13
Špecifiká bankového marketingu Special Features of Marketing in Banking – Ing. Eleonóra Csáková	10	11
Úrokové riziko a jeho manažment Features and Management of Interest Rates – Ing. Alena Longauerová, CSc.	6	12

Úverové portfólio – významná charakteristika ekonomického prostredia Loan Portfolio – an Important Feature of the Economic Environment – Ing. Dušan Preisinger	9	2
		29

Úverové riziko – dôsledok finančných tokov úverových dlžníkov Loan Risk – a Function of Borrowers' Cash Flow – Ing. Dušan Preisinger	10	2
		29

Úvery a dobré projekty – Michal Štefánek Loans for Good Projects	2	14
		36

Užitočná konfrontácia Helpful Confrontation – Doc. Ing. Anna Pilková, CSc., MBA	11	24
---	----	----

Využívanie hrubej úrokovej marže – Ing. Mária Pročková Utilization of the Gross Interest Margin	2	24
--	---	----

4. KAPITÁLOVÝ TRH, BURZA, CENNÉ PAPIERE CAPITAL MARKET, STOCK EXCHANGE, SECURITIES

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
-----------------------------	-------------------------	----------------------------

Burza – trh trhov Exchange – Market of Markets – Doc. Ing. Georgína Martinová, CSc.	12	14
---	----	----

Niektoré súvislosti trhu cenných papierov Some Aspects of the Securities Market – Prof. Ing. Vladimír Mokrý, CSc.	5	11
---	---	----

Význam a vývoj krátkodobých cenných papierov The Significance and Development of Short-term Securities – Ing. Peter Andrešič	5	2
--	---	---

5. BANKOVNÍCTVO V ZAHRANIČÍ BANKING AND PUBLIC FINANCE ABROAD

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
-----------------------------	-------------------------	----------------------------

Banque de France – Ing. Vladimír Martvoň	2	25
--	---	----

Hypotekárny trh v USA – Ing. Viktória Múčková, CSc. The Mortgage Market in the U.S.A.	12	11
--	----	----

Internationale Nederlanden Bank	2	11
---------------------------------	---	----

Medzinárodná investičná banka International Investment Bank (MIB) – Ing. Ján Brunovský, CSc.	12	26
--	----	----

Povoľovanie národných bánk v USA Accreditation Procedures for National Banks in the U.S.A. – JUDr. František Hettaš	7	26
--	---	----

Transformácia je zložitá umenie Process of Transformation is a Difficult Business	1	25
--	---	----

6. Z HISTÓRIE BANKOVNÍCTVA / HISTORY OF BANKING

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
-----------------------------	-------------------------	----------------------------

Pri kolíske poľnohospodárskeho bankovníctva na Slovensku By the Cradle of Agrarian Banking in Slovakia – Prof. PhDr. Samuel Cambel, DrSc.	1	23
		35

7. POISŤOVNÍCTVO / INSURANCE

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
-----------------------------	-------------------------	----------------------------

Klasifikácia poistení – Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc. Division of Insurance Policies	7	9
--	---	---

Poistenie a riziko – Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc. Insurance and Risk	1	12
---	---	----

Poistenie osôb – Ing. Barbora Drugdová, CSc. Insurance of Private Individuals	9	11
--	---	----

Poistné odvetvia v systéme európskej legislatívy Insurance Branches in the System of European Legislation – JUDr. Imrich Fekete, CSc.	10	5
		32

Právne predpisy v oblasti poisťovníctva a poistenia Legislation on Insurance – Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc.	2	10
---	---	----

8. PLATIDLÁ, PAMÄTNÉ MINCE MEANS OF PAYMENT, COMMEMORATIVE COINS

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
-----------------------------	-------------------------	----------------------------

Dvestokorunová bankovka uzatvára emisiu slovenských papierových platidiel Sk 200 Banknote Closes the Issue of Paper Money in Slovakia – Ing. Štefan Fröhlich	10	23
--	----	----

Električka na pamätnej minci A Tram on the Obverse of a New Commemorative Coin – Ing. Dagmar Flaché	9	26
---	---	----

Historický odkaz P. J. Šafárika P. J. Šafárik's Historic Message – RNDr. Gabriel Schlosser	5	26
--	---	----

Mikuláš Galanda – maliar a grafik Mikuláš Galanda – Painter and Graphic Artist – Ing. Dagmar Flaché	6	24
---	---	----

M. R. Štefánik na novej slovenskej bankovke M. R. Štefánik's Portrait on the New Slovak Banknote – Ing. Štefan Fröhlich, JUDr. Jana Posypanková	4	23
---	---	----

Odhaľovanie falzifikátov peňazí – Ing. Boris Porošin Detection of Counterfeit Banknotes	8	7
--	---	---

Ochrana prírody a krajiny – Národný park Slovenský raj Landscape Conservation – RNDr. Gabriel Schlosser	1	14	Moderné finančné teórie o kapitálovom trhu Modern Financial Theories on the Capital Market – Ing. Božena Chovancová, CSc.	10	15
Osobnosti, šport a technika na pamätných minciach v roku 1996 Personalities, Sports, and Technology on Commemorative Coins Issued in 1996 – Ing. Dagmar Flaché	11	28	Odvetvová a konkurenčná analýza slovenského bankovníctva Analysis of the Slovak Banking Sector with a View to Competition – Doc. Ing. Štefan Slávik, CSc.	8	15
Rok ochrany európskej prírody – ENCY 1995 A Year of European Nature Preservation – Ing. Dagmar Flaché	7	28	Peňažná rovnováha Monetary Equilibrium – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	4	15
9. PRÍLOHY / APPENDICES			Peňažná rovnováha a inflácia Monetary Equilibrium and Inflation – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	5	15
Téma Title	Č. No.	Str. Page	Peniaze – ich vznik, vývoj a funkcie Money: Origin, Development and Functions – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	3	15
Ekonomický význam hypotekárnych bánk a základná charakteristika hypotekárnych dlhopisov The Economic Importance of Mortgage Banks and the Basic Features of Mortgage Bonds – Ing. Viktória Múčková, CSc.	2	15	Príprava ročnej účtovnej závierky za rok 1995 Closing the Books for 1995 – Ing. Milena Koreňová	12	15
Hypotekárne úvery Mortgage Loans – Ing. Adela Hošková, CSc.	1	15	Švajčiarsky bankový systém The Swiss Banking System – Ing. Denisa Grešliková	9	15
Inflácia a protiinflačná politika Inflation and Anti-Inflationary Policy – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	6	15	Teória racionálnych očakávaní a jej význam pre menovú politiku The Theory of Rational Expectations and its Influence on Monetary Policy – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	11	15
Komplexný príklad účtovania v obchodnej banke A Comprehensive Overview of Financial Accounting within Commercial Banks	7	13			

OBSAH ROČNÍKA 1996 / CONTENTS OF VOLUME IV

1. NÁRODOHOSPODÁRSKA PROBLEMATIKA A BANKOVNÍCTVO / NATIONAL ECONOMY AND BANKING

Téma Title	Č. No.	Str. Page	Bezpečnosť informačného systému – Milan Grenčík The Security of Information Systems	4	9
Adresár bánk a pobočiek zahraničných bánk, zastúpení zahraničných bánk, asociácií v peňažnom sektore, búrz a iných spoločností v bankovom sektore SR Directory of Banks and Branch Offices of Foreign Banks, Representative Offices of Foreign Banks, Associations in the Financial Sector, Stock Exchanges and Other Selected Financial Institutions in the SR – Mgr. Magdaléna Kremničanová	9	29	Budúcnosť patri čipovým kartám Chip Cards Have a Future – Ing. Helena Jakubčíková	9	26
Bankovníctvo na stránkach periodickej tlače Banking in Periodicals – PhDr. Drahuša Kalmanová	12	29	Čipová karta – platobný nástroj budúcnosti The Chip Card – a Payment Instrument of the Future – Ing. Emília Tóthová	1	11
			Dane – hlavný príjmový zdroj a regulátor hospodárskej politiky štátu Taxes – Main Source of Budget Revenue and Regulator of Economic Policy – Ing. Emil Burák	7	2
			Daňovník versus daniar Taxpayer versus Taxman – Ing. Emil Burák	5	11

Finančníctvo je zrkadlom zdravia každej ekonomiky Financial System Reflects the Soundness of an Economy – Ing. Alica Polónyiová	12	32	Bankový informačný systém – Ing. Ladislav Kátrik Information Systems in Banks	4	6
Formovanie štruktúry bankových centier na Slovensku v rokoch 1989–1995 The Establishment of Banking Centres in Slovakia 1989–1995 – Ján Buček, Daniel Pitoňák, Miroslava Zrubcová	3	4	Globálny platobný systém z pohľadu centrálnej banky Global Payment Systems as Seen by Central Banks – Ing. Anna Pastuchová, CSc.	11	2 30
Informácie – cieľ alebo prostriedok? – Ing. Peter Oravec Information – Objective or Instrument?	8	8	Harmónia umu a práce Harmony of Understanding and Handicraft (The Architecture of the NBS Building in Košice) – Katarína Krošláková	5	26
Informačné zdroje – PhDr. Zita Mušutová Sources of Information	7	9	Medzinárodný menový fond a Slovenská republika The International Monetary Fund and the Slovak Republic – Doc. Ing. Anežka Jankovská, CSc.	1	8
Inštitút bankového vzdelávania NBS – päť rokov pôsobenia – Ing. Dušan Garay, CSc. The Institute of Banking Education – the First Five Years	12	26	Menové nástroje a niektoré súvislosti s finančným systémom The Instruments of Monetary Policy Vis-à-Vis the Financial System – Ing. Juraj Jánošík	2	2 31
Konjunkturné cykly a vlnenie v trhovom prostredí Business Cycles and Fluctuations in Economic Activity under Market Conditions – Prof. Ing. Vladimír Mokry, CSc.	7	5	Menový program NBS na rok 1996 Monetary Program of the National Bank of Slovakia for the Year 1996	1	2 29
Ochrana vkladov v Slovenskej republike Protection of Deposits in the Slovak Republic – JUDr. František Hetteš	5	2	Opatrenia Národnej banky Slovenska v oblasti menovej politiky Monetary Policy Measures Taken by the NBS – Ing. Alica Polónyiová	8	2
Plnenie dlhovej služby v roku 1995 – Ing. Pavol Kyjac Debt Servicing in 1995	2	6 34	Opodstatnenosť a postavenie ústrednej banky v trhovej ekonomike The Role of the Central Bank in the Market Economy – Ing. Ludmila Fabová, CSc.	5	6
Podnikateľský plán a investičné rozhodovanie Business Plan and Investment Decisions – PhDr. Milica Lesáková	8	12	Posledná novela zákona o bankách posilnila postavenie a právomoci bankového dohľadu The Latest Amendment to the Banking Act has Strengthened the Position and Powers of Banking Supervision – JUDr. František Hetteš	3	2 31
Reformy bankových systémov v transformujúcich sa ekonomikách – Ing. Ludmila Fabová Reforms in Banking Sector of Transition Economies	9	2	Priame zahraničné investície a ich vplyv na výšku devízových rezerv Direct Foreign Investment and its Impact on the Level of the Hard Currency Reserves – Ing. Adela Hošková	1	7 30
Stále aktuálne otázky daňového inkasa Matters of Tax Collection Continue to be Vital – Ing. Emil Burák	10	10	Protiinflačná menová politika NBS Anti-inflationary Policy of the NBS – Ing. Alica Polónyiová	1	27
Uchovávanie knižničného fondu v banke Maintaining Documentary Sources in Bank's Library – PhDr. Milica Lesáková	1	26	Teoretické prístupy k inflácii – 1. časť Theoretical Approaches to the Inflation – Part I – Ing. Edita Jančíková	11	9
Výsledky hospodárenia verejného sektora za rok 1995 The Results of Slovakia's State Budget Performance in 1995 – Ing. Ján Sahaaj	4	2 31	Teoretické prístupy k inflácii – II. časť Theoretical Approaches to the Inflation – Part II – Ing. Edita Jančíková, CSc.	12	10
Vývoj ratingového hodnotenia Slovenskej republiky za uplynulé obdobie – Ing. Zuzana Wallová Development of Slovakia's Credit Rating in Recent Years	6	2 32			

2. MENOVÁ PROBLEMATIKA A CENTRÁLNA BANKA MONETARY DEVELOPMENT AND CENTRAL BANKING

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
Aktuálne otázky menovej politiky a bankového sektora v SR Actual Questions of Slovak Monetary Policy and Banking Sector – Ing. Alica Polónyiová	5	31

3. KOMERČNÉ BANKOVNÍCTVO / COMMERCIAL BANKING

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č.</i> <i>No.</i>	<i>Str.</i> <i>Page</i>
Banka Slovakia v kontexte projektu	8	3

The Bank Slovakia in the Context of the Project
– Ing. Doc. Jozef Medved, CSc.

Finančná analýza ako nástroj zisťovania rizík obsiahnutých v pohľadávkach banky 4 27
Financial Analysis as a Method of Risk Assessment 35
– Ing. Mária Pročková

Firma v stratégii banky 10 2
Banks' Strategy toward Corporate Clients 33
– Dr. Ing. Vladimír Valach

Impulzy na oživenie investičných aktivít 12 31
Stimuli Needed for the Revival of Investment
– Mgr. Soňa Babincová

Klienti v popredí záujmu bánk 7 12
Banks Focus More on Customer Service
– Ing. Jozefa Antalová

Marketing a bankové produkty 4 10
The Marketing of Banking Products
– Doc. Jaroslav Kita, CSc.

Optimalizácia štruktúry bilancie banky 9 6
Banks Asset and Liability Structural Optimization
– Ing. Alena Longauerová, CSc.

Príprava ročnej účtovnej závierky za rok 1996 12 2
Closing the Books for 1996
– Ing. Milena Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková,
Ing. Ingrid Tkáčová

Rentabilita bankového sektora v 1. polroku 1996 11 6
Bank Performance in Slovakia During the First Six Months of 1996 34
– Ing. Radoslav Tomek

Stanovovanie úrokových sadzieb z úverov 4 25
Determining the Lending Rate
– Anton Halúška

Špecifiká Poštovej banky 12 28
Chief Characteristics of the Poštová Banka
– Ing. Milan Lónčík

Uplatnenie faktoringu pri vývoze 2 9
Utilizing the Factoring in Exports
– Ing. Denisa Grešliková

Úroková miera alebo úroková sadzba 11 12
Measured or Set Interest Rates
(Semantic Differences between 'Miera' and 'Sadzba')
– Ing. Eva Horvátová

Zamerané na rezort poľnohospodárstva 1 24
RAAPS-Project Helps Slovak Banks to Upgrade their Agriculture-related Services 35
– Mgr. Andrea Kuhajdová

Zásady odhalenia podvodu 9 10
Principles of Fraud Detection
– Debra S. Habrová

Závislosť úrokových mier 11 25
Relations between Interest Rates and Discount Rate
– RNDr. Samuel Koróny

4. KAPITÁLOVÝ TRH, BURZA, CENNÉ PAPIERE
CAPITAL MARKET, STOCK EXCHANGE, SECURITIES

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
-----------------------------	---------------	------------------

Dlhopisy očami emitenta a investora Bonds as Seen by Issuers and Investors – Ing. Božena Chovancová, CSc.	3	12
---	---	----

Kapitálový trh v Slovinsku Capital Market in Slovenia – Doc. Dr. Dušan Mramor	2	11
---	---	----

Revolúcia na finančnom trhu Revolution in the Financial Market – Dr. Ing. Vladimír Valach	5	4 35
---	---	---------

5. BANKOVNÍCTVO V ZAHRAŇIČÍ
BANKING AND PUBLIC FINANCE ABROAD

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
-----------------------------	---------------	------------------

Deriváty hypotekárnych cenných papierov Derivative Mortgage Backed Securities – Ing. Radoslav Tomek	2	23
---	---	----

Nové tendencie v hypotekárnom financovaní štátov Európskeho spoločenstva New Mortgage Lending Trends in the European Union – Ing. Adela Hošková	3	9
---	---	---

Skúsenosti zo zavedenia hypotekárnych úverov v ČR Introduction of Mortgage Lending in the Czech Republic and the Garnered Experience – Ing. Adela Hošková, CSc.	8	5
---	---	---

6. Z HISTÓRIE BANKOVNÍCTVA / HISTORY OF BANKING

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
-----------------------------	---------------	------------------

Emisné bankovníctvo na Slovensku do roku 1939 Central Banking in Slovakia prior to 1939 – Mgr. František Chudják	3	27
--	---	----

Hypotekárne bankovníctvo v Čechách a na Slovensku do roku 1939 – Mgr. Dana Kancelová Mortgage Banking in the Czech Lands and Slovakia before 1939	10	26
--	----	----

Slovenská národná banka (1939–1945) The Slovak National Bank (1939–1945) – Mgr. Miloš Mazúr	6	7
---	---	---

7. POISŤOVNÍCTVO / INSURANCE

<i>Téma</i> <i>Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>
-----------------------------	---------------	------------------

Malá encyklopédia poistenia a poisťovníctva s cudzojazyčnými ekvivalentami	5	30
---	---	----

Glossary of Terms Used in Insurance Business with Foreign Equivalents

– Ing. Barbora Drugdová, CSc.

Poistenie – JUDr. Imrich Fekete 1 13
The Insurance

Pozitívny vývoj poisťného trhu v Českej republike 6 25
Positive Developments in the Czech Insurance Market
– Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc.

Slovenská poisťovňa, a. s., na poisťnom trhu 6 12
Slovenská poisťovňa, a. s., and the Insurance Market
– Mgr. Soňa Babincová

Zdravotné poistenie – Ing. Barbora Drugdová, CSc. 10 6
The Health Insurance

8. PLATIDLÁ, PAMÄTNÉ MINCE MEANS OF PAYMENT, COMMEMORATIVE COINS

Téma Č. *Str.*
Title *No.* *Page*

Belgické kráľovstvo – história a súčasnosť 11 13
belgickej meny
Belgian Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Francúzska republika – história a súčasnosť 8 13
francúzskej meny
French Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Holandské kráľovstvo – história a súčasnosť 12 13
holandskej meny
Holand Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

In adversis et prosperis – pamätná strieborná minca 10 24
k 250. výročiu narodenia Mórica Beňovského
Silver Coin Commemorating the 250th Anniversary
of the Birth of Mórica Beňovský
– Ing. Dagmar Flaché

Letná olympiáda na pamätnej striebornej minci 5 28
Summer Olympic Games on Commemorative Silver Coin
– Ing. Dagmar Flaché

Luxemburské vojvodstvo – história a súčasnosť 11 23
luxemburskej meny
Luxembourg Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Nemecká spolková republika – história a súčasnosť 5 13
nemeckej meny
German Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Niel krajších slov ako skutky /J. C. Hronský 6 28
na pamätnej minci
Actions Speak Louder than Words – J. C. Hronský
on Commemorative Coin
– Ing. Dagmar Flaché

Nová 100 USD bankovka 2 26

The New US\$ 100 Bill

– Rozália Boskovičová

Od 1. júla 1996 je v obehu stokorunová bankovka 7 26
vzoru 1996

A New 100 Sk Note in Circulation from 1st July 1996
– Ing. Štefan Fröhlich

Portugalská republika – história a súčasnosť 10 13
portugalskej meny
Portuguese Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Rakúska republika – história a súčasnosť 3 13
rakúskej meny
Austrian Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Samuel Jurkovič – v službách národa (Prvá pamätná 2 28
minca vydaná v roku 1996)
Samuel Jurkovič – In the Service of the Nation
(The First Commemorative Coin Issued in 1996)
– Ing. Dagmar Flaché

Spojené kráľovstvo Veľkej británie a Severného Írska 7 13
– história a súčasnosť britskej meny
British Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Svetové dedičstvo UNESCO – Banská Štiavnica 12 24
UNESCO World Heritage Banská Štiavnica
and its Ancient Mining Works 36
– Ing. Dagmar Flaché

Španielske kráľovstvo – história a súčasnosť 9 13
španielskej meny
Spanish Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Švajčiarska konfederácia – história a súčasnosť 4 13
švajčiarskej meny
Swiss Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Talianska republika – história a súčasnosť 6 13
talianskej meny
Italian Currency – Past and Present
– Gabriel Schlosser

Tatranská zubačka na pamätnej minci 8 10
The Tatra Rack Railway on Commemorative Coin
– Ing. Dagmar Flaché

Zmeny vo farebnosti päťstokorunovej bankovky 11 27
New Colouring of the 500 Sk Banknote
– Ing. Štefan Fröhlich

9. PRÍLOHY / APPENDICES

Téma Č. *Str.*
Title

Ciele a nástroje menovej politiky 1 15
Goals and Instruments of the Monetary Policy
– Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.

Dividendová politika a jej aplikácia v praxi Dividend Policy in the Theory and Practice – Doc. Ing. Jozef Kráľovič, CSc.	11	15	Regulovanie peňažnej zásoby a aktuálne otázky menového programovania v podmienkach SR Regulation of the Money Stock and Issues of Monetary Targeting in the Slovak Republic – Ing. Zora Komínková, CSc.	8	15
Etapy a cesty k Európskej únii Steps on the Way to European Monetary Union – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	5	15	Regulovanie ponuky peňazí Regulating the Money Supply – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	2	15
Finančné deriváty a ich využitie v našej praxi Financial Derivatives and Use in Slovakia – Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.	12	15	Rentabilita komerčných bánk Commercial Bank Profitability – Ing. Dušan Preisinger	9	15
Investičné bankovníctvo Investment Banking – Ing. Marta Rošteková	7	15	Rozvoj podnikateľskej sféry a oživovanie ekonomiky SR Business Developments and the Revival of the Slovak Economy – Prof. Ing. Viera Bacová, CSc.	6	15
Koordinácia menovej a rozpočtovej politiky Coordination of the Monetary and Budgetary Policies – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	4	15	Vývoj finančnej situácie slovenských podnikov v rokoch 1993–1995 Financial Position of Slovak Companies in 1993–1995 – Prof. Ing. Karol Zalai, CSc.	10	15
Problematika devízového kurzu v menovej teórii a politike Exchange Rates Problems in the Theory and Monetary Policy – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	3	15			

finančne vysporadúvajú až pri expirácii, zatiaľ čo futurity podliehajú princípu denného zúčtovania – marking to market).

2.3 Futurity na akciové indexy

Futurity na akciové indexy sú dohodou o kúpe a predaji realizačnej hodnoty istého akciového indexu v štandardizovanom budúcom termíne.

Prvé futurity na indexy sa objavili v USA začiatkom osemdesiatych rokov. V súčasnosti sa najviac obchoduje s futuritami na päť indexov: S&P 500, Nikkel, Ibovesta, CAC-40 a DAX.¹

Pretože index je len číslo, je dôležitý spôsob určenia hodnotového objemu štandardizovanej veľkosti jedného kontraktu. Na Deutsche Terminbörse je kontrakt na DAX určený ako kótovaná hodnota indexu násobená 100 DEM, na Chicago Mercantile Exchange je na index S&P 500 určený ako kótovaná hodnota indexu násobená 500 USD atď. Základom stanovenia kurzov futurit sú tiež princípy nákladov prenosu.

Je samozrejmé, že futurity na index nemožno fyzicky plniť. Preto sa uzatvorenie pozície deje buď reverzným obchodom, alebo peňažným vyrovnaním.

2.4 Futurity na slovenskom trhu

V čase, keď na slovenskom kapitálovom trhu pôsobila Bratislavská opčná burza, a. s., (BOB) – t. j. od apríla 1993 do novembra 1995 – obchodovala len s futuritami na konkrétne akcie. Rozhodujúci objem obchodov tvorili jednodňové termínové kontrakty uzatvárané na akcie asi 80 spoločností. Termínovými kontraktami boli len formálne, v podstate to boli promptné obchody. Skutočné klasické futurity s troj- a šesťmesačnou životnosťou sa obchodovali na akcie 8 spoločností. Objem a frekvencia týchto obchodov však boli minimálne.

Po ukončení činnosti BOB boli licencie Burzy cenných papierov Bratislava (BCPB) a RM-System Slovakia rozšírené o právo organizovať aj obchody s finančnými derivátmi. Zatiaľ však s týmito nástrojmi nezačali obchodovať. Možno očakávať, že sa tak stane v priebehu roku 1997.

3. Opcie

Opcia predstavuje právo kúpiť alebo predáť určité aktívum (vecnú komoditu, finančné aktívum) alebo finančný nástroj k istému termínu za dohodnutú (realizačnú, bázičnú) cenu.

Cenou opcie je **prémia**, ktorú platí kupujúci (investor) predávajúcemu (vypisovateľovi). Touto platbou získava nielen právo kúpiť alebo predáť, ale aj právo odstúpiť od kontraktu (nechať opciu vypršať). Vypisovateľ nemá právo od kontraktu odstúpiť a na požiadanie investora (keď sa tento rozhodne opciu realizovať) musí plniť. Preto opcie možno charakterizovať ako **podmienené termínové kontrakty**.

Podkladajúcimi aktívami (bázičnými inštrumentami) finančných opcií môžu byť – podobne ako pri futuritách – akcie, akciové indexy, dlhopisy a cudzie meny. Istou osobitosťou sú opcie na futurity.

Opcie môžu byť **štandardizované a neštandardizované**.

So štandardizovanými opciami sa obchoduje na opčných a termínových burzách. Burza (podobne ako pri futuritách) určuje štandardizované podmienky kontraktu (s opciami na aké aktíva obcho-

duje, veľkosť jedného kontraktu, doby životnosti, záruky, spôsoby vysporiadania a i.). Najviac sa obchoduje s troj- a šesťmesačnými opciami, menej obchodované sú opcie s dlhšou životnosťou.

S neštandardizovanými opciami sa obchoduje mimo burzy. Ich vypisovateľmi sú predovšetkým obchodné banky, ale aj maklérske domy, v niektorých prípadoch aj špecializované firmy (napríklad v USA tzv. Derivative Product Companies). Opcie obchodované mimo burzy sa označujú ako OTC (over the counter) kontrakty. Doby ich životnosti, práve tak ako aj iné podmienky sú vecou dohody medzi kupujúcim a predávajúcim.

Podľa určenia termínu plnenia rozoznávame:

- európske opcie, ktoré sú splatné v poslednom dni svojej životnosti,
- americké opcie, pri ktorých môže investor žiadať plnenie kedykoľvek v priebehu ich životnosti až do posledného dňa splatnosti,
- aziatické opcie (dosť zriedkavé), ktoré možno po uplynutí určenej časti doby životnosti realizovať ako americké (napríklad pri trojmesačnej opcii po uplynutí jedného mesiaca).

Podľa toho, či opcia dáva investorovi právo kúpiť alebo právo predáť, rozoznávame dva typy opcií: kúpne (call) a predajné (put). V ďalšom stručne vysvetlíme princípy obchodovania s nimi, pričom ich budeme ilustrovať na štandardizovaných opciách, ktorých podkladajúcim aktívom sú akcie.

3.1 Kúpna (call) opcia

Kúpna opcia dáva investorovi právo (ale nie povinnosť) kúpiť podkladajúce aktívum za realizačnú cenu k určitému termínu. Toto právo si kupuje od vypisovateľa opcie zaplatením prémie. V momente, keď požaduje plnenie, zaplatí realizačnú cenu bez ohľadu na to, aká je promptná cena príslušného aktíva na trhu.

Je zrejmé, že investor predpokladá rast ceny podkladajúceho aktíva, a preto si zabezpečuje pevnú realizačnú cenu. Ak sa jeho trhové očakávanie nespĺní (ak cena poklesne), bolo by pre neho realizovanie opcie nevýhodné, a preto ju nechá vypršať.

Kúpna opcia má pre investora hodnotu vtedy, keď je jej realizačná cena v momente expirácie nižšia než promptná cena. Vtedy je opcia „v peniazoch“ (in the money). Keď sa promptná cena rovná realizačnej cene, je opcia „na peniazoch“ (on the money) a keď je promptná cena nižšia než realizačná cena, je opcia „mimo peňazi“ (out of money). V oboch prípadoch je pre investora bezcenná, nebude ju realizovať.

Čím je pri kúpe kúpnej opcie realizačná cena určená vo vzťahu k promptnej cene nižšie, tým väčšia je pravdepodobnosť, že v čase expirácie bude „v peniazoch“, a preto je drahšia (prémia je vyššia). Kótácie opcií na burze obsahujú pri každej triede opcií rôzne prémie pre rôzne realizačné ceny a expiračné termíny.

Príklad

Investor kúpil 1. 5. šesťmesačnú európsku kúpnu opciu na 1 kontrakt (100 kusov) akcií firmy X s realizačnou cenou 500 za prémie 25. Súčasný promptný kurz je 495. Aký bude výsledok obchodu, keď bude v čase expirácie promptný kurz 540 a keď bude 460?

Pri kurze 540 bude investor opciu realizovať, pretože môže kúpiť 100 akcií za realizačnú cenu po 500, t. j. za 50 000. Pri kúpe opcie už zaplatil prémie 25 · 100 = 2 500, teda akcie ho budú stáť 52 500. Ak by ich kupoval na promptnom trhu, musel by zaplatiť 54 000. Opcia v čase expirácie bola „v peniazoch“ a investor zarobil 1 500 (54 000 – 52 500).

Pri kurze 460 nechá investor opciu vypršať. Ak by ju realizoval,

¹ Podrobnejšie k akciovým indexom pozri: Torma, Š. a kol.: Burzy a finančné operácie. EU, Bratislava, 1995, s. 120 až 174.

stálo by ho 100 akcií spomínaných 52 500. Na promptnom trhu však môže tieto akcie kúpiť za 46 000. Prerobil by teda 6 500. Preto radšej nechá opciu vypršať a stratí len zaplatenú prémiiu 2 500.

Uvedený príklad znázorníme graficky:

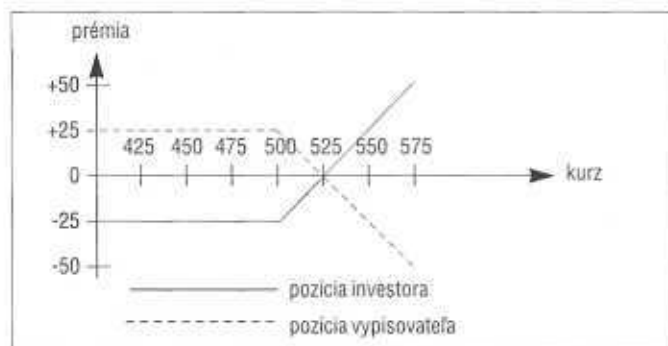

Schéma jasne ilustruje základné poučky platné pre kúpu opciu: možná strata investora je obmedzená výškou prémie, možný zisk nie je obmedzený; možný zisk vypisovateľa je obmedzený výškou prémie, strata nie je obmedzená.

Pri opciách obchodovaných na burze ručí burza za splnenie podmienok kontraktu. Aby také ručenie mohla prevziať, musí mať isté záruky.

Od investora kupujúceho opciu nemusí požadovať žiadnu záruku. Ten zaplatí príslušnú prémiiu a keď nechá opciu vypršať, prémia je jeho stratou.

Iné je to vo vzťahu k vypisovateľovi opcie. Tu vzniká riziko, že ak vývoj kurzu bude pre neho nepriaznivý, môže sa zdráhať splniť podmienky kontraktu. Preto bude burza požadovať, aby vypisovateľ zložil kolaterál (podobne ako pri futuritách). Pohyb kolaterálu sa tiež uskutočňuje na základe denného zúčtovania (marking to market).

3.2 Predajná (put) opcia

Predajná opcia dáva investorovi právo (ale nie povinnosť) predajť podkladajúce aktívum za dohodnutú cenu k určitému termínu. Rovnako ako pri kúpnej opcii si toto právo kupuje zaplatením opčnej prémie vypisovateľovi. Keď požaduje v expiračnom termíne plnenie, dostane realizačnú cenu bez ohľadu na to, aká je v danom momente promptná cena daného aktíva na trhu.

Pri kúpe predajnej opcie investor predpokladá pokles ceny podkladajúceho aktíva a zabezpečuje si tak stabilnú predajnú cenu. Ak cena proti jeho očakávaniu vzrastie, nechá opciu vypršať.

Predajná opcia je „v peniazoch“ vtedy, keď je jej realizačná cena vyššia než promptná cena. Ak sa tieto ceny rovnajú alebo je realizačná cena nižšia, je opcia pre investora bezcenná.

Pokiaľ ide o výšku prémie, platí, že čím je realizačná cena opcie určená vo vzťahu k promptnej cene vyššia, tým bude aj vyššia prémia.

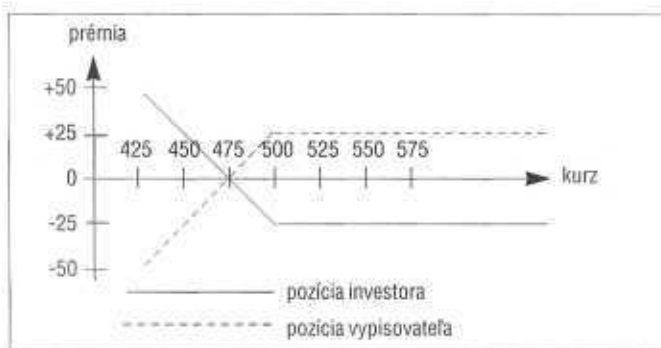
Príklad

Zadanie je rovnaké ako v predchádzajúcom príklade – len ide o predajnú opciu.

Pri kurze 540 nebude investor opciu realizovať, pretože pri realizovaní opcie by získal len 47 500 (50 000 realizačná cena – 2 500 už zaplatená prémia). Preto nechá opciu vypršať a predajom na promptnom trhu získa 51 500 (54 000 promptná cena – 2 500 stratená prémia).

Pri kurze 460 bude investor opciu realizovať a získa tak 47 500. Pri predaji na promptnom trhu by získal len 43 500 (46 000 promptná cena – 2 500 prémia).

Graficky môžeme pozície oboch partnerov znázorniť takto:

Z grafu zasa vyplývajú základné poučky pre predajnú opciu: strata investora je obmedzená výškou prémie, možný zisk je obmedzený len cenou aktíva (nemôže byť nižšia než nulová). Pre vypisovateľa je zisk obmedzený výškou prémie a strata je obmedzená len cenou aktíva.

3.3 Oceňovanie opcií

Cenu opcie je opčná prémia, ktorú platí investor vypisovateľovi. Najdôležitejším faktorom, ktorý ju ovplyvňuje je rozdiel medzi realizačnou cenou opcie a promptnou cenou podkladajúceho aktíva. Ten určuje vnútornú hodnotu opcie. Pri kúpnych opciách je ich vnútorná hodnota tým väčšia, čím je promptná cena v porovnaní s realizačnou cenou vyššia. Pri predajných opciách je to obrátene.

Okrem vnútornej hodnoty zahŕňa opčná prémia aj časovú hodnotu. Tá preyšuje vnútornú hodnotu opcie a je hodnotovým vyjadrením pravdepodobnosti, že sa promptná cena v priebehu životnosti zmení smerom výhodným pre investora. V priebehu životnosti opcie postupne klesá, až v čase expirácie celkom zaniká a hodnota opcie sa rovná len jej vnútornej hodnote.

Jednoznačné určenie hodnoty opcie je možné až pri jej expirácii, kedy je okrem realizačnej ceny známa aj promptná cena podkladajúceho aktíva. Problémom však je stanovenie reálnej hodnoty opcie (výšky opčnej prémie) na začiatku životnosti (pri otvorení opčnej pozície) a v jej priebehu. Vtedy totiž možno vývoj promptnej ceny a vývoj faktorov ovplyvňujúcich časovú hodnotu príslušnej opcie len prognózovať.

Na hodnotenie opcií od otvorenia pozície do expirácie sa používajú poznatky dvoch modelov – Black-Scholesovho a binomického modelu. Výklad ich prístupov prekračuje možnosti tejto state.¹

3.4 Druhy opcií

V predchádzajúcom texte venovanom opciám sme sa sústreďovali najmä na opcie, ktorých podkladajúcim aktívom sú akcie. Okrem toho sa však na organizovaných trhoch obchoduje aj s ďalšími druhmi opcií. Sú to:

– **Opacie na dlhopisy**, ktoré sa častejšie označujú ako opcie na úrokovú mieru. Podkladajúcim aktívom sú spravidla štátne dlhopisy a depozitá. Spôsob realizácie je obdobný ako pri realizácii

¹ Modely boli prvý raz publikované v týchto článkoch:

- Black, F. – Scholes, M.: Pricing of Options and Corporate Liabilities. In: Journal of Political Economy, Vol. 81, 1973, s. 637 až 654.
- Cox, J. C. – Ross, S. A. – Rubinstein, M.: Option Pricing: A Simplified approach. In: Journal of Financial Economics, Vol. 7, 1979, s. 223 až 263.

futurít na úrokovú mieru s tým, že investor získava za prémii právo nechať opciu vypršať bez realizácie.

– **Opcie na menu** dávajú investorovi právo kúpiť alebo predat určenú menu v dohodnutom kurze v stanovenom expiračnom termíne. Opcie obchodované na burzách sú štandardizované: burza určuje s opciami, na ktoré meny obchoduje, objem kontraktu a expiračné termíny. Princípy obchodovania sú rovnaké ako pri opciách všeobecne.

– **Opcie na indexy** sú nástrojom, s ktorým sa obchoduje takmer výlučne len na burzách. Ich prednosťou – podobne ako pri futuriťach na index – je, že burzové indexy majú nižšiu volatilitu než jednotlivé akcie. Preto riziko obchodovania s nimi je nižšie (pravda aj možnosti dosiahnutia špekulačného zisku sú obmedzenejšie).

– **Opcie na futurity** predstavujú tiež právo (ale nie povinnosť) kúpiť alebo predat – nie však priamo podkladajúce aktívum, ale futuru na isté aktívum. Môžu to byť futurity všetkých typov, o ktorých sme hovorili v časti 2.

3.5 Opčné kontrakty na mimoburzovom trhu

Jednotlivé druhy opcií, o ktorých sme sa zmieňovali v predchádzajúcom texte sa obchodujú nielen na burzách, ale aj na mimoburzovom trhu ako neštandardizované produkty. Okrem nich sa však objavujú aj ďalšie instrumenty, ktoré sa obchodujú len na mimoburzových trhoch. K najfrekvencovanejším patria **caps, floors a collars**.

– **Cap** (tiež ceiling – čiapka, povaľa) je finančný nástroj, ktorý investorovi umožňuje obmedziť výšku jeho úrokových platieb „zhora“. Pre jeho konštrukciu je dôležitá dohoda o sume, z ktorej sa úroky platia (nominálna hodnota), dohoda o bázičkej úrokovej sadzbe, ktorá je hornou hranicou úroku znášanou vlastníkom capu a pri realizácii bežná trhová úroková miera.

Cap znamená záväzok predávajúceho, že uhradí kupujúcemu z dohodnutej nominálnej hodnoty úrokový rozdiel zodpovedajúci diferencii medzi trhovou úrokovou sadzbou a bázičkou sadzbou (tzv. vyrovnávaciu platbu) vtedy, keď v termínoch rozhodných pre určenie platieb je trhová úroková miera vyššia než bázičká sadzba. Ak je však trhová úroková miera nižšia než bázičká sadzba, predávajúci nemá voči kupujúcemu žiadny záväzok. Cenou capu je prémia, ktorú platí kupujúci predávajúceho. Cap môže byť výhodný pre dlžníka, ktorý si tým zabezpečuje, že úroky z jeho dlhu neprekročia úroveň zodpovedajúcu bázičkej sadzbe capu.

– **Floor** (podlaha) je zrkadlovým obrazom capu. Umožňuje obmedziť výšku úrokových platieb „zdola“. Jeho kúpa môže byť užitočná pre veriteľa, ktorý poskytol pôžičku pri pohyblivej úrokovej miere a chce obmedziť svoje riziko plynúce z možného poklesu trhovej úrokovej miery.

– **Collar** (golier, obojok) je vlastne kombináciou cap a floor kontraktov. Vytvára rovnakú pozíciu ako súčasný nákup cap a predaj floor kontraktu. To znamená, že obmedzuje úrokové platby „zhora aj zdola“. Vytvára istý koridor, v ktorom sa môže pohybovať trhová úroková miera bez vzniku platobných povinností medzi účastníkmi dohody. Keď však trhová úroková miera vystúpi v rozhodných dňoch nad bázičnú cap sadzbu, dostáva kupujúci collar kontraktu vyrovnávajúcu platbu od predávajúceho. Ak je však trhová úroková miera v rozhodný deň nižšia než bázičká floor miera, je povinný kupujúci collar kontraktu poskytnúť plnenie predávajúceho.

Postupne sa na trhu vyvinuli rôzne kombinácie základných instrumentov. Ako príklad možno uviesť opcie na cap (captions), opcie na floor (floortions) a i.¹

¹ Nezvyklé opčné kontrakty sa zvyčajne označujú ako exotické opcie. Čo sa však dnes považuje za neobvyklé, môže sa zajtra stať na trhu bežným produktom. Vyoj stále pokračuje.

3.6 Opcie na našom trhu

Podobne ako futurity aj štandardizované opcie sa na slovenskom kapitálovom trhu obchodovali len v období pôsobenia Bratislavskej opčnej burzy. Boli to opcie na akcie, pričom objem a frekvencia obchodovania boli na veľmi nízkej úrovni. Nebolo možné hovoriť o likvidite tohto trhu.

Na mimoburzovom trhu sa začína postupne rozširovať ponuka obchodných bánk ako vypisovateľov (predávajúcich) kúpnych a predajných opcií na konvertibilné meny. Pritom banky určujú jednak mimimálne objemy kontraktu, jednak maximálne doby životnosti ponúkaných opcií.

Ceny opcií (t. j. výšku opčnej premie) určujú banky so zohľadnením viacerých skutočností. Je to:

- dohodnutá realizačná cena opcie; klient môže požadovať rôzne realizačné ceny, čo sa však rozhodujúcim spôsobom prejaví v cene opcie,
- aktuálny výmenný kurz príslušnej meny v čase kúpy opcie klientom,
- doba životnosti opcie; čím je dlhšia, tým vyššia je časová hodnota opcie a tým aj opčná prémia,
- rozdiel úrokových sadzieb dosiahnuteľných pre slovenskú korunu a pre konvertibilnú menu, ktorej sa transakcia týka,
- volatilita (očakávaný pohyb kurzov) oboch mien.

Pretože ide o neštandardizovaný nástroj, je možné konkrétne podmienky kontraktu dohodnúť v priebehu rokovania medzi bankou a klientom.

4. Swapy

Swap je dohoda dvoch subjektov o zámene série platieb alebo príjmov uskutočňovaných pravidelne v priebehu dohodnutého obdobia (spravidla niekoľkých rokov). Swapované platby môžu byť v rozdielnych menách – vtedy ide o menový swap – alebo sa určujú podľa rozdielnych úrokových mier – vtedy ide o úrokový swap. Keď sa swapujú platby spojené s výpožičkou, hovoríme o swape pasív, keď ide o platby tvoriace výnos z investície, hovoríme o swape aktív. Ještvujú teda štyri základné kategórie swapov:

Menové swapy pasív	Menové swapy aktív
Úrokové swapy pasív	Úrokové swapy aktív

4.1 Menové swapy

Menové swapy pasív vznikli ako prvé v roku 1970 a intenzívnejšie sa rozšírili najmä v osemdesiatych rokoch. Najjednoduchší menový swap tohto typu (tzv. plain vanilla currency swap) zahŕňa tri ustanovenia:

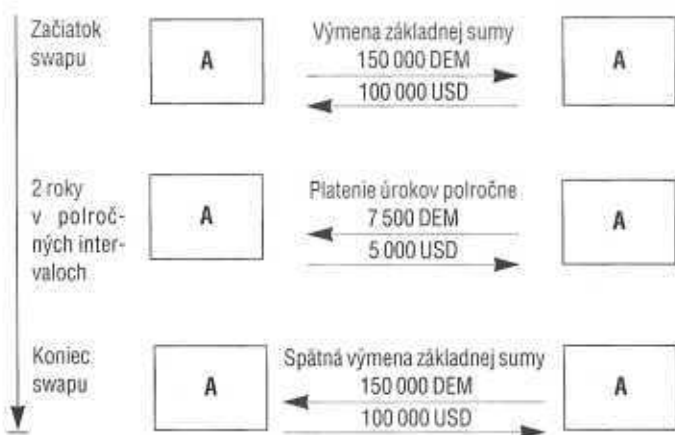
- dohodu dvoch partnerov kúpiť, resp. predat v stanovenom termíne istú sumu jednej meny za inú menu spravidla podľa spotového menového kurzu;
- súčasnú dohodu o spätnej zámene rovnakej sumy týchto mien v stanovenom budúcom termíne (spravidla v časovom intervale 2 až 10 rokov) zvyčajne pri použití rovnakého menového kurzu;
- ustanovenie o vzájomnom platení úrokov – každý partner v tej mene, v ktorej má plniť pri ukončení swapu.

Príklad

Swapová dohoda medzi subjektom A a subjektom B obsahuje tieto ustanovenia: Subjekt A predá subjektu B 150 000 DEM za USD podľa spotového kurzu 1,5 DEM za 1 USD. Doba trvania swapu sú 2 roky. Dohodli sa fixné úroky 10 % p. a. platené polročne. Pri ukončení swapu dôjde k spätnej výmene mien pri pôvodnom kurze.

Priebeh swapu môžeme znázorniť graficky takto:

Menový swap aktív umožňuje zmluvným partnerom zameniť príjmový prúd v jednej mene za príjmový prúd v inej mene. Ostatné charakteristiky sú obdobné ako pri swape pasív.

V praxi jestvuje rad konkrétnych variantov menového swapu. Je to napríklad amortizujúci sa swap, pri ktorom sa v priebehu jeho životnosti postupne spláca aj istina. Pri swape s nulovým kupónom sa v priebehu životnosti nevymieňajú úrokové platby, ale kumulujú sa a uhradia spolu s istinou na konci dohodnutého termínu atď.

4.2 Úrokové swapy

Úrokové swapy sa objavili ako finančná inovácia na začiatku osemdesiatych rokov. Je to zmluva medzi dvoma partnermi, ktorí sa dohodli o výmene jedného prúdu úrokových platieb za druhý, pričom tieto prúdy majú rozdielnú charakteristiku. Spravidla ide o výmenu platieb počítaných na báze pevnej úrokovej miery za platby stanovené na báze pohyblivej (plávajúcej) úrokovej miery.

Zmluvné podmienky zahŕňajú sumu istiny, z ktorej sa budú úroky rátať (nacionálnu hodnotu) – pritom sa táto suma medzi partnermi vzťahu nepresúva. Ďalej sú dohodnuté intervaly platenia úrokov a celková doba životnosti swapu.

Môže byť viac dôvodov na uzavretie zmluvy o úrokovom swape, no hlavný je v rozdielnom očakávaní partnerov, pokiaľ ide o vývoj úrokovej miery na kapitálovom trhu.

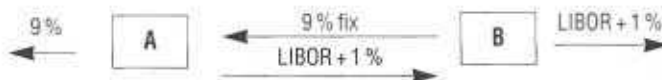
Príklad

Podnik A emitoval obligácie v celkovej sume 100 mil. s päťročnou lehotou splatnosti a pevnou kupónovou sadzbou 9 % p. a. Kupónový výnos sa vypláca raz ročne. Podnik B tiež emitoval päťročne obligácie v sume 100 mil. Ich kupónová sadzba je pohyblivá: LIBOR + 1 %. Výnosy sa takisto vyplácajú ročne.

Podnik A predpokladá pokles úrokovej miery na kapitálovom trhu, podnik B jej rast. Uzavrú medzi sebou päťročný úrokový swap na nacionálnu hodnotu 100 mil., v ktorom sa podnik A zaviazal, že podniku B uhradí 5 úrokových platieb vypočítaných

podľa sadzby LIBOR + 1 %. Podnik B sa zaviazal vyplatiť podniku A 5 úrokových platieb podľa pevnej úrokovej miery 9 %.

Graficky možno prípad znázorniť takto:

Úrokový swap pasív a swap aktív sú v podstate rovnakým nástrojom – len raz sa naň pozeráme z hľadiska dlžníka, druhý raz z hľadiska veriteľa.

V praxi sú konkrétne podmienky úrokového swapu určované želaniami partnerov, a preto môžu byť jednotlivé zmluvy veľmi rozdielne. Napríklad možno uzatvoriť zmluvu s odloženým začiatkom platnosti (napr. trojročný swap, ktorý vstúpi do platnosti o dva mesiace), amortizujúci sa swap (úrokové platby sa počítajú zo znižujúcej sa nacionálnej hodnoty) atď.

Pri všetkých typoch swapov je náročné vzájomné vyhľadávanie vhodných partnerov. Preto sú organizátormi swapov spravidla obchodné banky, ktoré vystupujú buď ako sprostredkovatelia, alebo ako priami partneri kontraktu.

K ukončeniu swapového kontraktu môže dôjsť:

- vypršaním doby platnosti,
- prevzatím záväzku iným partnerom,
- uzavretím reverzného swapu.

4.3 Swapy na slovenskom trhu

Najskôr (počínajúc rokom 1992) sa začali uzatvárať krátkodobé medzibankové menové swapy s cieľom zabezpečovania devízovej likvidity. Aktivita bánk v obchode so swapmi sa postupne rozvíjala a v súčasnosti môžu menové swapy v našich bankách požadovať aj nebankovní klienti. Zatiaľ sú však požiadavky klientov na tento nástroj minimálne.

Na záver

V stati sme zhrnuli základné typy finančných derivátov, s ktorými sa v súčasnosti obchoduje na vyspelých finančných trhoch. Neuvádzali sme ich rôzne kombinácie a sofistikovanejšie finančné nástroje. Všetky sa uplatňujú podľa strategických zámerov účastníkov trhu a sú vždy originálnym produktom vychádzajúcim z preferencií príslušných subjektov a z ich vzťahu k riziku. Rýchly rozvoj finančných derivátov a konštrukcie stále zložitejších stratégií finančného investovania sú podhubím, na ktorom vyrastá nová disciplína: finančné inžinierstvo.

Na Slovensku sa začína obchodovať s niektorými typmi derivátov mimoburzového trhu, ktoré ponúkajú obchodné banky. Širšia ponuka vcelku zodpovedá dosiahnutému stupňu rozvoja trhu. Dôležitou úlohou je, aby sa klienti s týmito nástrojmi širšie oboznámili a začali ich intenzívnejšie využívať. Dopyt klientov bude najsilnejším stimulom, ktorý bude nútiť banky ďalej rozširovať a zdokonaľovať svoju ponuku.

Rozvoj finančného trhu je neodmysliteľnou súčasťou rozvinutej trhovej ekonomiky. Preto možno očakávať aj ďalšie rozširovanie obchodovania s finančnými derivátmi, a to nielen na mimoburzovom trhu, ale aj vstup týchto nástrojov na Burzu cenných papierov v Bratislave a do RM-Systému Slovakia.

Bankovka s nominálnou hodnotou 25 guldenov (rozmery 142 x 76 mm)
Hlavným motívom na líčnej strane bankovky je veľká nominálna hodnota 25 doplnená podtlačou, ktorú tvoria geometrické vzory. Rôzne geometrické vzory sú tiež hlavným motívom rubovej strany tejto bankovky.

Bankovka s nominálnou hodnotou 50 guldenov (rozmery 148 x 76 mm)

Hlavným motívom na líčnej strane bankovky je kvet slnečnice a včely, podtlač tvorí slnko. Na rubovej strane sú znázornené kvety slnečnice a mapa polderov IJsselmeerského jazera.

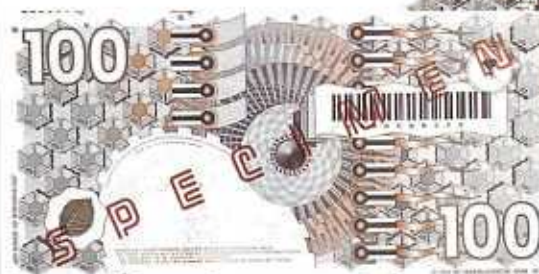
100 guldenov (rozmery 154 x 76 mm), 1977. Na líčnej strane bankovky je znázornená sluka obyčajná, na rubovej strane hlavu sluky obyčajnej dopĺňa podtlač tvorená z kvetov.

100

honderd gulden
de nederlandse bank

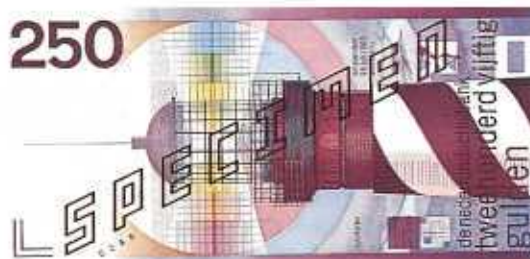
100

Bankovka s nominálnou hodnotou 100 guldenov (rozmery 154 x 76 mm), 1993. Líčnu aj rubovú stranu bankovky pokrývajú kompozície viacerých geometrických vzorov.

Bankovka s nominálnou hodnotou 250 guldenov (rozmery 160 x 76 mm). Hlavným motívom líčnej strany bankovky je maják. Podtlač na rubovej strane bankovky tvorí mapa Holandska a geometrické obrázky.

250

Bankovka s nominálnou hodnotou 1000 guldenov (rozmery 160 x 76 mm), 1972. Hlavný motív na líčnej strane bankovky tvorí portrét filozofa Barucha Spinozu (1632 až 1677).

Bankovka s nominálnou hodnotou 250 guldenov (rozmery 160 x 76 mm).

Hlavným motívom líčnej strany bankovky je maják. Podtlač na rubovej strane bankovky tvorí mapa Holandska a geometrické obrázky.

Bankovka s nominálnou hodnotou 1000 guldenov (rozmery 166 x 76 mm), 1994. Hlavný motív na líčnej strane bankovky – rôzne geometrické vzory symbolizujúce Spinozovu matematickú koncepciu nekonečna.

geometrické vzory – doplnia vo vodoznaku hlava čajky chokolatej. Dizajn rubovej strany tvoria viaceré geometrické vzory, zaujímavosťou je mikrotexom vytlačný text básne o čajke.

Prekluzívne bankovky

Bankovka 5 NLG vzor 1966 (Joost van den Vondel/budova) a vzor 1973 (Joost van den Vondel/geometrický motív) je vymeniteľná do 30. 4. 2025.

Bankovka 10 NLG vzor 1953 (Hugo de Groot/meč a váhy) je vymeniteľná do 19. 10. 2007.

Bankovka 25 NLG vzor 1955 (Christian Huygens/sextant) je vymeniteľná do 19. 10. 2007.

Bankovka 25 NLG vzor 1971 (Jan Pieterz. Sweelinck/geometrický motív) je vymeniteľná do 30. 4. 2025.

Bankovka 100 NLG vzor 1953 (Erazmus Rotterdamský/vták Fénix) je vymeniteľná do 19. 10. 2007.

Bankovka 100 NLG vzor 1970 (Michiel A. de Ruyter/veterná ružica) je vymeniteľná do 23. 4. 2016.

Bankovka 1000 NLG vzor 1956 (Rembrandt van Rijn/ruka so štetcom) je vymeniteľná do 19. 10. 2007.

Text: Gabriel Schlosser, Foto: Ing. Boris Porošín

SVETOVÉ DEDIČSTVO UNESCO

BANSKÁ ŠTIAVNICA A TECHNICKÉ PAMIAHKY JEJ OKOLIA

Začiatkom 60-tych rokov sa postupne kryštalizovala myšlienka ochrany a záchrany jedinečných výtvorov ľudstva, ako aj výnimočných prírodných výtvorov. Výsledkom snáh o spoločný prístup k ich ochrane bolo prijatie Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva Generálnou konferenciou UNESCO v roku 1972 v Paríži. V zmysle tohto dohovoru môže každá krajina, ktorá ho prijala, navrhnúť svoje pamiatky a lokality na zaradenie do Zoznamu svetového dedičstva. Návrhy predkladajú vlády jednotlivých krajín Výboru pre svetové dedičstvo, ktorý po ich odbornom posúdení rozhodne o ich akceptovaní. Zápis do zoznamu potvrdzuje mimoriadnu a univerzálnu hodnotu kultúrneho alebo prírodného výtvoru, ktorý si vyžaduje ochranu pre prospech celého ľudstva.

V súčasnosti je v Zozname svetového dedičstva zapísaných 440 kultúrnych pamiatok a prírodných lokalít a ich počet sa každoročne zvyšuje. Od roku 1993 sú v ňom uvedené aj tri slovenské lokality – Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia, Vikolíneec, rezervácia ľudovej architektúry, a Spišský hrad a kultúrne pamiatky jeho okolia. Od roku 1995 k nim pribudlo 12 jaskýň Slovenského krasu, ktoré boli zapísané do zoznamu spolu s jaskyňami maďarského Aggteleku.

Banská Štiavnica je najstaršie banské mesto na Slovensku, ktoré sa malebne rozkladá v centre Štiavnických vrchov. V Európe mala dominantné postavenie už začiatkom 13. storočia a až do 19. storočia bola jedným z najvýznamnejších stredísk ťažby zlata a striebra a súčasne najvýznamnejším centrom banskej vedy, techniky a školstva. V meste a jeho

Koncom roku 1996 vydáva Národná banka Slovenska pamätnú zlatú mincu s tematikou „Svetové dedičstvo UNESCO – Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia“, ktorá je druhou vydanou slovenskou zlatou pamätnou mincou. Pripomíname, že prvá bola emitovaná v roku 1994 pri príležitosti 1100. výročia úmrtia veľkomoravského panovníka Svätopluka.

1. cena
Ing. Milan Virčík

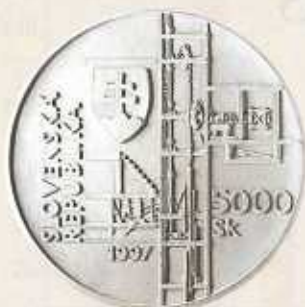

okolí bol v 18. storočí dobudovaný obdĺhovitý systém banských vodných nádrží. Na jeho základe sa rozvinul dômyselný banský vodo hospodársky systém. Bol výnimočný v celom vtedajšom baníckom svete vďaka progresívnej banskej, úpravnickej a vodočerpácej technike, čo dokumentuje dodnes zachované množstvo technických pamiatok, štôlní, šácht, ťažných veží, vodných nádrží a iných banských objektov. V roku 1735 vznikla v Banskej Štiavnici prvá banícka škola v Uhorsku. Svetový význam dosiahlo mesto zásluhou Banskej akadémie, ktorá tu sídlila od roku 1762 do roku 1919. Bola zriadená panovníčkou Máriou Tereziou ako prvá svojho druhu na svete. Na akadémii pôsobili vynikajúci odborníci z oblasti vedy a techniky vtedajšej Európy. Jedným z dôvodov na jej umiestnenie do Banskej Štiavnice bola aj tradícia uplatňovania technických vynálezov v banskej praxi, k čomu významne prispeli napr. G. Weindl, M. K. Hell a J. K. Hell. Roku 1627 banský streimajster a podnikateľ Gašpar Weindl prvýkrát v histórii použil na rozpojovanie horniny strelný prach. Konštruktér a staviteľ Matej Kornel Hell svojimi banskými zariadeniami a výstavbou vodných nádrží významne prispel k rozvoju banskej techniky a záchrane banskoštiavnických baní pred zatopením, jeho syn Jozef Karol Hell postavil rad čerpacích strojov, pričom jeho vodostlpcový čerpací stroj patril v tom čase k najdokonalejším.

Výstavná architektúra mesta bola výsledkom jeho hospodárskej prosperity. K najvýznamnejším pamiatkam patria mestský hrad, tzv. Starý zámok (národná kultúrna pamiatka), a Nový zámok, ktoré vznikli v 16. stor. ako

2. cena
Mária Poldaufová

súčasti pevnostného systému v časoch tureckého nebezpečenstva. Mestský hrad vznikol radikálnou prestavbou neskorogotického farského kostola Panny Márie na renesančnú pevnosť, využívajúc pritom opevnenie pôvodného cintorína s románskym karnerom sv. Michala. K významným pamiatkam patria tiež gotické, renesančné a barokové meštianske domy na Trojičnom námestí, gotická radnica, kostol sv. Kataríny, románsko-gotický kostol Nanebevzatia Panny Márie, renesančno-baroková Piarska brána, súbor budov bývalej Baníckej a lesníckej akadémie (národná kultúrna pamiatka), baroková kalvária, klopačka, morový stĺp so súsoším sv. Trojice a mnohé ďalšie. So svojimi architektonickými pamiatkami bola Banská Štiavnica v roku 1950 vyhlásená za mestskú pamiatkovú rezerváciu.

Územie tvoriace ochranné pásmo pamiatok zapísaných do Zoznamu svetového dedičstva okrem Banskej Štiavnice zahŕňa aj ďalšie menšie sídelné celky, obce Hodruša-Hámre, Štiavnické Bane, Banskú Belú, Banský Studenec, Antol, Ilju a Vyhne s mnohými významnými architektonickými, kultúrnymi a technickými pamiatkami.

Na umelecký návrh pamätnej zlatej mince vypísala Národná banka Slovenska verejnú anonymnú súťaž, ktorej uzá-

vierka bola 20. mája 1996. Súťaž sa zúčastnilo 14 autorov s osemnástimi návrhmi.

Odbornými členmi komisie na posudzovanie výtvarných návrhov mincí, ktorá je poradným orgánom guvernéra NBS, boli Ing. Marián Lichner, CSc., primátor mesta Banská Štiavnica a Ing. arch. Viera Dvořáková, pracovníčka Pamiatkového ústavu v Bratislave, ktorí svojimi radami pomohli v procese prípravy emisie mince a poskytli množstvo potrebných informácií a materiálov.

Komisia odporučila na udelenie prvej ceny a na realizáciu návrh Ing. Milana Virčíka. Tento nový autor presvedčil komisiu kvalitným a vyrovnaným ideovo-umeleckým a sochárskym stvárnením averzu a reverzu mince. Na lici patisicokorunáka je vyobrazená významná charakteristická technická pamiatka – atmosférický parný stroj postavený Jozefom Karolom Hellom na odvodňovanie baní. Rubová strana mince je zostavená z architektonických dominant historickej architektúry mestskej pamiatkovej rezervácie. Uprostred je situované súsošie barokového morového stĺpa sv. Trojice, ktorého autorom je sochár Dionýz Stanetti. Vpravo za ním v pozadí je veža Starého zámku a budova radnice, v popredí je zobrazený neskorogotický kostol sv. Kataríny. Pri spodnom okraji mince sa nachádza erb mesta. Vľavo je klopačka vybudovaná v roku 1681 ako banícke zariadenie, ktoré klopáním oznamovalo čas fária. Výtvarné riešenie upútalo kompozičným usporiadaním plastických prvkov, harmonickým prepojením heraldických, písmových a vecných prvkov, ako aj zmyslom pre plastickú štylizáciu a prepracovanosťou vnútornej kresby reliéfu.

Druhú cenu získala autorka Mária Poldaufová. Na jej návrhu komisia pozitívne hodnotila kompozičné riešenie averzu, kde obraz vodostlpcového čerpaceho stroja harmonicky vyplní celú plochu mincového poľa. Vo výtvarnom riešení reverzu komisia ocenila ideu spojenia architektonickej pamiatky – Nového zámku a ľudského prvku, historického zobrazenia baníkov, ktoré do návrhu vnaša istú dramatickosť. K oceneniu prispelo aj harmonicky umiestnené písmo a heraldické znaky.

Tretia cena bola udelená autorovi Hieronymovi Balkovi, ktorého návrh zaujal zobrazením typických technických pamiatok – portál šachty Bartolomej a gápef na averze a charakteristických architektonických dominant mesta v symbióze s mestským erbom na reverze. Komisia odmenami ocenila výtvarnú

3. cena
Hieronym Balko

úroveň návrhov akad. soch. Miloša Vavru, akad. soch. Patrika Kovačovského, Miroslava Ronaia, Milana Kožucha a akad. soch. Imricha Svitanu.

Pamätná minca s nominálnou hodnotou 5000 SK, s priemerom 26 mm a hmotnosťou 9,5 g je vyrazená zo zlata s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica, štátny podnik, v počte 8 000 kusov v „proof“ kvalite.

Po zohľadnení významu námety, atraktívnosti témy, ako aj skutočnosti, že Banská Štiavnica bola dobývaním zlata a striebra známa v celom svete, bolo do emisného plánu na rok 1997 zahrnuté nielen vydanie zlatej, ale aj striebornej pamätnej mince s touto tematikou. Predpokladaný termín vydania striebornej mince je v marci 1997. Autorom výtvarného návrhu je taktiež Ing. Milan Virčík a na minci bude zobrazený odlišný motív mesta a technickej pamiatky.

Zámerom Národnej banky Slovenska je v budúcich rokoch vydať postupne mince s tematikou ďalších slovenských lokalít, ktoré boli zapísané do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO a prispieť tak k propagácii významných a mimoriadnych kultúrnych a prírodných výtvorov na Slovensku.

Ing. Dagmar Flaché
Foto: Ing. Stefan Fröhlich

INŠTITÚT BANKOVÉHO VZDELÁVANIA NBS

PÄŤ ROKOV PÔSOBNIA

Ing. Dušan Garay, CSc.

Od počiatku pôsobenia inštitútu bola jeho hlavným poslaním odborná príprava a zvyšovanie kvalifikácie bankových pracovníkov, ako aj zabezpečovanie kvalifikovaného transferu vyspelého bankového know-how do slovenského bankového sektora.

Činnosť inštitútu bola zabezpečovaná pôvodne dvoma vzdelávacími strediskami, v Prahe a Bratislave, ktoré pôsobili a rozvíjali svoju činnosť v jednotlivých národných bankových sektoroch v organizačnom začlenení ústredí ŠBČS pre Českú i Slovenskú republiku.

Oficiálne otvorenie progresívne vybavených priestorov súčasného Inštitútu bankového vzdelávania 1. októbra 1992 umožnilo aktívnejší a intenzívnejší rozvoj jeho pôsobenia v súlade so vzdelávacími potrebami bankového sektora. Inštitút je od vzniku samostatnej slovenskej centrálnej banky jej súčasťou – 1. 1. 1993.

Veľký význam v aktivitách inštitútu, najmä v súvislosti s transferom nových poznatkov a praktických skúseností z vyspelých bankových systémov, pripisujeme rozsiahlej medzinárodnej spolupráci.

Pomoc a podpora zahraničných vládnych fondov formou možnosti spolupracovať so špičkovými zahraničnými odborníkmi bola neoceniteľná najmä v počiatkoch rýchleho rozvoja bankového sektora ako dôležitej súčasti ekonomických transformačných procesov.

Počas uplynulého päťročného obdobia patrí v rámci medzinárodnej spolupráce k najvýznamnejším pomoc Ministerstva financií USA a Americkkej agentúry pre medzinárodný rozvoj (USAID), ktoré prostredníctvom KPMG Peat Marwick a iných amerických inštitúcií podporili a v spolupráci s Inštitútom banko-

Inštitút bankového vzdelávania NBS zavŕšil v septembri piaty rok svojho pôsobenia v slovenskom bankovom sektore. Inštitút bol založený 1. septembra 1991 rozhodnutím vedenia bývalej Štátnej banky československej.

vého vzdelávania NBS uskutočnili spolu 107 kvalitných a hodnotných odborných vzdelávacích podujatí. Absolvovalo ich 2 368 účastníkov – pracovníkov slovenského bankového sektora.

Významným prínosom bola v rámci americkej pomoci i odborná poradenská činnosť zameraná na skvalitnenie vlastnej činnosti inštitútu, ako aj špeciálny vzdelávací program „Bankers Abroad“, ktorý umožnil slovenským bankovým odborníkom štúdium na amerických univerzitách a následnú odbornú prax vo vybraných komerčných bankách USA. Pôsobenie slovenských bankových odborníkov v amerických bankách im umožnilo nielen podrobne sa oboznámiť s americkým bankovým podnikaním, ale vytvorilo tiež podmienky na nadviazanie užitočných kontaktov s americkými kolegami.

Ďalším dôležitým zahraničným partnerom, s ktorým inštitút spolupracuje od svojho vzniku, je britský Know-how fond, s podporou ktorého sa uskutočnilo doposiaľ 52 vzdelávacích podujatí so zameraním na prípravu bankového manažmentu, bankových špecialistov i jazykovú prípravu.

Dôležitú pomoc pre inštitút predstavuje tiež spolupráca s KPMG Düsseldorf

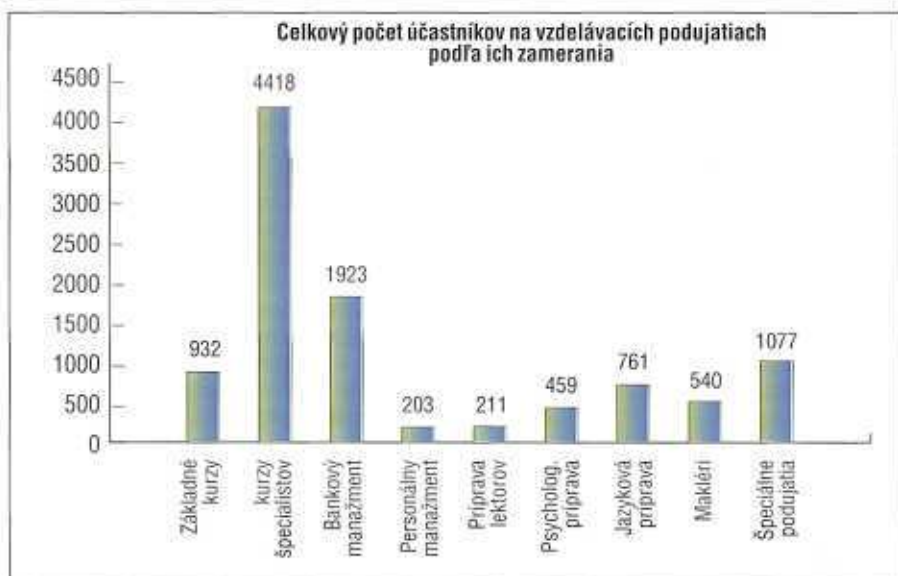
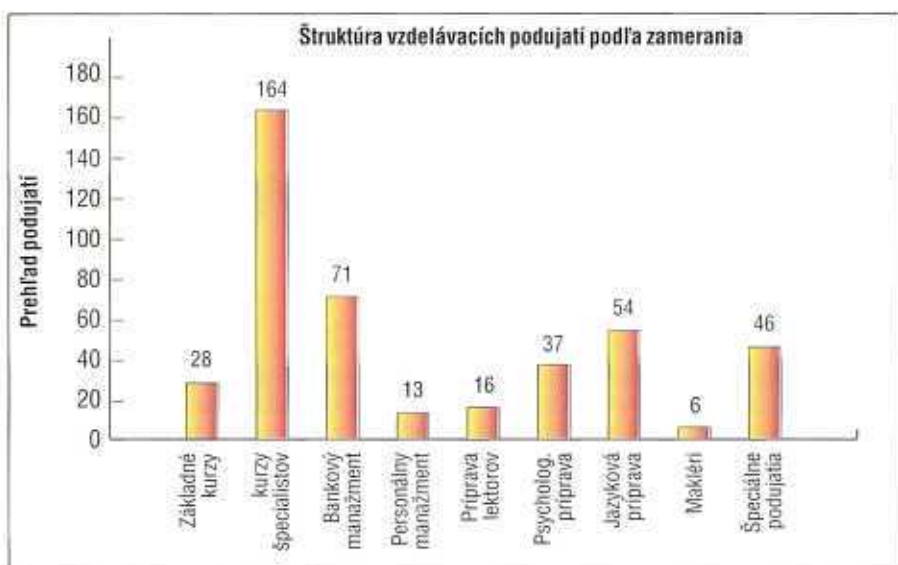
s podporou vlády Severného Porýnia-Vestfálska, ako aj spolupráca s ďalšími nemeckými inštitúciami s podporou vlády NSR (Banková akadémia, Spoločnosť pre podporu búr v strednej a východnej Európe). Spolupráca s nemeckými inštitúciami so zameraním na bankové a finančné vzdelávanie sa orientovala najmä na prípravu bankových špecialistov a prípravu lektorov z radov domácich bankových odborníkov pre ich ďalšie pôsobenie v inštitúte, ale aj v rámci vnútrobankových vzdelávacích systémov.

Významným prínosom v pôsobení inštitútu bola tiež spolupráca v rámci programu EÚ PHARE so zameraním na odbornú prípravu vybraných skupín bankových špecialistov a v poslednom období aj na prípravu dištančného štúdia na prípravu bankového manažmentu strednej úrovne.

Inštitút bankového vzdelávania NBS spolupracuje tiež s Belgickou bankovou asociáciou, Inštitútom medzinárodných finančných služieb v Montreale, Japonským centrom pre medzinárodné financie v Tokiu a ďalšími odbornými zahraničnými pracoviskami.

Treba pripomenúť, že inštitút je tiež členom významných medzinárodných organizácií, akými sú Európska sieť bankového vzdelávania (EBT) a Medzinárodná nadácia pre vzdelávanie s využitím počítačov v bankovníctve a finančníctve (IFCEB). Členstvo a pôsobenie v uvedených medzinárodných inštitúciách bolo počas uplynulého obdobia prínosom pre činnosť inštitútu. Umožňovalo užitočné kontakty a prehľad o najnovších trendoch v oblasti bankového vzdelávania.

K jeho významným aktivitám za uplynu-

Údaje za rok 1996 sú za obdobie od 1. 1. do 30. 6. 1996

le obdobie patrilo tiež postupné budovanie odbornej knižnice, ktorej fondy – odborné publikácie, periodiká a videosúbory sú prístupné nielen účastníkom jednotlivých foriem vzdelávania, ale aj ostatným pracovníkom bankového sektora. Fondy knižnice boli postupne rozširované aj s príspevom súborov titulov odbornej literatúry s podporou vládnych fondov zahraničnej pomoci USA, Veľkej Británie a Európskej únie.

Dôležitou súčasťou stratégie rozvoja inštitútu počas uvedeného päťročného obdobia bolo budovanie lektorského zboru za spolupráce domácich odborníkov – pracovníkov bánk, finančných inštitúcií, vysokých škôl a pod. Naším cieľom bolo dosiahnuť vyššiu úroveň odbornej nezávislosti na časovo limitovanej zahraničnej pomoci.

Počas uplynulého päťročného ob-

dobia uskutočnil inštitút spolu 435 vzdelávacích podujatí, ktoré absolvovalo 10 524 účastníkov – pracovníkov slovenského bankového sektora.

Z uvedeného počtu 42 % vzdelávacích podujatí zabezpečil inštitút vlastnými lektormi a domácimi odborníkmi, bez zahraničnej pomoci.

Z hľadiska obsahovej štruktúry rozhodujúci podiel mali vzdelávacie podujatia určené na prípravu a zvyšovanie odbornej úrovne bankových špecialistov (37,7 %) a bankového manažmentu (19,3 %). Ostatná časť aktivít inštitútu bola orientovaná aj na základnú bankovú prípravu, jazykovú prípravu s bankovou a finančnou terminológiou, psychologickú prípravu rôznych úrovní bankových pracovníkov, prípravu lektorov a pod.

Inštitút počas uvedeného obdobia spolupracoval tiež s Ministerstvom financií SR,

a to pri organizačno-technickom zabezpečení skúšok burzových maklérov.

S prihliadnutím na prax v bankovníctve bol najväčší podiel účastníkov z pracovníkov s praxou 1–5 rokov, resp. menej ako jeden rok, najnižší podiel účasti sa trvalo prejavoval u pracovníkov s praxou viac ako päť rokov.

Nizky podiel účastníkov s praxou viac ako päť rokov môže popri rôznych subjektívnych i objektívnych dôvodoch poukazovať na skutočnosť, že vzdelávacie systémy v bankovníctve sa v prevažnej miere zamerávajú na skupiny pracovníkov mladších vekových kategórií, resp. nižších funkčných skupín. Bolo to čiastočne spôsobené personálnym budovaním bánk a siete ich pobočiek.

Počas svojho pôsobenia Inštitút bankového vzdelávania NBS venoval veľkú pozornosť kvalitatívnej úrovni vzdelávacieho procesu, čo popri vysokých nárokoch na odbornú-pedagogickú úroveň kladie náročné požiadavky na aktuálny prehľad vzdelávacích potrieb bankového sektora.

Súčasťou aktivít inštitútu bola a naďalej zostáva úzka spolupráca s útvarmi ľudských zdrojov a vzdelávania jednotlivých bánk, ako aj s Komisiou pre ľudské zdroje a vzdelávanie Asociácie bánk. Zintenzívnenie uvedenej spolupráce vrátane možného vzniku vlastného akreditačného systému vzdelávacích programov v rámci bankového sektora by mala nepochybne významný vplyv na ďalšie zvýšenie úrovne a efektívnosti vzdelávania v slovenskom bankovom sektore.

V kontexte celkového vývoja bankového sektora došlo k významným pozitívnym posunom aj v oblasti bankového vzdelávania. Imperatív rozvoja, zvyšovanie náročnosti bankových činností, ale aj konkurenčnej klímy v bankových službách si postupne vyžiadali chápanie vzdelávania v bankovníctve ako dôležitej súčasť personálneho rozvoja v súlade s celkovou stratégiou rozvoja jednotlivých bánk. Manažmenty bánk, ktoré pokročili od proklamovania uvedených prístupov k ich systematickej realizácii, bezprostredne upevňujú kvalitu „ľudského“ kapitálu svojich bánk.

Je preto možné predpokladať, že záujem vedení bánk o podporu a financovanie cieľovo koncipovaných vzdelávacích programov v súlade so strategickými cieľmi bánk bude naďalej narastať.

Aspoň čiastočne napomôcť naznačeným trendom je súčasťou ambícií ďalšieho pôsobenia Inštitútu bankového vzdelávania NBS v slovenskom bankovom sektore.

ŠPECIFIKÁ POŠTOVEJ BANKY

Ing Milan Lónčík

Vari by bolo vhodné hneď na úvod zamyslieť sa nad motívom vzniku či presnejšie obnovenia činnosti i právneho štatútu Poštovej banky (PB). Vychádzali sme z objektívnej potreby existencie takého peňažného ústavu, ktorý je zameraný na racionalizáciu štruktúry, organizácie a riadenia najrôznejších foriem i záberu peňažných služieb na poštách. To je jeden dôvod. Tým druhým je vytvorenie integrujúceho článku s novovytvorenou bankovou sústavou, jej širokého záberu i novej kvality. Do tretice uvediem nezastupiteľnosť zhodnotenia finančných prostriedkov sústredených pri poskytovaní žirových služieb. I tento fakt bol jedným zo špecifických koreňov vzniku i profilovania „novej“ Poštovej banky.

Finančné inštitúcie tohto druhu i názvu majú pritom bohaté zastúpenie v zahraničí – z najbližších uvediem P. S. K. Wien (mimo chodom jeden z akcionárov Poštovej banky), typovo podobné bankové domy majú veľmi silné pozície napríklad v Maďarsku, Fínsku i ďalších škandinávskych krajinách.

To isté chceme dosiahnuť i na Slovensku, kde Poštová banka má navyše veľmi silné historické korene. Pamätníci totiž vedia, aká silná bola kedysi – ešte v čase I. ČSR – Poštová sporiteľňa.

Za ostatný rok systematicky narastala dynamika bankových operácií Poštovej banky, čo veľmi jednoznačne ilustruje nárast bilančnej sumy. Zaznamenali sme skutočne markantný nárast primárnych zdrojov od obyvateľstva, najmä zásluhou transformácie osobného účtu na BONUSPOSTKONTO. Dôvera k nášmu finančnému ústavu sa prejavuje napríklad aj v tom, že k tomuto účtu si klienti prakticky automaticky žiadajú aj vydanie platobnej karty, čo v minulosti nebolo pravidlom. Nezakrývame si však oči ani pred problémami. Popri vlastných pobočkách a expozitúrach operujeme aj na 1612 obchodných miestach v rámci Slovenskej pošty, čo je obrovská výhoda. Boli by sme veľmi zlí bankári, ak by sme podcenili početnosť i blízkosť našej obchodnej siete nielen vlastnej, ale najmä „poštovej“ – teda našich obchodných miest na poštách.

Za isté negatívum považujem to, že sa nám v zamýšľanom objeme nepodarilo získať optimálny počet inštitucionálnych klientov. Tu budeme vyvíjať ešte väčší tlak na našu obchodnú sieť na celom Slovensku. Máme reálnu šancu podchytiť práve inštitu-

cionálnych klientov, no nielen prostredníctvom úverov, ale aj tým, že svoje operácie budú realizovať prostredníctvom bežných účtov Poštovej banky. V tejto oblasti má PB ešte značné rezervy. Platí to tým viac, že všetky naše pobočky a expozitúry sú už prepojené on-line a dobudováva sa systém spracovania údajov s poštami. Jednoducho povedané chceme, aby výhoda našej unikátnej siete bola zhmotnená aj adekvátnym nárastom inštitucionálnych klientov, ku ktorým sme skutočne najbližšie. Túto výhodu umocňujeme aj dopracúvaním modelu homebankingu a telephonebankingu s cieľom, aby klient čo najmenej musel chodiť na obchodné miesto, aby si potrebné operácie mohol zariadiť zo svojej firmy či kancelárie.

Som presvedčený, že sa veľmi efektívne „domodeloval“ vzťah vedenia Slovenskej pošty, Slovenských telekomunikácií a Poštovej banky, funguje systém pravidelných konzultácií, kde už nejde iba o väzbu banka – akcionár, ale už aj o partnerský dialóg na komerčnej báze.

Tradičné i nové produkty a služby

Veľmi stabilné a už tradičné sú aj vďaka našej sieti vkladné knižky Poštovej banky, ktoré navyše spĺňajú aj podmienku ochrany vkladov, pretože sú neanonymné už od času ich „príchodu“ na trh. Úspešné sú aj termínované vklady občanov, pri aktívnych obchodoch sa veľmi dobre uviedli rýchle, superrýchle a operatívne úvery. Nemožno opomenúť ani bankové zložienky a šekové poukážky. No veľmi výrazným produktom je práve novinka – už spomínaný transformovaný osobný účet BONUSPOSTKONTO.

Práve na ňom možno ilustrovať dôveru k našej banke: výhodnosť jej úrokových sadzieb, blízkosť obchodnej siete, nárast primárnych zdrojov od obyvateľstva i podstatné zvýšenie počtu platobných kariet. Ku koncu roku 1994 sme mali 41 208 osobných účtov, na ktorých bolo 190 600 000 Sk. K uvedeným osobným účtom sme vydali 1 168 platobných kariet. O rok neskôr sme mali 91 185 osobných účtov, na ktorých bolo uložených 690 900 000 Sk a 7 922 platobných kariet. Po uzatvorení zmlúv o priznaní bonusu k osobným účtom sme však už mali k 30.6.1996 127 731 osobných účtov s bonusovou sadzbou, na ktorých bolo 1 583 600 000 Sk a k nim sme vydali 21 490 platob-

ných kariet. Takýto nárast sme očakávali až ku koncu tohto roku, no dosiahli sme ho podstatne skôr. I to je zdroj nášho optimizmu, či presnejšie poznania, že Poštová banka si síce nie bez komplikácií, ale predsa vydobýja reálne pozície na slovenskom bankovom trhu, že je na ňom čoraz viac a čoraz viditeľnejšie „zapisaná“.

Vynimočná stratégia Poštovej banky

V dlhodobých obchodných cieľoch v rámci stratégie PB do roku 2003 sa orientujeme na také uspokojovanie potrieb klientov, aby banka dosiahla postupne dominantné postavenie v oblasti získavania depozit od obyvateľstva, pri súčasnej orientácii na malých a stredných podnikateľov, na veľkých selektívne, a tým sa zaradí medzi päť najväčších bánk na Slovensku. Immanentnou súčasťou tejto stratégie je zabezpečovanie obsluhy hlavných akcionárov (Slovenskej pošty a Slovenských telekomunikácií) v súlade s vládnu koncepciou rozvoja spojov do roku 2000 a v kontexte s aktami Svetovej poštovej únie. Tretím ťažiskovým bodom je vybudovanie bankovej skupiny zakladaním dcérskych a sesterských spoločností realizujúcich špeciálne služby. Štvrtým v poradí, no nie čo do významu, je kvalitou i koncentraciou služieb dosiahnuť bankový imidž obsiahnutý v slogane „Poštová banka – banka pre Teba, Poštová banka – banka, ktorá je k Vám najbližšie...“ Plnenie týchto cieľov je časovo rozdelené do troch etáp, z ktorých prvá – ohraničená koncom roku 1995 bola štádiom rozvoja. Do konca roku 1997 sa má dosiahnuť progresívny rast a do „finálneho roka“ stratégie Poštovej banky, sa má stať realitou jej stabilizácia a internacionalizácia. Prvou „lastovičkou“ v tomto smere je aj rozhodnutie o vybudovaní prvého zahraničného zastúpenia Poštovej banky vo videnskej centrále jedného z našich akcionárov – P. S. K.

Treba dodať, že napĺňanie jednotlivých časových a vecných sledov stratégie Poštovej banky, a. s., do roku 2003 nie je jednoduché. Niektoré ciele bude treba možno korigovať či modifikovať. To však nijako nepopiera životnosť, reálnosť a nezastupiteľnosť fungovania Poštovej banky v jej terajšej podobe a v súčinnostných väzbách na terajších akcionárov. Práve toto hľadisko je pre nás veľmi dôležité a chceli by sme sa ho pridržiavať i v budúcnosti.

IMPULZY NA OŽIVENIE INVESTIČNÝCH AKTIVÍT

LUDOVÁ BANKA, a. s., Bratislava bola v spolupráci s Národohospodárskou fakultou Ekonomickej univerzity v Bratislave organizátorom seminára Bankový sektor SR – Impulzy na oživenie investičných aktivít, ktorý sa konal 8. novembra t. r.

• Na otázku redakcie, ako seminár naplnil očakávania a zámery organizátorov, odpovedal Ing. Jozef Kollár, CSc., člen predstavenstva a riaditeľ LUDOVEJ BANKY, a. s., Bratislava.

Na úvod by som rád spomenul účasť významných domácich i zahraničných osobností politicko-hospodárskeho, bankového i finančného sveta, ktorí prijali pozvanie organizátorov a vystúpili na seminári so zaujímavými referátmi.

Veľmi si vážime účasť podpredsedu vlády a ministra financií SR Sergeja Kozlíka, ktorý vo svojom vystúpení prezentoval zámery vlády v oblasti hospodárskej politiky a nosné piliere štátneho rozpočtu na rok 1997. Zameriaval sa pritom najmä na oblasť zahraničných investícií.

Rovnako vysoko oceňujem aktívnu účasť popredných predstaviteľov domácej i zahraničnej bankovej sféry. Vystúpenie viceprezidenta Európskej investičnej banky Dr. Wolfganga Rotha na tému Aktivity Európskej investičnej banky v krajinách strednej a východnej Európy – najmä na Slovensku bolo nesporne prínosom pre všetkých prítomných.

Ďalšiu nemej významnú skupinu účastníkov odborného seminára tvorili investori, ktorí prezentovali konkrétne návrhy projektov v budúcnosti realizovaných na Slovensku. Možno povedať, že nositeľov týchto projektov zastupoval pán Arch. Dipl. Ing. Dr. h. c. Walter Hildebrand, honorárny konzul Slovenskej republiky v Rakúsku. Svojím vystúpením hádam najviac zaujal ním predstavený projekt World Trade Center Bratislava (Svetové obchodné centrum v Bratislave), ktoré by malo byť na petržalskej strane Dunaja, v blízkosti mosta SNP. Je to vlastne projekt zóny voľného obchodu, kde by boli napríklad zahraničných bánk, firiem, cestovných kancelárií, bankové a poradenské služby, strediská rôznych ďalších sprievodných aktivít vo forme služieb a pod. Ide o veľmi detailne vypracovaný projekt, ktorý by mal byť po Holandsku druhým najväčším obchodným centrom v Európe.

Prečo o tom hovoriť? Predovšetkým preto, že toto svetové obchodné centrum by malo byť prvým kontaktným miestom všetkých zahraničných obchodníkov, ktorí budú investovať na Slovensku. Pri tomto projekte sa pristavím ešte z jedného dôvodu: predstava, ktorú prezentoval pán Hildebrand je taká, že získanie 80 % finančných zdrojov zo zahraničia je už v štádiu rokovania a tie sa vyvíjajú priaznivo a ponuka na zabez-

pečenie zvyšných 20 % financii na spomenutý projekt bola vyslovená práve LUDOVEJ BANKE, a. s., Bratislava.

Hlavný význam projektu Svetového obchodného centra v Bratislave spočíva však predovšetkým v jeho lokalite. Je to práve trojuholník Bratislava – Budapešť – Viedeň, čo dáva tomuto centru obrovskú perspektívu. Preto všetky subjekty, ktoré majú kompetencie a schopnosť ovplyvniť úvodné a základné licenčné rozhodnutia a rokovania v súvislosti s vybudovaním tohto svetového obchodného centra ako bezcolného zóny, musia sa konať už dnes.

• Možno konštatovať, že organizátorom seminára sa podarilo sústrediť predstaviteľov troch rozdielnych pracovných a záujmových skupín a zorganizovať diskusné stretnutie zástupcov vlády – bánk – podnikateľov a výmenou informácií i prezentáciou vlastných zámerov prispieť aj touto formou k zvyšovaniu zahraničných investícií na Slovensku...

Podujatie sme pripravovali z niekoľkých dôležitých aspektov. Jeho cieľom bolo nielen predstaviť LUDOVÚ BANKU, a. s., Bratislava ako peňažný dom, ktorému sa podarilo úspešne pripraviť toto diskusné a informačné fórum na vysokej odbornej úrovni, ale hodnotiac seminár s odstupom mesiaca treba povedať, že mal veľký význam nielen zo širšieho komunikatívneho hľadiska, ako ste uviedli, ale pre banku predovšetkým z hľadiska dosiahnutia vyššej úrovne práve v konkrétnej komunikácii banka – klient. Na seminári sa totiž zúčastnili všetci domáci klienti LUDOVEJ BANKY, ktorí sa objemom svojej spolupráce s bankou, objemom svojich investícií radia medzi najväčších. Či už je to v úverovej oblasti alebo domáceho a zahraničného platobného styku.

Bezprostredne po seminári mal som príležitosť dozvedieť sa prvé odozvy, a tie boli povzbudivé. Podnikatelia práve koncom roka, už v novembri, pripravujú svoje investičné obchodné plány na budúci rok, preto mali pre nich význam hlavne informácie o zámeroch hospodárskej politiky vlády SR. Uvažujeme preto do budúcnosti pokračovať v podobných aktivitách a týmto prvým seminárom začať určitú tradíciu takýchto odborných stretnutí.

Nezanedbateľná je i skutočnosť, že banka sa prezentovala ako nositeľ určitého know-how na výmenu informácií medzi vládnymi kruhmi, domácimi a zahraničnými bankami a podnikateľskými

Záber z rokovania – na fotografii sprava: Prok. Dr. Michael Oberhummer, člen predstavenstva Volksbanken-Invest-Consult AG, Viedeň, Ing. Jozef Kollár, CSc., člen predstavenstva a riaditeľ LUDOVEJ BANKY, a. s., Bratislava, Sergej Kozlík, podpredsa vlády a minister financií SR, Prof. Dr. Herbert Pachucki, predseda poradného zboru Österreichische Volksbanken AG, Viedeň, Dr. Wolfgang Roth, viceprezident Európskej investičnej banky, Luxemburg, Arch. Dipl. Ing. Dr. h. c. Walter Hildebrand, honorárny konzul Slovenskej republiky v Rakúsku a Doc. Dr. Andreas Wörgötter, Institut für Höhere Studien, Viedeň.

kruhmi, pričom sa nám podarilo vytvoriť dobrú diskusnú pôdu, ako aj priestor na zdravú polemiku.

• Viceprezident Európskej investičnej banky Wolfgang Roth vo svojom príspevku vysoko ocenil pokrok, ktorý dosiahla SR od svojho vzniku v roku 1993 po súčasnosť. Okrem iného však naznačil, že miera, ktorú využíva Slovensko na investičné zdroje od EIB je nízka a v tejto oblasti sú ešte rezervy pre ďalšiu spoluprácu. Ktoré myšlienky v referáte pána Rotha Vás v tejto súvislosti zaujali najviac?

Viceprezident EIB však okrem určitých pozitívnych prvkov v hodnotení vývoja našej ekonomiky tiež uviedol, že zdroje, ktoré Európska investičná banka poskytuje na projekty pre SR, nenarušajú podľa jeho názoru agregáty M2 a M3, keďže tieto zdroje sú alokované súkromnými bankami pre súkromných malých a stredných podnikateľov a za týmto úverovými peniazmi stojí stále konkrétna produkcia určená na vývoz alebo domácu spotrebu.

Vyslovil tiež zaujímavý názor, že zahraničné investície, ktoré prídu na Slovensko pred jeho vstupom do EU, by mohli byť Slovensku nápo-mocné práve v úvodných rokoch po vstupe do EU. S investíciami totiž prichádza k nám aj určitý know-how, určitý spôsob myslenia a prístupov napr. v riadení firmy a so zahraničnými investíciami prichádza zväčša i zahraničný manažment. Ako to zaznelo so slov pána Rotha, nechcel týmto názorom glorifikovať zahraničných investorov, ale ich prítomnosť na Slovensku chápe ako určitú oponentúru voči domácim podnikateľom. Nazdáva sa, že čím skôr si naši podnikatelia osvoja tento európsky spôsob a prispôbia svoje skúsenosti na naše podmienky, o to ľahšie sa im bude pracovať pri zžiti sa SR s novými podmienkami v transformujúcej sa EU, pričom sa Wolfgang Roth vyjadril k vstupu Slovenska do Európskej únie veľmi realisticky.

Mgr. Soňa Babincová
Foto: Ján Štrba

BANKOVNÍCTVO NA STRÁNKACH PERIODICKEJ TLAČE

Odborný časopis, typický reprezentant periodickej tlače, je dôležitým a pohotovým médiom na sprostredkovanie priebežných odborných informácií i v oblasti bankovníctva a financií.

Inštitút bankového vzdelávania vychádza v ústrety bankovým pracovníkom, pre ktorých je dôležité permanentné získavanie aktuálnych informácií zo svojej profesie. Okrem vzrastajúceho knižného fondu vo svojej knižnici cieľavedome a systematicky získava, spracováva, uchováva a sprístupňuje fond domácich a zahraničných odborných časopisov zameraných na oblasť bankovníctva a financií.

Publikovaný prehľad predstavuje zoznam a stručnú charakteristiku vybraných titulov zahraničných odborných bankových časopisov, ktoré sú súčasťou fondu knižnice IBV v roku 1996.

Die Bank. Zeitschrift für Bankpolitik und Bankpraxis

Krajina pôvodu: NSR

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Bundesverband deutscher Banker, Köln

Časopis pre bankovú politiku a bankovú prax.

Bank Management. Strategic insight for Bankers

Krajina pôvodu: USA

Periodicita: dvojmesačník

Vydavateľ: Bank Administration Institute, Chicago

Strategický prehľad pre bankárov. Príspevky bankových expertov a pracovníkov vrcholového manažmentu banky; odborné diskusie a analýzy.

Bank Marketing. The Premier Source of Innovative Marketing for the Financial Services Industry

Krajina pôvodu: USA

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Bank Marketing Association, Chicago

Základný prameň inovačného marketingu pre priemysel finančných služieb.

The Banker. Financial Times Magazine

Krajina pôvodu: V. Británia

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Pearson Professional Ltd., London

Regionálne analýzy, investičné bankovníctvo, pravidelné prehľady top bánk.

Bankers Magazine

Krajina pôvodu: USA

Periodicita: dvojmesačník

Vydavateľ: Warren, Gorham Lamont, Boston

Aktuálne informácie z pera významných bankárov o najnovšom vývoji bankového priemyslu – z oblasti strategického plánovania, kapitálových trhov, bankovej regulácie, poskytovania výhodných pôžičiek; prehľady kľúčových udalostí vo finančnej komunite.

Banking and Financial Training. The international journal for banking and financial training professionals

Krajina pôvodu: V. Británia

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Armstrong International Ltd., Jersey

Medzinárodný časopis pre oblasť bankového vzdelávania.

Banking Technology. The authority on financial systems worldwide

Krajina pôvodu: V. Británia

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Banking Technology Ltd., London

Medzinárodný časopis pre priemysel finančných služieb. Najnovší vývoj v informačných technológiách.

Bankovníctví. Odborný časopis pro praktickou činnost bank

Krajina pôvodu: Česká republika

Periodicita: dvojtýždenník

Vydavateľ: Česká národná banka, Praha

Banque. Le mensuel de la banque et de la finance

Krajina pôvodu: Francúzsko

Periodicita: mesačník

Reprezentatívna banková revue. Pravidelné rubriky z oblasti bankového marketingu, strategického riadenia bánk, medzinárodného bankovníctva, hospodárenia bánk. Informácie o pripravovaných významných seminároch a konferenciách.

Capital. Das Wirtschaftsmagazine

Krajina pôvodu: NSR

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: GrunerJahr AG Co., Hamburg

Časopis pre hospodársku politiku, financie a kapitálové trhy.

Central European Economic Review

Krajina pôvodu: Belgicko

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: Dow Jones Publishing Co. – Europe, Brussels

Samostatná príloha európskeho vydania The Wall Street Journal. Prehľady ekonomík krajín strednej Európy; finančné ukazovatele; najvýznamnejšie stredoeurópske banky a obchodné spoločnosti.

Chartered Banker

Krajina pôvodu: V. Británia

Periodicita: mesačník

Vydavateľ: The Chartered Institute of Bankers, London

Aktuálne informácie o nových finančných trendoch; analýzy ekonomického sektora jednotlivých krajín; medzinárodné kapitálové trhy; osobné a firemné financie; peňažné prevody; bankový marketing; významné finančné centrá.

The Economist

Krajina pôvodu: V. Británia
 Periodicita: týždenník
 Vydavateľ: The Economist Newspaper Ltd., London
 Články o stave a vývoji rôznych oblastí ekonomiky v zahraničí, situácia významných firiem, finančné a ekonomické ukazovatele, politické rozbor.

Euromoney. The journal of the world's capital and money markets

Krajina pôvodu: V. Británia
 Periodicita: mesačník
 Vydavateľ: Euromoney Publications PLC, London
 Časopis zo sveta významných kapitálových a peňažných trhov.

Financial Times. World Business Newspaper

Krajina pôvodu: V. Británia
 Periodicita: denník
 Vydavateľ: The Financial Times Ltd., London
 Aktuálne finančné správy; informácie z oblasti svetového obchodu, medzinárodného kapitálového trhu a zo sveta spoločnosti.

Project & Trade Finance. A Euromoney Publication

Krajina pôvodu: V. Británia
 Periodicita: mesačník
 Vydavateľ: Euromoney Publications Plc., London
 Informácie o financovaní investičných projektov; prehľady najvýznamnejších bánk na financovanie medzinárodného obchodu; správy o poklese alebo zvyšovaní úveryschopnosti bánk; hlavné medzinárodné syndikáty na financovanie platobných úhrad alebo dôležitých, investične výhodných projektov;

medzivládne obchody a pomocné úvery; nové techniky vo financovaní projektov.

The Wall Street Journal Europe. The Global Business Newspaper for European Business People

Krajina pôvodu: USA
 Periodicita: denník
 Vydavateľ: Dow Jones Publ. Co. – Europe
 Európske vydanie prestížneho newyorského finančného denníka.

World Banking Abstracts. The International Journal of the Financial Services Industry

Krajina pôvodu: V. Británia
 Periodicita: dvojmesačník
 Vydavateľ: Institute of European Finance, Bangor
 Abstrakty článkov z vyše štyristo svetových bankovníckych a finančných periodik.

World Economic Outlook. A Survey by the Staff of the International Monetary Fund

Krajina pôvodu: USA
 Periodicita: dvakrát ročne
 Vydavateľ: International Monetary Fund, Washington
 Rozbory a hodnotenia vývoja ekonomiky za predchádzajúci rok – menový vývoj, HDP, ceny a i. Zámery hospodárskej politiky priemyselne vyspelých krajín, rozvojových krajín a východnej Európy.

Spracovala:
PhDr. Drahuša Kalmanová
Inštitút bankového vzdelávania, Bratislava

Emisné plány pamätných mincí na rok 1997 a 1998

V júli 1996 schválila Banková rada NBS konečnú podobu emisného plánu pamätných mincí na rok 1997 a v novembri 1997 emisný plán pamätných mincí na rok 1998. Cieľom emisie je prezentovať bohaté kultúrne a historické tradície Slovenska nielen doma, ale aj v zahraničí. NBS má vytvorenú dlhodobú koncepciu emisných plánov pamätných mincí, ktorá vznikla v spolupráci s mnohými spoločenskými a vedeckými inštitúciami a orgánmi štátnej správy Slovenskej republiky. Je zameraná na postupné vytváranie a dopĺňanie piatich tematických okruhov, v ktorých je zaradené vydávanie pamätných mincí s motívmi významných osobností a udalostí dejín Slovenska, slovenského moderného výtvarného umenia, ochrany prírody a krajiny, športu vrátane olympijského hnutia a rozvoja vedy a techniky.

V zmysle týchto emisných plánov bude v roku 1997 postupne vydaných päť pamätných mincí. Prvá z nich v hodnote 5 000 Sk bude zlatá (vychádza v decembri 1996), ďalšie štyri mince

budú strieborné. V roku 1998 budú emitované tri pamätné strieborné mince. Bližšie informácie o ich nominálnej hodnote, tematickom zameraní a termíne emisie uvádzame v tabuľke:

Nominálna hodnota	Námet	Predpokladaný termín emisie
rok 1997		
5000 Sk	Svetové dedičstvo UNESCO – Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia	december 1996
200 Sk	Svetozár Hurbán Vajanský – 150. výročie narodenia	január 1997
200 Sk	Svetové dedičstvo UNESCO – Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia	marec 1997
500 Sk	Ochrana prírody a krajiny – Pieninský národný park	jún 1997
200 Sk	Štefan Moyzes – 200. výročie narodenia	október 1997
rok 1998		
200 Sk	Slovenská národná galéria – 50. výročie založenia	jún 1998
200 Sk	Vznik Slovenskej národnej rady a vypuknutie Slovenského povstania 1848/1849 – 150. výročie	september 1998
200 Sk	Ján Smrek – 100. výročie narodenia	december 1998

Ing. Dagmar Flaché, Národná banka Slovenska

FINANČNÍCTVO JE ZRKADLOM ZDRAVIA KAŽDEJ EKONOMIKY

V dňoch 27.–29. novembra 1996 sa v bratislavskom hoteli Danube uskutočnila medzinárodná konferencia Rozširovanie Európskej únie v strednej Európe a budovanie finančných systémov. Cieľom konferencie, ktorú zorganizovala Delegácia Európskej komisie v Slovenskej republike v spolupráci s Národnou bankou Slovenska, bola vzájomná informovanosť a výmena skúseností o budovaní bankového systému, ktorý je základným predpokladom pre zdravie, efektívnosť a stabilitu finančného systému každej krajiny a súčasne jedným z hlavných predpokladov úspešnej transformácie asociovaných krajín strednej a východnej Európy v rámci ich prípravy na vstup do Európskej únie.

Rokovanie konferencie bolo rozdelené do šiestich tematických celkov:

- Európska menová únia a transformujúce sa ekonomiky
- Menový vývoj v transformujúcich sa ekonomikách,
- Banková legislatíva Európskej únie a krajiny strednej a východnej Európy
- Bankový dohľad
- Reštrukturalizácia bankového sektora v transformujúcich sa ekonomikách
- Postavenie a špecifiká úverových inštitúcií

Takmer dvesto domácich i zahraničných účastníkov si so záujmom vypočulo vystúpenia 26 prednášajúcich, predstaviteľov Európskej komisie, Národnej banky Slovenska, Banky pre medzinárodné zúčtovanie, Európskej banky pre obnovu a rozvoj, viacerých zahraničných bánk, komisií a iných finančných inštitúcií.

Otváracie prihovory predniesli veľvyslanec Európskej únie a vedúci Delegácie Európskej komisie v SR Georgios S. Zavvos a viceguvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko.

G. Zavvos vo svojom vystúpení špecifikoval päť hlavných výziev, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri zosúladovaní finančných systémov krajín východnej a strednej Európy s krajinami Európskej únie. Prvou výzvou je vytvorenie ekonomickej a menovej únie, ktorá predpokladá zosúladenie systémov medzi všetkými členskými krajinami Únie a mikroekonomickú stabilitu týchto krajín. Druhou výzvou je nutnosť reštrukturalizácie portfólií bánk, čo je súčasne základný predpoklad na dosiahnutie finan-

čnej stability. Tretou, veľmi dôležitou výzvou je vytvorenie prostredia charakterizovaného zdravou konkurenciou a hospodárskou súťažou. Súčasťou tohto prostredia sú okrem bánk aj poisťovne a penzijné fondy. Ďalšou výzvou je vytvorenie spoľahlivého a fungujúceho legislatívneho a normatívneho rámca, ktorý jednak zabezpečí fungovanie finančného systému, ako aj plné uplatnenie všetkých ustanovení a smerníc pre tento sektor, obsiahnutých v Bielej knihe. Piatou, rovnako dôležitou výzvou je zabezpečenie spoľahlivých dohľadacích štruktúr nad bankami, poisťovňami i burzami. Vytvorenie systému dohľadu predpokladá okrem zabezpečenia potrebných mechanizmov a kvalifikovaných ľudí aj vytvorenie tzv. kultúry dohľadu a spoluprácu nielen v národnom, ale i medzinárodnom meradle. G. Zavvos v závere svojho vystúpenia vyslovil názor, že v súčasnosti sa nachádzame vo veľmi dôležitom štádiu procesu rozširovania Európskej únie a je potrebné, aby všetky snahy o reformu, modernizáciu a reštrukturalizáciu nabrali vyššiu rýchlosť.

Viceguvernér NBS M. Jusko vo svojom vystúpení priblížil centrálné bankovníctvo reprezentované Národnou bankou Slovenska a uplatňovanie menovej politiky a bankového systému v Slovenskej republike. Zhodnotil pozitívne výsledky, ktoré dosiahla NBS v tejto oblasti, a ktoré sa prejavili vo výraznom znížení ročnej miery inflácie z 25,1 % v roku 1993 na 7,2 % v roku 1995, v znížení diskontnej sadzby z 12 % v roku 1993 na súčasných 8,8 %, v úspešnom budovaní devizových rezerv, zavedení konvertibility slovenskej koruny v rámci bežného účtu platobnej bilancie a v ďalších oblastiach, čo sa napokon odrazilo i v hodnoteniach viacerých ratingových agentúr. Poznámene, že jednou z najdôležitejších úloh bankového systému na Slovensku je jeho reštrukturalizácia. Všetky kroky, ktoré NBS uskutočňuje, smerujú k udržaniu zdravého a stabilného finančného systému. Boli prijaté viaceré základné pravidlá obozretného podnikania bánk vypracované v intenciách medzinárodných štandardov. Z hľadiska legislatívnych zmien sa v súčasnosti pripravuje na ďalšie legislatívne pokračovanie novela zákona o bankách. Pôjde najmä o vypustenie

posudzovania ekonomickej účelnosti pri udeľovaní bankovej licencie, zrušenie dvojstupňového licenčného konania a zrovnoprávnenie domácich a zahraničných investorov na vznik alebo zvýšenie podielovej účasti na základnom imaní banky.

Reštrukturalizácia bankového sektora v Slovenskej republike bola hlavnou témou vystúpenia viceguvernéra NBS J. Mudrika. Vo svojom príspevku stručne zhodnotil vývoj bankového sektora z hľadiska rizikových pohľadávok, postavenie a úlohy bankového dohľadu NBS, zavádzanie pravidiel obozretného hospodárenia bánk a pravidiel klasifikácie bankových aktív, platné legislatívne podmienky reštrukturalizácie a súčasný stav riešenia týchto otázok. Podľa J. Mudrika význam reštrukturalizácie bánk nie je len v ozdravení úverového portfólia, ale je súčasne predpokladom reštrukturalizácie hospodárstva, predovšetkým podnikateľských subjektov. Keď banky vytvoria dostatočné rezervy, mali by na jednej strane urýchliť likvidáciu neschopných a neperspektívnych podnikov, na druhej strane podporiť ozdravenie podnikov, ktoré sú perspektívne.

Veľmi zaujímavé boli i vystúpenia ostatných prednášajúcich. Všetci sa zhodli v názore, že začlenenie krajín strednej a východnej Európy do Európskej únie bude v nasledujúcich rokoch mimoriadne aktuálnou a dôležitou otázkou. Jedným z dôležitých predpokladov úspešného zavŕšenia týchto snáh bude práve zdravý a efektívny finančný systém.

Počas konferencie sa uskutočnilo i stretnutie so zástupcami masmédií, na ktorom G. Zavvos a M. Jusko informovali o cieľoch konferencie a potrebe výmeny informácií a skúseností v tejto oblasti na medzinárodnej úrovni. Viceguvernér NBS M. Jusko konštatoval, že NBS sa ubera správnym smerom a výsledky, ktoré dosiahla, môžu prispieť k uľahčeniu integračného procesu. Zdôraznil, že NBS nerobí zdravú menovú politiku len preto, aby naplnila určité kritériá. Tieto kritériá však vyjadrujú zdravý a dynamický ekonomický vývoj pri zabezpečovaní progresu našej spoločnosti vo všetkých jej stránkach.

Z rokovania Bankovej rady NBS

■ 11. novembra 1996 sa uskutočnilo 30. rokovanie Bankovej rady NBS. Banková rada schválila Správu o rozvoji a hodnotenie obozretnosti podnikania bánk v SR k 30. VI. 1996. Tento materiál sa zaoberal vývojom niektorých ukazovateľov charakterizujúcich vývoj bankového sektora za dané obdobie.

Banková rada NBS vzala na vedomie materiál Hodnotenie bankového sektora k 30. VI. 1996 vypracovaný Inštitútom menových a finančných štúdií a materiál Zhodnotenie situácie na domácom finančnom trhu za prvý polrok 1996.

Od začiatku tohto roku začala NBS na uskutočňovanie menovej politiky vo väčšej miere využívať trhové nástroje, čo súvisí najmä so zrušením úverových limitov stanovovaných obchodným bankám. Na usmerňovanie obchodnej politiky komerčných bánk využíva v tomto roku okrem emisií vlastných pokladničných poukážok aj vo svete bežne používané operácie na voľnom trhu. V hodnotenom období sa NBS zameriavala hlavne na sťahovanie prebytočnej likvidity z bankového sektora. Predložený materiál hodnotí vzniknutú situáciu a zároveň navrhuje ďalšie postupy na dosiahnutie potrebnej sterilizácie prebytočnej likvidity.

Banková rada NBS schválila Plán tlače bankoviek a mincí potrebných na zabezpečenie plynulého a bezporuchového peňažného obehu, náhradu peňazí neschopného obehu. Schválila tiež vydanie ročníkových súborov obehových mincí s letopočtom razby 1997 a Emisný plán pamätných mincí na rok 1998.

■ 22. novembra 1996 sa uskutočnilo 31. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska. Banková rada schválila návrh na realizáciu projektu Spracovanie údajov z komerčných bánk. Tento programový systém bude slúžiť pre potreby Úseku bankového dohľadu NBS za účelom včasného zistenia rizika podnikania konkrétneho bankového subjektu. Jeho zavedenie do praxe sa predpokladá začiatkom februára 1997.

Banková rada NBS vzala na vedomie Správu o vybavovaní žiadostí podaných bankami a pobočkami zahraničných bánk na výkon bankových činností podľa piatého zákona o bankách.

Banková rada NBS schválila návrh Vyhlásky MF SR a NBS, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláska MF SR a NBS, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Devízového zákona. Uvedenou vyhláškou dochádza k ďalšej liberalizácii devízového režimu v nadväznosti na rokovania o vstupe SR do OECD.

Banková rada NBS vzala na vedomie Informáciu o čerpaní úveru vlády Ruskej federácie

vláde Slovenskej republiky na dostavbu 1. a 2. bloku Jadrovej elektrárne Mochovce.

Banková rada NBS schválila návrh Opatrenia Národnej banky Slovenska, ktorým sa ustanovuje predkladanie výkazov bankami a pobočkami zahraničných bánk Národnej banky Slovenska.

— JO —

Stretnutie bankárov

Otázky pienenia menového programu, jeho hodnotenie a očakávaný vývoj boli na programe pravidelného štvrtročného stretnutia manažmentov centrálnej banky a komerčných bánk na Slovensku.

Guvernér NBS Vladimír Masár informoval predstaviteľov komerčných bánk o založení Fondu na ochranu vkladov, konštatoval prijatie opatrenia na zavedenie centrálného úverového registra a zároveň potvrdil fúziu Coop Banky a Ekoagrobanky s Dopravnou bankou.

Viceguvernér NBS Jozef Mudrik referoval o priebežnom hodnotení reštrukturalizácie úverového portfólia komerčných bánk.

Na zavedenie hypotekárnych obchodov do praxe sa pripravuje v zmysle zákona o bankách vytvorenie prísušnej komisie zo zástupcov NBS a Ministerstva financií SR.

— sb —

Medzinárodné platobné karty IRB, a. s.

Investičná a rozvojová banka, a. s. (IRB) rozširuje svoj program platobných kariet o tri druhy medzinárodných platobných kariet EUROCARD/MASTERCARD (MPK EC/MC) - štandardné, strieborné a zlaté. Všetky tri druhy sú určené právnickým a fyzickým osobám - podnikateľom. Vydávajú sa na obdobie jedného roka. Možno ich použiť v bankomatoch, bankách, zmenárňach, v sieti obchodov alebo služieb na celom svete všade tam, kde klient uvidí logo, resp. ochrannú známku EUROCARD/MASTERCARD. Jednotlivé druhy medzinárodných kariet sa od seba líšia podmienkami vydania karty, výškou limitov na použitie karty a doplnkovými službami poskytovanými ku karte. Čo sa týka bežných občanov - nepodnikateľov, IRB, a. s., pre nich pripravuje dva druhy medzinárodných platobných kariet Cirrus/Maestro. Ďalším produktom IRB, a. s., určeným podnikateľom je tzv. homebanking. Klient banky, ktorý má dostatočné technické vybavenie, čiže počítač so systémom Windows 95, modém štandardu min. V.32 a zmluvu s Eurotelom na využívanie verejnej dátovej siete získa za jednorazový poplatok asi 13 tisíc Sk inštaláciu diskety s aplikáč-

ným vybavením a príručku na používanie produktu. Klient používajúci homebanking má zvýhodnené niektoré poplatky, napr. za bezhotovostný prevod platí polovičnú sumu oproti prevodu realizovanému na základe papierových dokumentov.

— pol —

Galéria Slovenskej sporiteľne

Slovenská sporiteľňa, a. s., si ako mnohé európske a svetové banky systematicky buduje svoju umeleckú zbierku. Dnes sa v tejto zbierke, ktorá sa formovala niekoľko desaťročí, nachádza takmer 1500 diel. Základ zbierky tvoria prevody umeleckých diel z bývalých Rofníckych vzájomných pokladníc. Ako banka, ktorá vždy podporovala umenie a kultúru, rozhodla sa vybudovať vlastnú galériu v historických priestoroch Zeleného domu. Pravidelne v nej bude predstavovať diela súčasných výtvarných umelcov. Svoju prvú výstavu venovala tvorbe Ferdinanda Hložníka, konkrétne jeho dielam z rokov 1962-1968, ktoré v Bratislave ešte nikdy neboli vystavené.

— pol —

Asociácia podnikových finančníkov

22. november 1996 možno považovať za deň vzniku Slovenskej asociácie podnikových finančníkov. V ten deň sa pod záštitou ministra financií Sergeja Kozlika, guvernera NBS Vladimíra Masára, prezidenta Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení Michala Lacha a v spolupráci s AFTE (Association Francaise des Trésoriers d'Entreprises), Asociáciou bánk Slovenska a Ekonomickou univerzitou v Bratislave uskutočnilo prvé prípravné a zároveň ustanovujúce zhromaždenie podnikových finančníkov. Stretnutie sa uskutočnilo z iniciatívy Francúzsko-slovenskej obchodnej komory a najmä jej prezidenta pána Vladimíra Valacha, ktorý súčasne viedol celé zhromaždenie. Po prihovore hostí asi 150 prítomných finančníkov jednotnane potvrdilo zriadenie stavovskej asociácie podnikových finančníkov, prijalo stanovú asociácie a zvolilo prípravný výbor. Za stáleho sekretára asociácie bol zvolený pán Virgil Farkašovsky, sídlo asociácie bude v budove Kerametalu, Jašíkova 2, 826 05 Bratislava. Cieľom asociácie je zoskupiť podnikových finančníkov, rozšíriť a pozdvihnúť na vyššiu kvalitatívnu úroveň ich vzájomné kontakty, zabezpečiť vzájomnú výmenu skúseností, usporadúvať odborné stretnutia, semináre, kolokviá, študijné cesty a rozvíjať ďalšie druhy vzdelávacích aktivít.

— pol —

THE INSTITUTE OF BANKING EDUCATION OF THE NATIONAL BANK OF SLOVAKIA

AFTER FIVE YEARS OF OPERATION

Ing. Dušan Garay, CSc.

Since that date, the chief mission of the Institute has been to run training schemes designed to increase the qualification of bank officers, and to provide for the transfer of advanced banking know-how to the Slovak banking sector.

The functions of the Institute had originally been performed by two training centres (based in Prague and Bratislava), which operated independently in the banking sectors of the two republics, but organisationally belonged to the Head Office of SBCS for the Czech and Slovak Federative Republic.

The opening of the present well-equipped building of the Institute on 1 October 1992 created possibilities for the faster development and improvement of activities in line with the educational needs of the banking sector. Since 1 January 1993, the Institute has been operating as part of Slovakia's independent central bank.

In connection with the transfer of expertise and practical experience from advanced banking systems, an important undertaking in the Institute's sphere of activities was the establishment and continuation of international co-operation.

The assistance and support provided by foreign government funds through co-operative undertakings coupled with top level foreign experts and lecturers was invaluable, especially in the initial phase of the banking sector's rapid development, which was an important prerequisite for economic transition.

During the past five years, the greatest support came from the US Treasury and the US Agency for International Development (USAID), through KPMG Peat Marwick and other American institutions,

In September, the Institute of Banking Education, as part of the National Bank of Slovakia, completed its fifth year of operation in the Slovak banking sector. The Institute was established on 1 September 1991 by the management of the former State Bank of Czecho-Slovakia (SBCS).

which financed and organised a total of 107 top-quality and highly successful educational events in co-operation with the Institute of Banking Education. These programmes were attended by a total of 2,368 persons working in the Slovak banking sector.

Within the scope of US assistance, a valuable contribution came in the form of consulting services rendered to improve the Institute's own educational activities, and a special training programme called 'Bankers Abroad', offering secondment opportunities to Slovak banking specialists at American universities and selected commercial banks in the United States. This programme opened up a world of possibilities for Slovak bankers to become fully acquainted with the American banking system, and to establish useful personal contacts with their American counterparts.

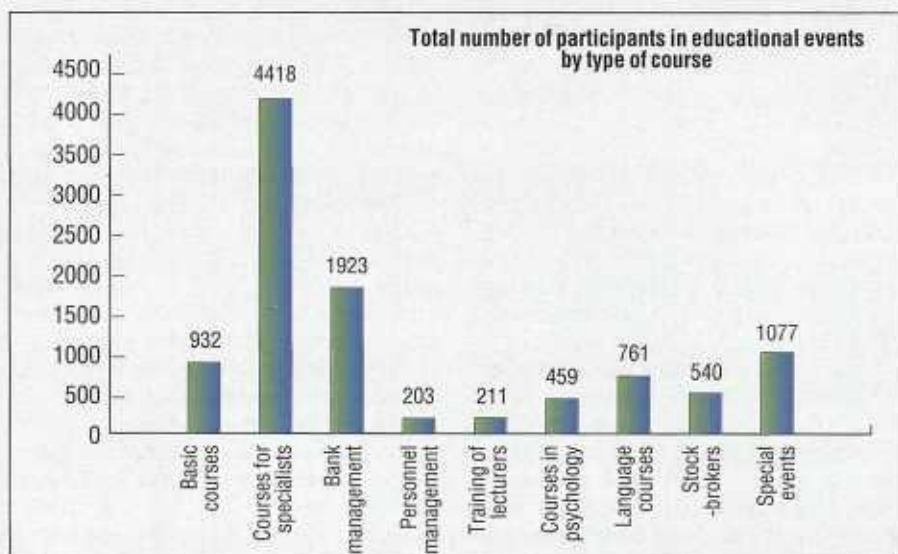
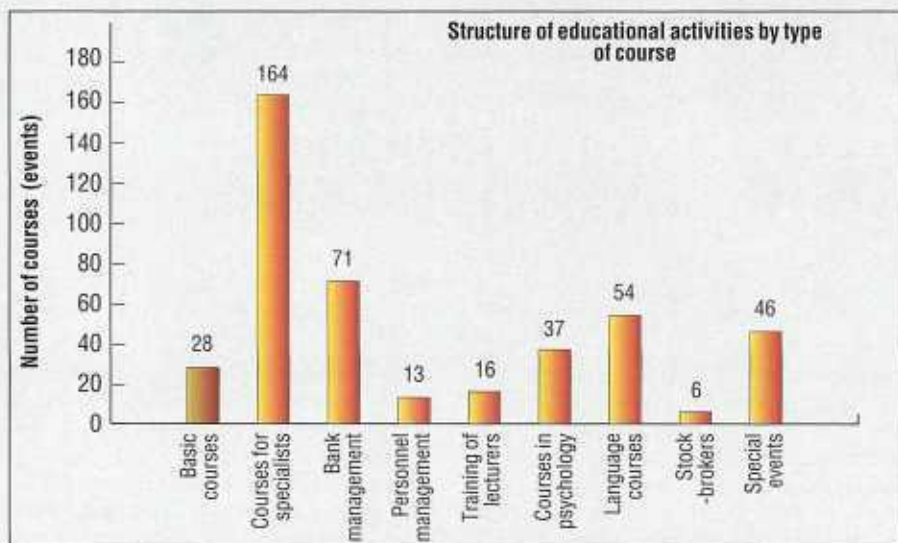
The second most important foreign partner of the Institute is the British Know-How Fund, which gave financial assistance to the Institute for the organisation of 52 educational events, mostly training courses for bank officials and specialists in addition to language courses.

Valuable assistance is provided to the Institute by KPMG Dusseldorf as well, with the support of the government of North Rhine and Westphalia, and by other German institutions backed by the federal government of Germany (Banking Academy, Association for the Support of Central and Eastern European Stock Markets). Co-operation with German institutions in the area of further education in banking and finance was aimed at running training courses for banking specialists and potential lecturers (recruited from local banking experts) at the Institute and other banks' training centres.

Another significant contribution to the further education of Slovak bankers came from the European Union's PHARE programme in the form of training courses organised for selected groups of banking specialists and distance study opportunities for medium-level bank management.

Within the framework of international co-operation, the NBS's Institute of Banking Education also collaborates with the Belgian Association of Bankers, the Institute for International Financial Services in Montreal, the Japanese Centre for International Finance in Tokyo, and other foreign institutions.

It is to be noted that the Institute is a full member of several prestigious international organisations such as the European Bank Training Network (EBT) and the International Foundation for Computer-Based Education in Banking and Finance (IFCEB). The Institute's membership and activity in these prominent institutions during the past few years have been beneficial to its position and have created conditions for establishing valuable contacts

Data for 1996 cover the period from 1 January to 30 June 1996

and obtaining information on the latest trends in the area of banking education.

In addition to providing educational services, the Institute has gradually been building a specialised library over the past five years. The library is intended not only for individuals attending training courses at the Institute, but also for the general banking public. The library's collection (books, publications, periodicals, videos, etc.) has been gradually enriched with new titles of specialised books granted by the governments of the United States, Great Britain, and the European Union as a means of providing assistance.

During the period under consideration, an important point in the Institute's development strategy was the formation of a team of lecturers from local experts (specialists from banks, financial institutions, universities, etc.), with the aim of reducing the Institute's dependence on foreign assistance, which is time limited.

During the past five years, the Institute has organised a total of 435 educational events, which were attended by 10,524 participants, i.e. people working in the Slovak banking sector.

Of the total number of educational events, training courses conducted by local lecturers, i.e. without foreign assistance, accounted for 42%.

In terms of the type of courses offered, the educational workshops were dominated by training courses designed to increase the qualification of banking specialists (37.7%) and bank officials (19.3%). The rest of the Institute's educational activities were devoted to general training in banking, language courses with a focus on banking terminology, training in psychology for various levels of bank employees, and the training of potential lecturers.

During the period under consideration, the Institute also collaborated with the Ministry of Finance of the SR in organising

and conducting examinations for stock exchange brokers.

With regard to the length of experience in banking, the training courses were mostly attended by staff members with 1 to 5 years of experience, and those having less than 1 year of experience; the lowest level of participation was recorded in the category of bank officers with more than 5 years of experience.

The low number of participants with over five years of experience is an indication of the fact that educational schemes in banking are, for various subjective and objective reasons, oriented to staff members belonging to younger age categories, or groups of employees in lower positions, which is partly due to the recruitment of staff for banks and their branch office networks.

In the course of operation, the Institute has always paid increased attention to the qualitative side of the educational process. This means making increased demands on the standard and methodology of training, and setting strict requirements for the identification of educational needs in the banking sector.

An important part of the Institute's activities is co-operation with human resources departments and training centres of banks, and the Commission for Human Resources and Education of the Association of Banks. The further development of this co-operation (including the prospective establishment of an own system for the accreditation of educational programmes within the banking sector) would undoubtedly make a significant contribution to the continuing rise in the standard and effectiveness of training in the Slovak banking sector.

In connection with the general development of the banking sector, significant changes were recorded in the area of banking training as well. The drive for progress, the increasing complexity of banking activities, and the keen competition in banking services have made it necessary for bank employees to regard further education in banking as an important part of their professional growth, in line with the general development of bank strategy. Bank managements that have already started to systematically apply these approaches in practice, and not merely profess them, endeavour to improve directly the quality of 'human capital' at their banks' disposal.

For that reason, we may assume that the interest of bank managements in obtaining more support and financing for specific educational schemes in line with the strategic goals of banks will grow further.

The Institute of Banking Education of the NBS is dedicated to fostering the above trends within the scope of its future activities in the Slovak banking sector.

THE WORLD HERITAGE OF UNESCO

BANSKÁ ŠTIAVNICA AND THE HISTORICAL TECHNICAL INNOVATIONS IN ITS ENVIRONS

At the end of 1996, the National Bank of Slovakia is to issue a gold commemorative coin with the theme 'The World Heritage of UNESCO - Banská Štiavnica and the Historical Technical Innovations in its Environs', which will be the second gold commemorative coin issued in Slovakia. The first one was issued in 1994 on the occasion of the 1100th anniversary of the death of Svätopluk, the ruler of Great Moravia.

The World Heritage of UNESCO includes 440 cultural monuments and nature preserves, which are continually growing in number. Since 1993, three Slovak localities have been added to the register: Banská Štiavnica and the technical innovations in its environs, a folk architecture reserve at Vlkolínec, and the Castle of Spiš and the cultural monuments in the surrounding area. In 1995, twelve caves located in Slovenský kras were added to the heritage register, along with the caves of Aggtelek in Hungary.

Banská Štiavnica, the oldest mining town in Slovakia, is located amidst the picturesque Štiavnice mountains. The town had a dominant position in Europe as early as the beginning of the 13th century, and had been one of the most important gold and silver mining districts and the centre of mining technology, science, and education until the 19th century. In the 18th century, the mining district of Banská Štiavnica boasted a highly sophisticated system of water reservoirs built for mining purposes. The technology of precious metal mining was developed on the basis of this unique water reservoirs system. At that time, it represented the most advanced mining technology in the world. This fact is documented by a number of well preserved technical structures, tunnels, shafts, water reservoirs, pumping equipment, and other mining facilities. In 1735, the first School of Mining in the Hungarian Kingdom was established in Banská Štiavnica. The town gained worldwide reputation owing to the Academy of Mining, which was founded by Empress Maria Theresa and was the first institution of its kind in the world. The Academy had its seat in the town from 1762 to 1919. Many prominent scientists and mining experts from all over Europe lectured at the Academy during that period. One of the reasons for its location in Banská Štiavnica was the tradition of testing technical inventions in mining. Signifi-

cant contributions to the development of mining technology were made by G. Weindl, M.K. Hell and J.K. Hell. In 1627, Gašpar Weindl, mining expert and entrepreneur, used gunpowder for ore disintegration in the district for the first time in history. Matej Kornel Hell, inventor and civil engineer, made a significant contribution to the protection of mines from flooding by building a system of water reservoirs. His son, Jozef Karol Hell, built a system of water pumping facilities, his pumping machine being one of the best at that time.

The architecture of the town reflects its past economic prosperity. The most significant historical monuments are the Old Castle (a national cultural monument) and the New Castle, which were built in the 16th century as parts of a system of fortifications against the Turks.

The Old Castle was built from a Late Gothic parish church dedicated to the Virgin Mary. The church was converted into a Renaissance fortress, fortified by the Romanesque walls of the former church yard. Other significant architectural monuments are the Gothic, Renaissance, and Baroque burgher houses in Saint Trinity Square, the Gothic Town Hall, the Church of St. Catherine, the Romanesque-Gothic Church of Virgin Mary's Assumption, the Renaissance-Baroque Piar Gate, the buildings of the Academy of Mining and Forestry (a national cultural monument), the late Baroque Calvary, Klopáčka, the plague obelisk of the Holy Trinity, and many others. In 1950, Banská Štiavnica was proclaimed a town reserve so that its architectural monuments could be preserved for the generations to come.

Apart from Banská Štiavnica, the cultural and historical monuments added to the World Heritage include smaller villages as well, such as Hodruša-Hámre, Štiavnice Bane, Banská Belá, Banksý Studenec, Antol, Iľija, and Vyhne with a number of valuable architectural and cultural sights complemented by historical technical innovations.

The National Bank of Slovakia held a public contest for the artistic design of the new gold commemorative coin. The deadline for tenders was 20 May 1996. The contest was marked by the entrance of 14 artists presenting a total of eighteen designs on an anonymous basis.

The commission recommended to award the first prize to Ing. Milan Virčík for his design (see pg.). The designer won the commission's recognition with his well balanced artistic compositions on both the obverse and the reverse sides of the coin. The obverse of the 5,000-crown commemorative coin shows a characteristic technical invention - the atmospheric steam engine constructed by Jozef Karl Hell for the draining of mines. The reverse of the coin displays architectural elements dominating the architecture of the town reserve. In the centre, the plague obelisk of the Holy Trinity, the work of Dionýz Stanetti, is depicted. To the right of the obelisk, the tower of the Old Castle and the building of the Town Hall are shown in the background, and the late Gothic Church of St. Catherine in the foreground. At the lower edge of the coin, the town's emblem is displayed. The left part of the coin shows a stylised picture of the 'Klopáčka', a piece mining equipment from 1681. An attractive feature of the design was the composition of letters, bas-relief, heraldic, and material elements, and the plastic illustration of internal drawings in the relief.

The second prize was awarded to Mária Poldaufová (see pg.). Her design earned the commission's recognition for the composition of the obverse, where the stylised picture of a water pumping machine fills the whole surface of the coin field. With regard to the artistic design of the coin's reverse, the commission appreciated the idea of connecting an architectural monument (the New Castle) with a human element (historical illustration of miners), which brings certain dramatic elements into the design. The harmonic composition of letters and heraldic signs was also appreciated.

The third prize was awarded to Hieronym Balko (see pg.), whose design displayed typical historical technical innovations - the portal of Bartolomej's shaft on the obverse and the architectural monuments dominating the town in delicate counterpoint with the town's emblem on the reverse of the coin.

The commemorative coin will be issued at a nominal value of Sk 5,000, its diameter will be 26 mm and weight 9.5 g. The coins will be minted in gold (purity: 900/1000) at Kremnica Mint in the amount of 8,000 pieces in 'proof' quality.

PRVÁ STAVEBNÁ SPORITELŇA BILANCUJE

V novembri si Prvá stavebná sporiteľňa, a. s., (PSS) pripomenula štyri úspešné roky svojho pôsobenia na slovenskom bankovom trhu. Vznikla 16. 11. 1992 na základe rozhodnutia Slovenskej sporiteľne (35% kapitálový podiel) a dvoch zahraničných akcionárov – Bausparkasse Schwabisch Hall z Nemecka (32,5% kapitálový podiel), Raiffeisen Bausparkasse Wien z Rakúska (32,5% kapitálový podiel) uviesť na Slovensku nový bankový produkt – stavebné sporenie.

Stavebné sporenie zaznamenalo v SR výraznú dynamiku. Uvedieme niekoľko údajov: do konca roka 1992 uzatvorila PSS 55 000 zmlúv o stavebnom sporení, v roku 1993 to bolo už vyše 150 000 zmlúv, v roku 1994 viac ako 180 000 zmlúv a vlni takmer 230 000 zmlúv. Štatistika ukazuje vzostupný trend v počte uzatvorených zmlúv o stavebnom sporení i v tomto roku, keď od začiatku roka do konca októbra 1996 pribudlo PSS viac ako 200 000 nových klientov.

Prvá stavebná sporiteľňa, a. s., zvyšuje svoju dynamiku aj v oblasti úverovania. Napríklad len v októbri poskytla 570 úverov a medziúverov, čo je viac ako za celý vlaňajší rok. Záujem o úvery vzrastá nielen preto, že čoraz viac klientov sporiteľne splnilo nárok na ich poskytnutie, ale ako konštatoval predseda predstavenstva PSS JUDr. Ján Roland Burger na tlačovej konferencii pri príležitosti bilancovania dosiahnutých výsledkov za 4 roky činnosti sporiteľne, najmä preto, že ide o bezkonkurenčne najlacnejší úver (len 6%-ný úrok) a medziúver (od 1. októbra t. r. len 7%-ný úrok) poskytovaný v sústave komerčných bánk na Slovensku.

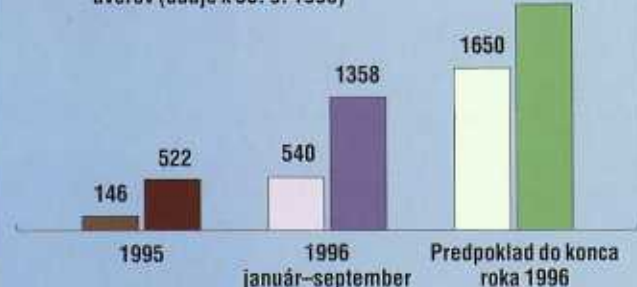
ĎALŠIE VÝHODY PRE SPORITEĽOV

Sporitelia Prvej stavebnej sporiteľne, a. s., získavajú i ďalšie výhody:

- splatnosť stavebného úveru je 18 rokov,
- nízkoúročený stavebný úver môže stavebný sporiteľ získať už po dvoch rokoch, ak podiel vlastných úspor vložil ihneď po uzatvorení zmluvy o stavebnom sporení,
- na preklopenie dvojnásobného čakacieho obdobia na stavebný úver je možné využiť nízkoúročený medziúver.

Sporiteľom vychádza PSS v ústrety aj tým, že záložné právo na financovaný objekt vyžaduje sporiteľňa až pri výške medziúveru nad 200 000 Sk. Treba tiež poznamenať, že pridelenie úveru je objektívne, a závisí len od rýchlosti procesu sporenia klienta.

Počet pridelených stavebných úverov a medziúverov (údaje k 30. 9. 1996)

Sporiteľ získava nárok na stavebný úver, keď vloží na svoju zmluvu o stavebnom sporení polovicu cieľovej sumy a čaká 24 mesiacov. Pri medziúvere je čakacia doba skrátená na 8 mesiacov.

Do konca roka 1996 si vďaka účelovému použitiu zmlúv o stavebnom sporení zlepši svoju bytovú situáciu 110 000 stavebných sporiteľov, ktorí využijú finančné prostriedky na obnovu, rekonštrukciu a modernizáciu bytu.

Približne 250 000 družstevných a obecných bytov bude

Záber z tlačovej konferencie PSS, a. s., konanej 14. novembra 1996 – na fotografii sprava: Ing. Mária Motyčková, CSc., zástupkyňa riaditeľa úseku marketingu, Wolfgang Riemann, člen predstavenstva (zastupujúci nemeckého akcionára), JUDr. Ján Roland Burger, predseda predstavenstva, Mgr. Dorota Štimelová, tlačová hovorkyňa, Mag. Herbert G. Preiffer, člen predstavenstva (zastupujúci rakúskeho akcionára).

Súčasnou programom tlačovej konferencie bolo i odovzdávanie cien prvým piatim výhercom veľkej žrebovacej akcie a ocenenie 800-tisícového klienta PSS. Na fotografii výherca hlavnej ceny (osobný automobil VW Golf) Michal Rohal z Kružľova, okres Bardejov.

v najbližších rokoch prevedených do osobného vlastníctva občanov, ktorí kúpnu cenu splatia pomocou prostriedkov získaných stavebným sporením. Pričom asi jedna štvrtina všetkých klientov spori na nový byt alebo dom. Nové bývanie získavajú sporitelia tiež rekonštrukciou podkrovných priestorov a dostavbou či nadstavbou existujúcich objektov.

Pri bilancovaní dosiahnutých výsledkov predseda predstavenstva PSS J. R. Burger pripomenul, že zvýšená ochota sporiť pozitívne a stabilizujúco vplyva i na hospodársku konjunktúru a bola tiež jedným z faktorov úspešného utlmenia inflácie na Slovensku. Zamedzilo sa odlivu finančných prostriedkov 800 000 občanov do spotrebných tovarov.

Štátna prémie predstavuje podporu štátu občanom na vyriešenie ich bytovej situácie. Tretina každej investície do bytovej výstavby sa štátu okamžite vráti vo forme DPH, dani zo závislej činnosti a dani z príjmu. Nezanedbateľná je i skutočnosť, že PSS zabezpečila a stabilizovala v rokoch 1992 až 1995 priamo i nepriamo takmer 8000 pracovných miest a možno predpokladať, že s rozvojom úverovej činnosti bude tento počet ďalej narastať. Z celkovej sumy, ktorú nasporili stavební sporitelia v rokoch 1992–1996 predstavuje štátna prémie asi 28%. Vklady sporiteľov a pripísané úroky z nasporenej sumy tvoria 72%.

Možno konštatovať, že výdavky štátu na poskytnutú štátnu prémie sa pri využití občanmi na stavebné účely vrátia vo zvýšenej miere už po 4. roku, aj napriek 6-ročnému cyklu stavebného sporenia.

– sb –

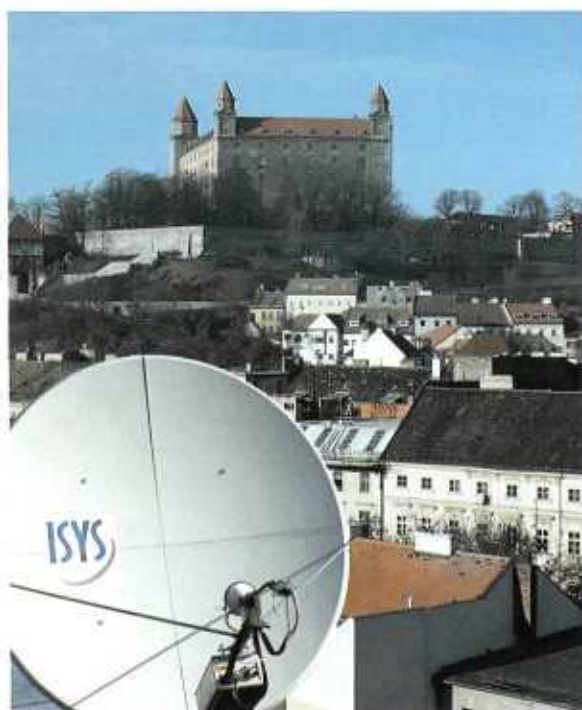
Foto: Ing. Jozef Gutten (archív PSS)

Distribútor výrobkov firmy KRONE
KRONE AG Berlin na Slovensku

Technika rýchleho spojovania LSA-PLUS® Vám umožní rýchle spájanie káblov bez skrútkovania, spájkovania a bez odstraňovania izolácie jednoduchým kliknutím montážneho nástroja.

Tienená štruktúrovaná kabeláž kategórie 5 v cene netienenej štruktúrovanej kabeláže.

Sateltné komunikačné siete sú charakteristické:

- **rýchlou implementáciou** - vybudovanie siete počas *niekoľkých týždňov* nezávisle od geografických podmienok,
- **vysokou kvalitou a spoľahlivosťou** spojení, 24-hodinové monitorovanie stavu siete,
- **flexibilitou** - jednoduchá modifikácia topológie siete a počtu jej pozemných staníc,
- **nizkými nákladmi** na ich vybudovanie a prevádzku.

ISYS poskytuje komplexné služby pri budovaní satelitných statických a mobilných komunikačných sietí na prenos dát, hlasu, faxových správ a video informácií s celosvetovou dostupnosťou vrátane zabezpečenia licencie na prevádzku siete, jej inštalácie, údržby, servisu a poradenskej činnosti.

Reprezentant dvoch satelitných spoločností:

- pan-európska UNISOURCE SATELLITE SERVICES

- trans-atlantická ORION ATLANTIC

ISYS, spol. s r.o.
Telekomunikačné systémy
Havlíčkova 8
811 04 Bratislava
tel./fax: 07 - 396 529
07 - 352 064
07 - 392 257
07 - 392 259

ISYS, spol. s r.o.
Telekomunikačné systémy
Dom techniky ZSVTS
Vysokoškolačkov 4
011 32 Žilina
tel./fax: 089 - 655 528

OSTEL, spol. s r.o.
Račianska 76
824 04 Bratislava
tel./fax: 07 - 5258 852
07 - 5258 863

RIMI Košice, spol. s r.o.
Komenského 9
040 01 Košice
tel.: 095 - 6803 115
095 - 6803 121
fax: 095 - 6803 121
mobil: 0901 - 904 031